19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފ ކުރ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދި ރ ސ ކުރ ކޮމިޓީ ގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން
10 ނޮ ވެންބަރު 2020
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ (ކޮ މިޓީކުރ ކޮ ޓަރި)10
ފެށުނު ގަޑި: 14:00

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން.
މިއަދުގެ އެޖެންޑާގައި މި އޮތީ 2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން މިނިސްޓަ ރ އޮފް
ފިނޭންސް، މިނިސްޓަރ އޮފް ނެޝަނަލް ޕްލޭނިންގ ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ، މިނިސްޓަރ އޮފް
އިކޮނޮމިކް ޑިވެ ލޮޕްމަންޓް އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ބަޖެޓު ޓީމުގެ ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކުރުން. މިއަދުގެ
މައިގަނޑު އަޅުގަނޑުމެން އަލިއަޅުވާލަންޖެހޭ ބައިތަކުގެ ތެރޭގައި މި ހިމެނެނީ ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އާއި ޚަރަދާއި އަދި
ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތަކުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު ހޯދުން. އަދި ޕަބްލިކް ސެކްޓަރ އިންވެސްޓްމަންޓް ޕްރޮގްރާމާ
ގުޅޭ ކަންތައްތައް ހޯދުން. އަދި އޭގެ އިތުރުން ދައުލަތުގެ ދަ ރަނި އަދި ބަޖެޓު ޑެފިސިޓާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު އެކުލަވާލުން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ތިން ބައި މިއަދުގެ ބައްދަލުވުމުގެ ތެރޭގައި ތި ބޭފުޅުން ކަވަރކުރުމުގެ ފުރުޞަތު
އޮންނާނެ ކަމުގައި ދަންނަވަން. އަދި އޭގެ އިތުރުން މިއަދުގެ ބައްދަލުވުމުގައި ތިން ދައުލަތުގެ ވަޒީރުން
ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވާތީ އަޅުގަނޑު ބަލާނަން 2 ގަޑިއިރު ގެ ވަގުތެއްގެ ތެރޭގައި ނޫނީ ދެން އަދި ވީ އެންމެ
ރަނގަޅަކަށް މިކަން މެނޭޖްކޮށްގެން ކުރިއަށް ގެންދެވޭތޯ؟ އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ގަސްދުކުރަނީ ކޮންމެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ވެސް ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ ތިން މިނިޓޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު
ހިތަށްއަރަނީ އެއްކަލަ ތިން ވަޒީރުން ތިއްބެވީމަ ހަމަ ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ވެސް ފަސް މިނިޓުގެ
ފުރުޞަތެއް އަރުވަން. ދެން އެ ފަސް މިނިޓުގެ ފުރުޞަތުގެ ތެރޭގައި އެ މެންބަރަކު ވާނެ މެނޭޖުކުރައްވަން އެ
މެންބަރަކުގެ ސުވާލުތަކާއި އަދި ޖަވާބަށް ދޭނެ ވަގުތާއި. ދެން ތި ބޭފުޅުންނަށް ބޭނުންފުޅުވާ ކަމަށްވަންޏާ
އިންޓަރރަޕްޓު ކުރެވޭނެ. އެ ސުވާލާއި ޖަވާބު ހޯދުމުގެ ފުރުޞަތު ވެސް ބާއްވާނެ. އެހެންނަމަވެސް، 5 މިނެޓްސްގެ
ވިންޑޯގެ ތެރެއަށް އެކަން ވަގުތު ފިކްސްކުރެވޭތޯ މަސައްކަތްކުރައްވަންވާނެ. އަޅުގަނޑު އެހެންވީމާ، މިހާރު މި
ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭގޮތުން އަޅުގަނޑު ސެކްރެޓޭރިއޭޓަށް ދަންނަވައި ލާނަން މި ބޭފުޅުންނަށް ދަޢުވަތު
އަރުވަން. .` ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ދެވަނަ ބައްދަލުވުމަށް މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް، މިނިސްޓަރ އޮފް
ހައުސިންގ، އަދި މިނިސްޓަރ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އަދި ފިނޭންސްގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ޓީމުގެ
ބޭފުޅުންނާއި އަދި ދެން ތިބި ދެ ވުޒާރާއިން ވެސް މި ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންނަށް ކޮމިޓީގެ
ފަރާތުން މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު މި ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް ދާނެ ގޮތުގެ ކުޑަ ތަޢާރުފެއް އަރުވާނަން.
މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މިއަދު އެޖެންޑާގައި މި އޮތީ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން މި ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އާއި ޚަރަދާއި އަދި
ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތަކުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު ހޯދުން. އަދި އޭގެ އިތުރުން ޕަބްލިކް ސެކްޓަރ
1

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އިންވެސްޓްމަންޓް ޕްރޮގްރާމްތަކާ ގުޅޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު ހޯދުން. އަދި އެއަށްފަހު، ދައުލަތުގެ ދަރަނި އަދި ބަޖެޓު
ޑެފިސިޓާ ގުޅޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު ހޯދުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ފުރަތަމަ ދައުލަތުގެ ވަޒީރުންނަށް އަޅުގަނޑު
ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމަށް. ދެން އެއަށްފަހު
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެދިވަޑައިގަންނަވާ ތަރުތީބުން އަ ޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަމުން ގެންދާނަން. ކޮންމެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ވެސް ފަސް މިނިޓުގެ ފުރުޞަތެއް އަޅުގަނޑު އަރުވާނަން. އެ ފަސް މިނިޓުގެ ތެރޭގައި އެ
ބޭފުޅެއްގެ ސުވާލާއި ޖަވާބު މެނޭޖުކުރުމަށް އަޅުގަނޑު އެދޭނަން. އަދި އޭގެ އިތުރުން މިދެންނެވީ މި ވަޒީރުން ވެސް
ޖަވާބު ދެއްވާއި ރު ވީހާ ވެސް ބޮޑަކަށް އެ ސު ވާލަށް ޖަވާބުދެވޭތޯ އަދި އެ ވަގުތު ހިފެހެއްޓޭތޯ މަސައްކަތްކޮށްދެއްވުން
އެއީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އަދިވެސް އެއްފަހަރު މި މިނިސްޓަރ އޮފް
ފިނޭންސް އަދި މިނިސްޓަރ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އަދި މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް
އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ކޮމިޓީއަށް ވަރަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑު
މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފުރަތަމަ މިނިސްޓަރުންނަށް މި ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމަށް.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤަ އްރިރު. ޝުކުރިއް ޔާ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރުން. ` اله އަށް ހަމްދުކުރަން.
އެކަލާންގެ ރަސޫލާއަށް ސަލަވާތް ކިޔަވައި މި ސަލަވާތުގައި އެކަލޭނގެފާނުގެ އާލުންނާއި މިތުރު ސަހާބީން
ޝާމިލުކުރަން. މިއީ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން އަޅުގަނޑުމެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު
މިހާރު މަޖިލީހަށް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަ ހަޅާފައި މި އޮތީ. މި ބަޖެޓުގެ އެންމެ ބޮޑު މަޤުޞަދަކަށްވެގެން ޙަޤީޤަތުގައި މި
ދަނީ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި އޮތް އިޤުތިޞާދީ ހާލަތުން އަރައިގަނެ ވީހާ ވެސް އަވަހަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ޢާ އްމު
ހާލަތަކަށް ދިއުމަށް ފަރުމާކުރެވި ރޭވިގެން ހުށަ ހެޅިފައި އިން ބަޖެޓެއް މިއީ. ދެން މީގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ މި އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓިންގ ޕްރޮސެސިންގއަކީ ހަމަ ކޮންޓިނުއަ ސް ޕްރޮސެސްއެއް. މި
2020 ވަނަ އަ ހަރު އަދި މެދުރާސްތާގެ ފިސްކަލް ސްޓް ރެޓަޖީ ޕޭޕަރ އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާފަ.
ފިސްކަލް ސްޓްރެޓަޖީ ޕޭޕަރ ހުށަހެޅުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ސަރުކާރުގެ ލެވަލްގައި މިނިސްޓްރީސްތަކާ އެއްކޮށް
ވާހަކަދައްކާ ކެބިނެޓު ލެވަލްގެ އެންޑޯސްމަންޓަކާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ފިސްކަލް ސްޓްރެޓަޖީ، މެދުރާސްތާގެ
ފިސްކަލް ސްޓްރެޓަޖީ އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުން ހުށަހަޅާފައިވާނީ. ޙަޤީޤަތުގައި މި އަހަރު 2021 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައިވާނީ އެ ފިސްކަލް ސްޓްރެޓަޖީގައި އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައި ދައްކާފައި ހުރި
2

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ވާހަކަތައް ބިނާކޮށް. 2019 ވަނަ އަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކުޑަކޮށް ހިސްޓޮރިކަލް ޕްރޮސްޕެކްޓިވެއް ގެނައުމަ ށް
ޓަކައި، މި ސަރުކާރު ހަވާލުވެގެން 2019 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން އިޤުތިޞާދު ހަމަ ވަރަށް ހަލުވި ދުވެލީގައި
ކުރިއަރާ ދަމުން ދިޔައީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ޖީ.ޑީ.ޕީ، ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ނިސްބަތް 2019 ވަނަ އަހަރުގެ
ގާތްގަނޑަކަށް 7% އިތުރުވެގެން ދިޔަ. ރާއްޖެއިން ފަތުރުވެރިން 2019 ވަނަ އަހަރު ގާތްގަނޑަކަށް 1.7 މިލިއަން
ފަތުރުވެރިން ރާއްޖެ ޒިޔާރަތްކުރި. ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތަކީ މި ރާއްޖޭގެ އެހެނިހެން އިޤުތިޞާދީ ސެކްޓަރސްތައް
ޕުޝްކުރާ ސިނާޢަތަކަށް މިވެގެން މި ދަނީ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތް. މި އަޅުގަނޑުމެން 2019 ވަނަ އަހަރު
އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލިއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ މި ޑެފިސިޓު ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން ހުރީ ގާތްގަނޑަކަށް 6.6
އިންސައްތައިގައި. އަދި އޭރު ޖުމްލަ ދަރަނި ގެރެންޓީ ނުހިމަނާ ހުރީ 54.3 ބިލިއަން ރުފިޔާގައި. އަދި ޖުމްލަ ދަރަނި
ގެރެންޓީ ނުހިމަނާ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން ހުރީ 62.5 އިންސައްތައިގައި. މިއަށް ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެން 2020
ވަނަ، މި އަހަރު މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު ހުށަހަޅާފައިވާނީ. އަދި ހުށަހަޅާ ފާސްކުރެވި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
އަންދާޒާތަކަށް ބަލަ އިލާއިރު ފަތުރުވެރިން ރާއްޖެ ޒިޔާރަތްކުރާނެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާކޮށްފައި އޮތީ 1.9
މިލިއަން. މި ހޭދަކުރާ އެވްރެޖު ސްޓޭ، ފަތުރުވެރިން ހޭދަކުރާ ރޭގެ އަދަދަށް ބަލައިލާއިރުގައި ގާތްގަނޑަކަށް 11.9
މިލިއަން. އެއީ 2019 ވަނަ އަހަރު ގާތްގަނޑަކަށް 10.8 މިލިއަން. ޖީ.ޑީ.ޕީ ގާތްގަނޑަކަށް 9.6 އިންސައްތައިން
2020 ވަނަ އަހަރު ނޮމިނަލް ޖީ.ޑީ.ޕީ އިތުރުވެގެން ދާނެކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ލަފާކޮށްފައިވާނީ. އެކަމަކު މި ކޮވިޑު
19، ދެން ހަމަ މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ޑެފިސިޓަށް ބަލައި ލާއިރު އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުން ފާސްކުރި
ބަޖެޓުގައި އޮތީ 6 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މި އީ ޖުމްލަ ދަރަނި ގެ ރެންޓީ ނުހިމަނާ ހުރީ ގާތްގަނޑަކަށް 57.2 ބިލިއަން
ރުފިޔާ. އަޅުގަނޑުމެން ތި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ފާސްކުރި ބަޖެޓުގައި އަންދާޒާކޮށްފައި ވާނީ
ދަރަނި މި އަހަރު ނިމޭއިރު ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން ހުންނާނީ ގާތްގަނޑަކަށް 58.6 އިންސައްތައިގަ އޭ. އެކަމަކު ހަމަ
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން ކޮވިޑު 19ގެ ހާލަތާއި
ގުޅިގެން ހަމަ މުޅި ދުނިޔެއަށް މި އިޤުތިޞާދީ ކާރިޘާ މި ދިމާވެގެން މިދިޔައީ. ދެން އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން 37
ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓު ކުޑަކުރީ، ރިވައިސް ކުރީ ގާތްގަނޑަކަށް 27 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 27 ބިލިއަން ރުފިޔާ
ކުޑަކޮށްފައި ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ މި ޖެހުނީ ހެލްތު ކެއަރ ކެޕޭސިޓީ އިތުރުކުރަން. ޙަޤީޤަތަކީ މިދިޔަ
އަހަރުތަކު ގައި މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިފަދަ ޕެންޑަމިކަކަށް މިފަދަ ތަދުމަޑުކަމަކަށް
ސޭވްކޮށްފަކާއެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ހެލްތު ކެއަރ ކެޕޭސިޓީ އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި އަދި ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ވިޔަފާރިތަކަށް އެހީ ވުމަށް ޓަކައި އިތުރު ހޭދަ ތަކެއް ކުރަން ޖެހުނު. މިސާލަ ކަށް އިންކަމް ސަޕޯޓް
3

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އެލަވަންސް ދިނުމާއި، ފްރަންޓު ލައިން އެލަވަންސް ދިނުމާއި، އިލެކްޓްރިކްސިޓީ ޑިސްކައުންޓު ދިނުމާއި، ވޯޓަރ
ޑިސްކައުންޓުސް ދިނުމާއި، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް މެދުވެރިކޮށް ރިސޯޓު ސެކްޓަރަށް ލޯނު ދިނުމާއި އަދި
އެސް.ޑީ.އެފް.ސީ އާއި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް މެދުވެރިކޮށް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން މި ކުދި އަދި މެދު ފަންތީ ގެ
ލޯނުތައް ދިނުމާއި، ޑެޓް މޮރޮޓޯރިއަމް ދިނުމާ މި ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހުނު. އެއާއެއްކޮށް
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ޖީ.ޑީ.ޕީ ދަށްވީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނި އިތުރުވީ. އެހެންވީމާ، އެ އާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން
އެބަޖެހޭ ފައިނޭންސިންގ ހޯދަން. ފައިނޭންސިންގ އަޅުގަނޑުމެން ހޯދި ގޮތަކީ ކޮބައިތޯ ބަލައި ލާއިރު އަޅުގަނޑުމެން
ހަމަ ކޮންމެ، އަޅުގަނޑުމެން އަޕްޑޭޓްކުރަމުން މިދިޔައީ ހަމަ ވެބް ސައިޓުގައި. މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ
ގާތްގަނޑަކަށް 520 މި ލިއަން ޑޮލަރު އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ފައިނޭންސިންގ ހޯދުމަށް ޓަކައި 520 މިލިއަން ޑޮލަރު
މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްގެން ހޯދިފައިވާނެ. މީގެ ހަމަ ގިނަ، ބޮޑު ޗަންކަކަށްވެގެން މި ދަނީ ހަމަ މި ހިލޭ އެހީއާއި އަދި
ކޮންސެޝަނަލް ފައިނޭންސިންގ. ދެން އޭގެ އިތުރުން ހަމަ ރިޒަރވް މެނޭޖުކުރުމަށް ޓަކައި ޑޮލަރަށް އޮތް ޕްރެޝަރ
ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްފައިވާނެ. މިސާލަކަށް ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއަށް 22
މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރު އީ.އައި.ބީ މެދުވެރިކޮށް ހޯދުމާއި، އައި.އެފް.ސީ މެދުވެރިކޮށް 50 މިލިއަން ޑޮލަރު ހޯދުމާއި،
އައި.ޓީ.އެފް.ސީ މެދުވެރިކޮށް އެސް.ޓީ.އޯއަށް 15 މިލިއަން ޑޮލަރު ހޯދުމާއި މި މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެން
ކުރަމުން ދިޔައިން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ދަރަންޏަށް އިތުރު ވެގެން މިދިޔައީ އިތުރު 10 ބިލިއަން
އަޅުގަނޑުމެން ނަގަންޖެހުނީ އިނީޝިއަލީ އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާކުރީ 6 ބިލިއަން ރުފިޔާއޭ ފައިނޭންސިންގ ގެޕަކަށް
ހުންނާނީ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން އިތުރު އެޑިޝަނަލް 10 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ނިމޭއިރު ގާތްގަނޑަކަށް 16 ބިލިއަން
ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، މިއަދު ނިމޭއިރު އަޅުގަނޑުމެން ގާތްގަނޑަކަށް 124% ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ނިސްބަތުން
ދަރަނި ހުންނާނެ ކަމަށް މި ބެލެވެނީ. އެއީ ޖީ.ޑީ.ޕީ ވެސް ވަރަށް ބޮޑުތަނުން ދަށަށް ދިޔައިމަ. ތި ބޭފުޅުން 2020
ވަނަ އަހަރު އެޕްރޫވް ބަޖެޓު ބައްލަ ވައި ލެއްވީމަ ފާހަގަވާނެ ޖީ.ޑީ.ޕީ، ނޮމިނަލް ޖީ.ޑީ.ޕީ ހުންނާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާކޮށްފައި މި އޮތީ ގާތްގަނޑަކަށް 90 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން އެހެން
މިނިސްޓަރުންގެ ފަރާތުން ވެސް އިންޓްރޮޑަކްޓްރީ ރިމާކް އަޅުގަނޑު ދޭތީވެ އަޅުގަނޑު އިތުރަށް ވާހަކަ މި ދެއްކީ
އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ނޮމިނަލް ޖީ.ޑީ.ޕީ އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާކޮށްފައި އިންނަނީ 90 ބި ލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ
ކަމަށް. މިހާރު މި ކޮވީޑު 19ގެ ހާލަތާ ގުޅިގެން ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ އިޤުތިޞާދީ ހަރަކާތްތަކެއް ތިން ހަތަރު މަހަށް
އަޅުގަނޑުމެން ހުއްޓާލާފައި އޮތީމަ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާ މި ކުރަނީ ނޮމިނަލް ޖީ.ޑީ.ޕީ ހުންނާނީ
ގާތްގަނޑަކަށް 54 ބިލިއަން، 58 ބިލިއަންގައޭ. އެހެންވީމާ، އިނީޝިއަ ލީ އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާކުރި
4

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
މިންވަރަށްވުރެން ވަރަށް ބޮޑުތަނުން ދަށްވެފައި މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، ދަރަނި ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ނިސްބަތުން
ގޮއްސަ މިއޮތީ. ދެން 2021 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން އެ އާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައި މިއިން ބަޖެޓަކީ
މިއީ އަޅުގަނޑު ކުރިން ފާހަގަކުރިން މި ހާލަތުން އަޅުގަނޑުމެން ވީހާ ވެސް އަވަހަކަށް އަރައިގަތުމަށް ޓަކައި
ފަރުމާކުރެވިފައި ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބަޖެޓެއް. މި އިޤުތިޞާދީ ތަޖުރިބާކާރުން އަދި ދުނިޔޭގެ އެކިއެކި ޖަމްޢިއްޔާ
ޖަމާޢަތްތަކުން މި ބުނަނީ ހަމަ ސަރުކާރުން ވީހާ ވެސް ބޮޑަށް އިންޓަރވީން ކޮށްގެން މި ހާލަތުން އަރައިގަތުމަށް
ޓަކައި މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެއޭ. މިއީ ފިސްކަލް ކޮންސޮ ލިޑޭޝަނަށް އަޅުގަނޑުމެން ރުޖޫޢަވާންވީ ވަގުތެއް ނޫނޭ.
ކަމަރު ބަންނަންވީ ވަގުތެއް ނޫނޭ. އެހެންވީމާ، ވީހާ ވެސް ބޮޑަކަށް ސަރުކާރެއްގައި އެ ހުރި ގާބިލުކަމާއި ދައުލަތުގައި
އެ ހުރި ގާބިލު ކަމަށް ބަލާފައި ވީހާ ވެސް ބޮޑަކަށް އިންޓަ ރ ވީން ކޮށްގެން އެކަންކަން ކުރުން. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް
ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ ބޮޑަށް ކުރެވެނީ ކިހާވަރަކަށްތޯ ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައި އިން
ބަޖެޓެއް. ކިހާ ވަރަކަށްތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އަސްލު ރި އަ ލިސްޓިކަލީ ގޮއްސަ ފައިނޭންސް ހޯދޭނީ ކިހާ ވަރަކަށްތޯ
ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައި އިން ބަޖެޓެއް. މި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު 2021 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން
ހުށަހަޅާފައި އިން ބަޖެޓަކީ 37.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މީގައި އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ ކަމަށް
އަންދާޒާކޮށްފައި މި އޮތީ ސޮރީ، 34.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އޭގެ ތެރޭގައި އާމްދަނީ އާއި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި
ގާތްގަނޑަކަށް 17.79 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އޭގެ ތެރެއިން ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި 9.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ޓެކްސް ނޫން
ގޮތްގޮތުން 5.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ހިލޭ އެހީ އާއި އަދި އެ ހެނިހެން ގޮތްގޮތުން 2.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ދެން ހަމަ މީގެ
ތަފުސީލުތައް ތި ބޭފުޅުން އަތުގައި ފޮތުގައި އޮންނާނެ. ދެން އޭގެ އިތުރުން ހަމަ މި ޓެކްސް ނޫން އާމްދަނީ މި އައު
އާމްދަނީ 2021 ވަނަ އަހަ ރު އަލަށް އާމްދަނީ ހޯދުމަށް އިތުރުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން 1.2
ބިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން ހޯދާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވެނީ. އެއާއެ އްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ބަޖެޓުގެ މައިގަނޑު
ޚަރަދުތައް މިސާލަކަށް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމް ހިންގުމަށާއި، މުވައްޒަފުންނަށް ހިނގާ ޚަރަދާއި، އަދި އޭގެ
އިތުރުން އޮފީސް ހިން ގުމުގެ ޚަރަދާއި ސަރުކާރުން ދޭ އެހީ އާއި އިޝްތިރާކާ ސަބްސިޑީގެ ޚަރަދުތައް ހިމެނޭ. މީގެ
ތެރޭގައި ދެން ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ބަޔާނުގައި ވެސް ފާހަގަކުރި ފަދައިން ބޮޑެތި
ސެކްޓަރތަކަށް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ފޯކަސްކޮށްފައި ވާނެ ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް ގާތްގަނޑަކަށް 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އޭގެ
ތެރޭގައި ހަމަ މިހާރުގެ ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެން ފޯކަސްކޮށްގެން ފަސް ސަރަޙައްދެއްގައި ޓަރޝަރީ ހޮސްޕިޓަލް
ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތްތައް ހަމަ މި އަންނަ އަހަރު ވެސް ހަމަ އެ އަމާޒަށް އަޅުގަނޑުމެން ދަތުރުކުރަމުން މި
ދަނީ. ހަމަ އެންމެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ފާހަގަވާނެ ފަދައިން މި ކޮވިޑު 19ގެ ހާލަތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ
5

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ދެ އަހަރުގައި 2019 ވަނަ އަހަރު ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފަސް ޓަ ރޝަރީ ހޮސްޕިޓަލެއް ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި
އެ ކުރެ ވުނު އިންވެސްޓުމަންޓުތަކުގެ ހެޔޮ ނަތީޖާ ފެނިފައި އެ ހު ރީ. ދެން އޭގެ އިތުރުން ކެންސަރ ހޮސްޕިޓަލު
އެޅުމާއި އެ މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުރާނަން. ހަމަ އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމަށް ސޯޝަލް ސެކްޓަރަށް 3.7
ބިލިއަން ރުފިޔާ އަދި އިޤުތިޞާދީ އަދި ސިނާޢީ ކުރިއެރުމަށް ގާތްގަނޑަކަށް 6.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ދެން އެއާއެއްކޮށް
ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މި އަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރި ބަޖެޓު ބަޔާނުގައި މި 3.9
ބިލިއަން ރުފިޔާ ގާތްގަނޑަކަށް، 4 ބިލި އަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުކޮށްފައިވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން މި އަންނަ
އަހަރު، 2021 ވަނަ އަހަރު ފޯކަސްކޮށްގެން ފަސް ސަރަޙައްދެއްގައި ތަޢުލީމީ ދާއިރާ ކުރިއެރުވުމަށް ޓަކައި
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރާނަން ހަމަ ޞިއްޙީ ދާއިރާގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ ގޮތަށް. ތިމާ ވެށި ރައްކާތެރިކުރުމަށް
ގާތްގަނޑަކަށް 1.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ މި އަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު ވެސް މި ސަރުކާރުގެ އަމާޒަކަށް
މިވަނީ 2023 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށެއްގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ގާއިމުކުރެވިފައޭ
ހުންނާނީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 2021 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު ހު ރިހާ ރަށެއްގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ފެށޭނެ.
އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމާޒަކީ 2020 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ހުރިހާ ރަށެއްގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމުގެ
ޕްރޮޖެކްޓްސްތައް އެވޯޑްކުރުން. އެގޮތަށް ގާތްގަނޑަކަށް 169 ރަށުގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމުގެ ޕްރޮޖެކްޓު
އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާނެ. އެއީ ގާތްގަނޑަކަށް 1.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ދެން ހަމަ މިއާއެއްކޮށް ހަމަ
ބަޖެޓު ޑެފިސިޓް އެބަވޭ 15.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ބަޖެޓު ޑެފިސިޓުވެފައި އެބަވޭ އެ ޚަރަދާއި އާމްދަނީއަށް ބަލައި ލާއިރު
ގާތްގަނޑަކަށް 34.7 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ހުށަހަޅާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަންދާޒާ މި ކުރެވެނީ 17.7
ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ. އެހެންވީމާ، އެއާއެއްކޮށް ޑެފިސިޓް މިވަނީ 15.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ދެން ކިހިނެކުންތޯ
އަޅުގަނޑުމެން ފައިނޭންސިންގ ހޯދަނީ. ފައިނޭންސިންގ ހޯދުމަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައި އޮތީ
2020 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރީކޮޅުގައި ކޮވިޑު 19 އަށްވުރެ ވެސް ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން މި އައި.ސީ.ބީއާ އެއްކޮށް
ސުކޫކު އިންޝުއަ ރެންސް ޕްރޮގްރާމެއްގެ މަސައްކަތްކުރަމުން މި ދަނީ. ސޮއިކޮށްގެން އެ މަސައްކަތް އެބަ ކުރެވޭ.
ހަމަ ވަރަށް ޔަޤީންކަން އެބައޮތް. މިހާރު ވެސް ކޮންމެ ދުވަހަކު އަޅުގަނޑުމެން އެ މީހުންނާ އެއްކޮށް
މަސައްކަތްތަކެއް އެބަ ކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، މިއަންނަ އަހަރު ވެސް، މި މުޅި ސުކޫކު އިޝުއަރެންސް ޕްރޮގްރާމަކީ
ގާތްގަނޑަކަށް އެއް ބިލިއަން ޑޮލަރުގެ ސުކޫކު އިންޝުއަރެންސް ޕްރޮގްރާމެއް. އެހެންވީމާ، މިއަންނަ އަހަރު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން އެ މަސައްކަތްތައް ކުރާނަން. އަދި އޭގެ އިތުރުން މި 100 މިލިއަން ޑޮލަރު އަޅުގަނޑުމެން
ހިމަނާފައިވާނެ އިނޮވޭޓިވް ފައިނޭންސިންގ ބްލޫ ގްރީން ބޮންޑު މާކެޓަށް ގޮންސްގެން އެ ކަންތައްތަކުގެ ސަރވޭއާއި
6

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ސްޓަޑީސްތައް މިހާރު ވެސް ޔޫ.އެން.ޑީ.ޕީއާ އަދި އެހެނި ހެން ބައެއް އެކްސްޕާޓުންނާއިއެކު އަޅުގަނޑުމެން އެ
މަސައްކަތްތައް އެބަ ކުރަން. އަދި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި 150 މިލިއަން ޑޮލަރު ލިބޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން
އަންދާޒާކޮށްފައިވާނެ. އަދި އޭގެ އިތުރުން ގާތްގަނޑަކަށް ޑޮމެސްޓިކް މާކެޓުން ވެސް 3.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ
އަޅުގަނޑުމެން ރެއިޒްކުރާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުކޮށްފައިވާނެ. އެއީ 2020 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން
ނިމިދިޔަ އަދަދަށްވުރެ މަދު އަދަދެއް. ދެން ދަރަންޏަށް ބަލާއިރު ޙަޤީޤަތަކީ ހަމަ މި ޙާލަތު ގައި ދަރަނީގެ އެ ރިސްކެއް
އެބައޮތް. އެކަމަކު ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެން ދެކެނީ މިހާރު
ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެން އިޤްތިޞާދު ބޫސްޓުކުރުމަށް ޓަކައި މިވަގުތު ފިޔަވަޅެއް ނާޅައިފިއްޔާ މިވާގޮތަކީ ޖީ.ޑީ.ޕީ
ވެސް ދަށަށް ދަނީ. ލިބޭ އާމްދަނީ ވެސް ދަށަށް ދަނީ. އަނެއްކާ އަނެއް އަހަރު މިސާލަ ކަށް އަޅުގަނޑުމެން
ސަރުކާރުން ޖީ.ޑީ.ޕީ އިތުރުކުރަން ލިބޭ އާމްދަނީ ވެސް ދަށަށް. ހަމަ ވިޝަސް ސައިކަލެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން
އެނބުރި އެނބުރި ތިބެންޖެހެނީ. އެހެންވީމާ، އިޤްތިޞާދީ މާހިރުން ވެސް އައި.އެމް.އެފްގެ ބޭފުޅުން ވެސް ވޯލްޑު
ބޭންކުގެ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިދޭ އި ރުޝާދަކީ މިއީ ކުރު މުއްދަތުގެ މައްސަލައެކޭ. މި ކަމަކީ
ފަންޑަމެންޓަލްސްގައި ޕޮލިސީ ލެވެލްގައި ހުރި ގޯހެއްގެ ސަބަބުން އައިސްގެން އުޅޭ މައްސަލައެއް ނޫން. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްތަކެއް ނުކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިން އެކްޝަންއާ ހެދި ރަނގަޅު ސިޔާސަތުތައް
އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ވަގުތުގައި ނުކޮށްގެން މީތި ލޯންގްޓަރމް މައްސަލައަކަށް ދިގުދެމިގެންދާ ލޯންގު ޓަރމް
މައްސަލައަކަށް މީތި ވެގެންނުވާނެ. އެހެންވީމާ، މި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ، ސަރުކާރުން ބޭނުންވަނީ ހަމަ ބޭރުގެ
ފަރާތްތަކާއިއެކު ވާހަކަދައްކައިގެން ކޮންސެޝަނަލް ގޮތުގައި ފައިނޭންސް ހޯދައިގެން ހަމަ ވީހާ ވެސް ބޮޑަކަށް
ފިސްކަލް ޕޮލިސީ މެދުވެރިކޮށް އަޅުގަނޑުމެން އިންޓަރވީންކުރަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ބޭރުގެ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފަންޑްސް ހޯދައިދޭ ޖަމްޢިއްޔާ ޖަމާޢަތްތަކާ ވާހަކަދައްކަން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 2021 ވަނަ
އަހަރު ކުރީކޮޅު އަޅުގަނޑުމެން ކްރެޑިޓަރސް ކޮންފަރެންސެއް ބާއްވާނެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މިހިރަ ދަރަނީގެ
ލެވެލް ސަސްޓެއިނަބަލް ޕާތަކަށް ގެނައުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްތައް ވެސް އެބަ ކުރަމުން ގެންދަން.
ދެން މި މަސައްކަތްތަކަކީ ޙަޤީޤަތުގައި މާކެޓް ސެންސިޓިވް ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެ ކުރާ
ކަންތައްތައް ވީހާ ވެސް ޙިކުމަތްތެރިކަމާ އެއްކޮށް ވިސްނައިގެން އެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގެންދަންޖެހެނީ.
އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތް މިހާރު ވެސް ކުރަމުން ދާކަމުގެ ޔަޤީކަން އަޅުގަނޑު އަބަދު ވެސް އަރުވަމުން މި ދަނީ.
އަބަދު ވެސް ސަރުކަރުން ޕްރި އޮރަޓައިޒުކުރާނެ ޑެޓް ސަރވިސް އިން އޮބްލިގޭޝަންސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ
ސަރުކާރުން ދަރަންޏަށް އަޅުގަނޑުމެން ނަގާފައި ހުރި ފައި ސާއަށް އެ އިންޓްރެސްޓު ޕޭމަންޓްސް އާއި ޕްރިސިޕަލް
7

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ޕޭމަންޓްސް ދައްކަމުންދާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ޕްރިއޮރަޓައިޒުކުރާނެ. އަޅުގަނޑު ހިތުން ކުޑަ ސްނެޕް ޝޮޓެއް މި ދެވުނީ
2019 ، 2020 އަދި އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައި އިން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ އަންދާޒާއެއް. ދެން މީގައި
ހަމަ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ވާހަކަތައް ވެސް ހަމަ ވަރަށް ތަފްޞީލުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނާފައިވާނެ. ހަމަ ނިންމާލަމުން
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ ހަމަ 2020 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އެމްބިޝަސް ޕަބްލިކު
ސެކްޓަރ އިންވެސްޓުމަންޓު ޕްރޮގްރާމެ އް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައިވާނީ މި ޙާލަތާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ
ކަންތައްތަކެއް ނުކުރެވުނޭ. އެކަމަކު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ހަމަ މި އަންނަ އަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އެ ލިކިއުޑިޓީގެ
މައްސަލަތައް ޙައްލުވަމުން ދާ މިންވަރަކުން އަޅުގަނޑުމެން އެ މަސައްކަތްކުރަމުންދާނަން. އަދި މި އަންނަ އަހަރު
ހުރި ބޮޑެތި ޕަބްލިކު ސެކްޓަރ އިންވެސްޓުމަންޓު ޕް ރޕޮގްރާމްސްތަކަކީ މިހާރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަންޑިންގ
ހަމަޖެހިފައި ހުރި މަސައްކަތްތައް. އެހެންވީމާ، އޭގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ކުރަމުން ގެންދާނީ. ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރި ރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ވަޒީރު. ދެން އިތުރު... އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަނޑަށް ފުރުޞަތަށް ހުޅުވައި ލާނަން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! މިހާރު އެންމެ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ރަޝީދަށް. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ހަނދުމަކޮށް އަރުވަން 5 މިނިޓު، 5
މިނިޓު ނިމުނީމަ ނިމުނީ. ދެވަނަ ފުރުޞަތެއް ނުލިބޭނެ. އެހެންވީމާ، 5 މިނިޓުގެ ތެރެއަށް ސުވާލާއި ޖަވާބު
އިތުރުކޮށްގެން ދިއުން. ނިޒާމީ މަސައްލައެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މައްސަލައެއް ކަމަށް ވަންޏާމު އަޅުގަނޑު
އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް، މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ ވަގުތު ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި ތިން މެންބަރަކު ސުވާލެއް ކުރެއްވީމާ ދެން ވަޒީރު
ޖަވާބުދެއްވަން ހަދައިފިއްޔާ. އެއީ އެއްފާޑެއްގެ ސުވާލުތާ އަންނާނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
8

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ވެސް 5 މިނިޓު އަރުވާނީ. ދެން އެ 5 މިނިޓު މެނޭޖުކުރައްވާނީ އެ މެންބަރު
ބޭނުންފުޅުގޮތަކަށް. ސުވާލާއި ޖަވާބަށް 5 މިނިޓު އަޅުގަނޑު އަރުވާނަން. އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި
އަރުވަނީ މާފަންނު މެދު ދާއިރާ ގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދަށް.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރި ރު. އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ ސު ވާލަކީ މި ބަޖެޓު ފޮތުގެ 177 ވަނަ ގަނޑުގައި، ޞަފްޙާގައި
އޮވޭ ގްރޭޓަރ މާލެ ކަނެކްޓިވިޓީ ޕްރޮޖެކްޓް މާލޭ ތިލަފުށްޓާ ހަމައަށް ގުޅާލުން. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ކޮންތާކަށްތޯއޭ
ކަނެޓް މި ކުރަނީ. މީގައި އެބަ ބަޔާންކުރޭ އެބަ ބަޔާން ކުރޭ މުޅި ރާއްޖެ ކަނެޓްވަނީއޭ. އެކަމަކު މުޅި ރާއްޖެ
ކަނެކްޓުވާއިރު ރަށެއް މާލެ ތިލަފުށި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނެތް. އަޅުގަނޑު މި އަމާޒުކުރަނީ ޕްލޭނިންގ
މިނިސްޓްރީއަށް. މިހާހިސާބަކަށް ނެތް އެއްވެސް ކުރެހުމެއް ވެސް، ތަޞައްވުރެއް ވެސް މާލެ އޮންނާނެ ޙާލަތެއް.
ޕްރޮޖެކްޓުގެ އަގަކީ، ވެލިއުއަކީ 400 މިލިއަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު. މިއަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެބައޮތް 468. ދުނިޔޭގެ
އެހެން ތަންތާނގައި މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ކުރަނީ ޕްލޭން ކުރެވި ކުރަހައިގެން. މިސާލަކަށް ސިންގަޕޯގެ
ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ސިންގަޕޯގައި ހުންނާނެ ޝޮޕް ހައުސްކިޔާ ވަރަށް ކުރީގެ ގެއާއި ފިހާރައާ އެ އްކޮށް. މާލޭގަ އި
މިސާލެއް ދައްކަފާނަން. މަޖީދީމަގު ހެދިއިރު ހުންނާނެ ފިހާރަތަކެއް ހަދާފައި ފިހާރަ ބަރިއެއް. އިބްރާހީމް ނާސިރުގެ.
އަތޮޅު ފިހާރަތަކެއް ހެދި. އަދިވެސް މި އުޅެނީ މަޖީދީމަގަށް ޖަހައިލެވޭ އެހެން ބާޒާރެއް މި ރާ އްޖޭގައި ނުހެދިގެން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވެސް ވަރަށް މަސައްކަތް އެބަ ކުރައްވާ. މިއީ ބާރު
ނުފޯރުވާ ޙާލަތެއް ގައި މި އޮތީ ދިވެހިރާއްޖެ. މުޅި ދުނިޔެ ވެސް. އަދި އިކޮނޮމިކު މިނިސްޓްރީއަށް ވެސް ވަރަށް ގިނަ
މަސައްކަތްކުރޭ. އެކަމަކު އެއްވެސް ޕްލޭނެއް، ކުރެހުމެއް، ލޭންޑު ޔޫސް، މިއޭ ރިޔަލް އެސްޓޭޓު ސަރަޙައްދަކީ. މިއޭ
މާލެ އޮންނާނެ ގޮތަކީ. މާލޭގެ މިވަރު ބަޖެޓު ޖަހާފައި 717 މި ލިއަން ޑޮލަރު މިނިސްޓަރު ބަޖެޓު ސްޕީޗްގައި ވިދާޅުވި
އެއީ 717 މިލިއަން 50 މިލިއަން ޑޮލަރު. ސްޓެލްކޯގައި އެބައޮތް 54 މިލިއަން ޑޮލަރު ހައުސިންގ އަށް ޖަހާފަ. މުޅި
މާލޭގައި އަތްފޯރާވަރުގެ ބޯހިޔާވަހިކަން ދާނަމޭ. އެކަމަކު ޕްލޭނެއް، ކުރެހުމެއް އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތް. ޚަރަދުކުރަން
މި އޮތީ 400 ކޮންމެވެސް ބިލިއަނެއް ޑޮލަރެއް. އަޅުގަނޑު ގެ ސުވާލަކީ ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓްރީން ކީއްވެގެންތޯއޭ
މާސްޓަރ ޕްލޭނެއް ރާއްޖޭގެ ތަޞައްވުރެއް ކުރެހުމެއް ދަނޑުހައްދާނެ ތަނެއް، މަސްވެރިކަން ކުރާނެ ޒޯންތަކާއި މި
ޒޯންތައް ނުދެއްކިގެން މިއުޅެނީ. ކީއްވެގެންތޯ ކޮން ދުވަހަކުންތޯއޭ ޕްލޭނެއް ކުރަހާފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދައްކާނީ.
މިނިސްޓަރު އެބަ ފާހަގަކުރައްވާ މި ބަޖެޓުގައި އޮންނާނެ ގޮތެއް. މިއީ އަންދާޒާކުރެވޭނެ ގޮތެއް ނޫން. މިހާރު މި
9

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ބާރު ނުފޯރުވޭނެ ޙާލަތެއް. ބާރު ނުފޯރުވޭނެ ޙާލަތެއް ގައި މިއޮތީ. މީގައި އެއްވެސް އިކޮނޮމިސްޓެއް އަދި އެއްވެސް
މީހެއްގެ އެއްޗެއް މިހާރު ނުހިނގާނެ. މާދަން ވެސް ލޮކްޑައުނަށް ހިނގައިދާނެ. މި ހަނި ދޭތެރެދޭތެރެއިން
މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެދެނީ މި ޚަރަދުތައް ހުއްޓާފައި، މި ޚަރަދުތައް ހުއްޓާފަ އި
މިހާރު ވެސް އާމްދަނީ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނެ ގޮތަށް ފިހާރަތަކަށް، ބަޖެޓަށް އޮތީ ފައިސާ ޖަހާފަ އި އޮތީ ލިބޭ
އާމްދަނީ ކަންމަތީ ފިހާރައިން. ކަންމަތީ ފިހާރައަކަށް ނުލިބޭ އެ ތަންތަނަށް މަސައްކަތްތެރިންނަށް ފައިސާ ދެވޭނެ
ގޮތްތަކަކަށް. މިކަން ކޮށްދޭށޭ މިއީ ވޭސްޓެކޭ. މީގައި ނެތޭ މާލޭގައި ވެސް މިއިން ޕްރޮޖެކްޓު ނިމޭނެ ކަމަށް މި އޮތީ
2024 ވަނަ އަހަރު. މިދިޔަ އަހަރު ބްރިޖެއްގެ ތެރޭގައި މާލެ ތާށިވެފަ އި ތިބީ. 2024 އާއި ހަމައަށް ތިބެންޖެހޭނީ
މާލެ ތާށިވެފަ. އެހެންވީމާ، ކޮބައިހޭ އެ ތަޞައްވުރަކީ، ޕްލޭނަކީ. އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓަށް ތާއީދުކުރަނީ ޕްލޭނެއް
ދައްކާށޭ، ކުރެހުމެއް ދައްކާށޭ. އެއީ ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓްރީއަށް އަޅުގަނޑު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓްރީ. މިނިސްޓަ ރ އަސްލަމް.
މިނިސްޓަރ އޮފް ނެޝަނަލް ޕޭނިންގ، ހައުސިން ގ އެންޑު އިންފްރަސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ޕްލޭނެއް އޮތްކަން އެނގިވަޑައިނުގަތުން
އަޅުގަނޑުގެ ކުށެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލެއްނުކުރަން. ޕްލޭނެއް އެބައޮތް ކުރެހުންތަކާ އެކީގައި. ޑިޒައިން ވެސް
ކުރެވިގެން ބްރިޖު އޮތީ މިހާރު ޓެންޑަރިންގ ޕްރޮސެސްގައި ޕްރީ ކޮލިފިކޭޝަނަށް ހުޅުވާލާފައިވަނީ އިންޑިއާގަ އި.
ކުރެހުން ވެސް އެބަހުރި. ސަރވޭތައް ވެސް ކުރެވިފަ. އެ ސަރވޭތަކަށް ބޭސްކޮށްފައި ޑިޒައިން ވެސް ކުރެވިފަ އި
އޮތީ. އަދި ގުޅީފަޅުގައި ވެސް ލޭންޑު ޔޫސް ޕްލޭނެއް ހެދިފައި އޮތީ. އޭގެ ޕޯޓު އޮންނަންވާ ސަރަޙައްދާއި އޭގައި
ގުދަންތައް ހުންނަ ސަރަޙައްދާއި އޭގައި މީހުން ދިރިއުޅޭނެ ސަރަޙައްދު. އޭގެ ޕްލޭން ވެސް އޮތީ ތައްޔާރުކުރެވިފަ.
މާލޭގެ ސިޓީން ޕޯޓު ބަދަލުކުރުމަށްފަހު މާލޭ ސިޓީގައި މިހާރު އޮތް ޕޯޓު ސަ ރަޙައްދާއި ނޯތު މާލޭ ހާބަރ އޭރިޔާގެ
ޕޯޓު ސަރަޙައްދު ޕްލޭންކުރެވިފައި އޮތްގޮތް ވެސް ވަނީ ޕްލޭންކުރެވިފަ. އަޅުގަނޑު ދާދިފަހުން މާލޭ ސިޓީ
ކައުންސިލުގެ މޭޔަރު ވެސް ގެނެސްފައި އެ ޕްލޭންތައް ދެއްކިން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އެ ޕްލޭން އޮތްކަން
އެނގިވަޑައިނުގަތުމަކީ އަޅުގަނޑުގެ ކުށެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ މި ކޮމިޓީގައި ޕްލޭނެއް ނެތް ކަމަށް ވަރަށް
10

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ސާފުކޮށް ވިދާޅުވުން އެއީ ވަރަށް އިންއެކިއުރޭޓްކޮށް ވިދާޅުވި ވާ ހަކައެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ރެކޯޑަށް ޓަކައި
ދަންނަވާލަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަދި އެއް މިނިޓު އެބައޮތް ބާކީ.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ތި ބްރިޖް ކަނެކްޓިވިޓީ ޕްލޭންގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މާލޭގެ ތަޞައްވުރު، މާލެ އޮންނާނީ
ކިހިނެއްތޯ. ވެށިވަހި މާލޭގައޭ ކިޔައިގެން ވޯޓު ހޯދައިގެން އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ އައިއްސަ. ކޮބައިތޯ މާލެ އޮންނާނެ
ގޮތަކީ އޭރަށް. މާލެއާ ބްރިޖުކޮށް މި ގުޅާލަނީ ކަމަކަށް ޓަކައި. ދިރިއުޅޭނެ ގޮތްތަކެއް ހޯދުމަށް ޓަކައި. އެކަމަކު
އެއެއްނޫން ބަނދަރަކަށް. ގްރާމްތުނޑި ތި ދަނީ އެތަނަށް. މާލެ އޮންނަނީ ކިހިނެއްތޯ އޭރުން. މާލެ އޮންނާނީ ވެށި
މާލޭ މި ތޮތްޖެހިފައި އޮތްގޮތަށް. ކޮބައިތޯ މާލޭ ރައްޔިތުންގެ އާބާދީ ބާހިޔާވަހިކަން އޮންނާނެ ތަނަކީ، ދިރިއުޅޭނެ
ޞަރަޙައްދަކީ ކޮބައިކަން. އެއީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބާކީ 30 ސިކުންތު އިނީ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ނެޝަނަލް ޕޭނިންގ، ހައުސިން ގ އެންޑު އިންފްރަސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. މާލޭގެ ބްރިޖު އައިސް ގުޅޭނެ ތަން ވެސް މާލޭގެ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން މާލޭގެ
ބްރިޖާ ގުޅިގެން މާލެ އިން ހުސްވެގެންދާ ބިންތަކަށްވާ ގޮތް ވެސް، މާލޭގެ ގުދަންތަކަށް ވެސް ވާގޮތް ވެސް ޕްލޭންގެ
ތެރޭގައި ހިމެނިފައި ކުރެވިފަ އިވަނީ. އެކަން ސާފުކޮށް ފެންނަން އެބައޮތް. ދެން މާލޭގެ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅޭނެ
ގްރޭޓަރ މާލޭގެ ހުރިހާ ސަ ރަޙައްދެއްގައި ވެސް. އެއީ މާލޭގަ އި ވެސް އެއީ ހުޅުމާލޭގައި ވެސް އަދި އެއީ ވިލިމާލޭގަ އި
ވެސް އަދި ގުޅީފަޅުގައި ވެސް މާލޭގެ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅޭނެ ގުޅީފަޅުގެ އެ މަޝްރޫޢު ނިމިގެންދާއިރު. އެހެންވީމާ ،
މާލެ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅޭނެ...
11

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ މިހާރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ނެޝަނަލް ޕޭނިންގ، ހައުސިން ގ އެންޑު އިންފްރަސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް. 5 މިނިޓުގެ ފުރުޞަތެއްގެ ތެރެއަށް ފިކްސްކުރުމަށް އަޅުގަނޑު.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުގެ ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ މިހާރު އޮތް އެންމެ މުހިންމުކަމަކީ އިޤްތިޞާދު ރިކަވަރކުރުމާއި
ސްޓިމިއުލޭޓްކުރުމަށް އެޅޭ ފިޔަވަޅުތައް. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓު ހުށަހަޅަމުން ވެސް ވިދާޅުވެއްޖެ އެފަދަ ކަންކަން.
އެހެންވީމާ، އެކަމަށް އޮތީ ކިހާވަރެއްތޯ އާއި އެ ކަންކަމަށް ކޮންކޮން ދާއިރާއަކުންތޯ އެއީ ފުރަތަމަ ސުވާލު. ޕޮއިންޓު
1. ދެވަނަ މައްސަލައަކީ މިހާރު އެންމެން ކަންބޮޑުވެގެން މި ފާޅު މި ކުރަނީ އަޅުގަނޑު ވެސް ކަންބޮޑުވާ
މައްސަލައެއް ޑެފިސިޓު ބޮޑުވުން. އެހެންވީމާ، ޑެފިސިޓް ފައިނޭންސްކުރުމަށް ލާރި ލިބޭނެތޯ އާއި މި ޑެފިސިޓު
ސަސްޓެއިނަބަލް ޕާތަކަށް ގެންދެވޭނީ ކިތައް އަހަރު ފަހުންތޯ. އެއީ ދެވަނަ ސުވާލު. ތިންވަނަ ސުވާލަކީ މިވަގުތު
އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމަކަށް ވަނީ މި ކޮވިޑުގެ ޙާލަތުން އަރައިގަތުމަށް އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުގެ ތެރޭގައި
އުފެއްދުންތެރިކަމަށް ހޭދަކުރާ ހޭދަ ބޮޑުކުރުން. އިޤްތިޞާދު ރިވަރަކުރުމަށް ހޭދަކުރުން. އެހެންވީމާ، ޕްރޮޑަކްޓިވް
އިންފްރްސްޓްރަކްޗަރއެއް އުފެއްދުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމާއި މީހުންގެ ދިރިއުޅުމަށް އެއީ ލައިވް ލީ ހުޑްސްއާއި މި
މީހުންގެ ޞިއްޙީ ރައްކާތެރިކަމަށް ޓަކައި މި ބަޖެޓުން އިސްކަންދެއްވާނީ ކޮންކޮން ދިމާލަކުންތޯ. އެކަމަށް ކިހާވަރެ އް
ޚަރަދުކުރެވޭތޯ. ހަތަރު ވަނަ ސުވާލަކީ ވަރަށް ކުރުކޮށް މި ސުވާލު ކުރަނީ އިނގޭތޯ. އައްޑު އަތޮޅު މީހުންގެ
ޝަކުވާއެއް މިއީ އަ އު ހޮސްޕިޓަލް ހެދުނު ނަމަވެސް އެތާނގެ އެކަށީގެންވާ ފަރުވާ ލިބޭނެ އިންތިޒާމުތައް ނެތް
12

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެ ކަންކަން ފުރިހަމަކުރުމަށް ބަޖެޓުން ކިހާވަރެއް ޚަރަދު ކުރުމަށް އޮތްތޯ އާއި އެ ކަންކަމަށް
އަޅުއްވާނެ ފިޔަވަޅުތަކަކީ ކޮބައިތޯ. ދެން ވިދާޅުވެއްޖެ ޑެފިސިޓު ފައިސާ ބޮޑުވަމުންދާއިރުގައި އެ 15 ބިލިއަނަށް
ޑެފިސިޓު އަރާނެއޭ. އަދި އެހެން އަރާއިރުގައި މިކަމުގެ ސަބަބުން ފައިސާ އިތުރަށް ޗާޕްކުރަންޖެހިދާނެތޯ އާއި އެފަދަ
ޙާލަތެއްގައި ބޭރު ފައިސާ ލިބުމުގެ ދަތިކަމާއި ދިވެހި ފަ އިސާގެ އަގަށް އަންނާނެ ބަދަލަކާއި އިންފްލޭޝަނަށް
ކިހާވަރެއްގެ އަސަރެއް ކުރޭތޯ. އެ އަދަދު އަންދާޒާކޮށްފައި އޮތީ ކިހާވަރެއްގަތޯއާ. ދެން މިހާރު ފިއުޗަރ ރޭޓް ވެސް
ދަށްވެފައި އޮތުމާއެއްކޮށް މި ސުކޫކު ވިއްކުމާއި މި ބޭރު ދަރަނި ނެގުމާއި މިކަންކަމަށް އެބައޮތް އިޝާރާތްކުރައްވާފަ އި
ބަޖެޓް ފައިނޭންސްކުރުމަށް ވަރަށް ބޮޑު ފައިނޭންސިންގ ކުރާ ކޮމްޕޯނަންޓެއްގެ ގޮތުގައި. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ޓަކައި
ކިހާވަރެއްގެ އަސަރުކޮށްފާނެތޯ. މި ރޭޓިން ގ ދަށްވުމުގެ ސަބަބުން ދިވެހި ސަރުކާ ރަށް ބޭރުން ފައިސާ ހޯދުމުގެ
އެއްވެސް ދައްޗެއް އޮތްތޯ އާއި ކިހާވަރެއްގެ އިތުރު ތަކްލީފެއް އުފުލަންޖެހިދާނެތޯ އާއި އިންޓްރެސްޓު ރޭޓަށް
ކިހާވަރެއްގެ ބަދަލެއް އަތުވެދާނެތޯއާ. ދެން ވިދާޅުވެއްޖެ ޑޮމެސްޓިކް ފައިނޭންސިންގ ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއް، ތިން
މިލިއަން ދެއްތޯ. 3.6. އެ އަދަދު ނެގީމާ ޕްރިވެޓް ސެކްޓަރ އަށް މިހާރު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ފައިސާ ބޭނުންވެފައި
މިއޮތީ އިޤްތިޞާދު، މިހާރު ނިންމާލީ. އެހެންވީމާ، ކްރައުޑްޑިޓެކްޓް ކިހާވަރަކަށްވެދާނެތޯ އާއި އެ ފައިސާ ލިބުމުގައި
ސްޕޭސް އޮތް ކަމަށް ދެކެވަޑައިގަންނަ ވަންތޯ؟ ގަޑި ހަމަވެއްޖެތޯ؟ އާނ، އަޅުގަނޑު ހުއްޓާލީ.
ރިޔާސަތުން ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު ޖަވާބުދެއްވާ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ޝަރީފް ކުރެއްވި ސުވާލުތަކަ ށް
އަޅުގަނޑުމެން މިދެކޭ ގޮތުގައި މިހާތަނަށް 2020 ވަނަ އަހަރު ކޮވިޑް19- މި ޕެންޑެމިކާ އެއްކޮށް މިއީ ރިލީފް
ސްޓޭޖް ދެއްތޯ. މިހާރު މި ރިލީފް ސްޓޭޖްގައި އަޅުގަނޑުމެން މިހާތަނަށް ކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތައް ވަރަށް
ރަނގަޅަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ އެކި މަރުޙަލާތަކުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާނެ. މިސާލަކަށް އިންކަމް ސަޕޯޓް އެލަވަންސް
ދިނުމާއި ކުންފުނިތަކަށް ވޯކިންގ ކެޕިޓަލްގެ ގޮތުގައި ލޯނުތައް ދިނުމާއި ރިލީފްގެ ކަންކަން މިހާރު ކުރެވިއްޖެ.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިސާލަކަށް ހެލްތް ސެކްޓަރ އިންވެސްޓަމަންޓް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އިތުރުކުރެ ވިއްޖެ. ރާއްޖޭގެ ފަސް ސަރަޙައްދެއްގައި ކޮވިޑް ފެސިލިޓީސް ހެދިއްޖެ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ އެބަހުރި އެ
13

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ކޮވިޑް19-ގެ ވައިރަސް ކޮންޓެއިންކޮށްގެން ހުޅުވައިގެން އިޤުތިޞާދު ފުޅާކުރަން. އަޅުގަނޑު
ހިތުން ސަރުކާރުން ވަރަށް ކާމިޔާބުކަމާއި އެއްކޮށް އެކަން ކޮށްފައި މިއޮތީ. އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ ޓޫރިސްޓުން ވެސް
ގެންނަމުން. ޕޮޒިޓިވް ވެސް އެބަވޭ. ކޮންޓެއިން އެބަކުރަން. އެކަންކަން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެބަދޭ. ދެން ތި އޮތީ
ދެންމެ ތި ފާހަގަކުރިހެން ރިކަވަރީ ސްޓޭޖް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެކަންތައް ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެން
ފޯކަސްކޮށްފައިވާނީ. ރިކަވަރީ ސްޓޭޖުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމް
ގާތްގަނޑަކަށް 8 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމް ހިންގާއިރު ވެސް އެ ކަންތައްތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެން
ޕޮލިސީ ލެވެލްގައި ޑިސިޝަންސްތައް ނަގައިގެން ދިވެހި ކޮންޓްރެކްޓަރުންނަށް ފައިސާ ލިބޭ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން އެ
މަސައްކަތްތައް ކުރަނީ. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގޮތުގައި އެބަހުރި ގާތްގަނޑަކަށް 8 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އަދި އޭގެ އިތުރުން
އެޗް.ޑީ.އެފް.ސީ މެދުވެރިކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މިއަންނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ވެސް 400 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވޭ .
އޭގެ އިތުރުން 50 މިލިއަން ރުފިޔާ އެއީ އެސް.އެމް.އީ ގާނޫނުގެ ތެރެއިން ވެސް 450 މިލިއަން ރުފިޔާ. ދެން
މަސްވެރިކަމާއި ދަނޑުވެރިކަމާ. ދެން އޭގެ އިތުރުން ފާހަގަކޮށްފި ޞިއްޙީ ދާއިރާ. ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް 4 ބިލިއަން
ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓްކޮށްފައިވާނެ. އޭގެ ތެރެއިން 200 މިލިއަން ރުފިޔާއަކީ މިއަހަރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ކޮވިޑް19-ގެ ކަންކަމަށް އަދި އޭގެ އިތުރުން އިންފްލޭޝަންގެ ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްފި. ގާތްގަނޑަށް މިއަންނަ އަހަރު
އަޅުގަނޑު ހިތުން % 3.6ގައި އިންފްލޭޝަން ހުންނާނީ. ދެން ކްރައުޑްއައުޓްގެ ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްފި. އެއީ މިއަންނަ
އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ޑޮމެސްޓިކް މާކެޓުގައި ޓްރެޝަރީ ބިލު ވިއްކައިގެން ގާތްގަނޑަކަށް 3.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ
އަޅުގަނޑުމެން ހޯދާނަން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
14

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ދެން ހަމަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން އަދިވެސް އެއްފަހަރު ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އިންޓަރރަޕްޓްކުރެވޭނެ ސުވާލަށް އެ ބޭނުންވާ ޖަވާބު ނޫން ކަމަށް ވަންޏާ.
އެހެންނަމަވެސް، ފަސް މިނިޓުގެ ފުރުޞަތުގެ ތެރެއިން ހިފެހެއްޓުން އަޅުގަނޑު ހަނދުމަފުޅުކޮށް އަރުވަން. އަޅުގަނޑު
ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހަނިމާދޫ ދާ އިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. 2020 ވަނަ އަހަރާއި 2021 ވަނަ އަ ހަރު، މި ދެ އަހަރުގެ ދަރަނި އެކަނި އެބަ އަރާ 31.4
ބިލިއަނަށް. އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން ބަޖެޓު ބޮޑުވާންޖެހޭ އިޤުތިޞާދުގެ ބަރާބަރަށް ހިނގަންޖެހޭނެ. އެއްވެސް
މައްސަލައެއް ނެތް 34 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މިއަންނަ އަހަރަށް އޮތުމަކުން. ކީއްވެގެންތޯ ދައުލަތަށް
އާމްދަނީ ނުހޯދިގެން މިއުޅެނީ. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލެއް. މި ސަރުކާރު އައިސް ދެއަހަރު ވިއިރުގައި އަދި
ރިސޯޓެއް ކުއްޔަކަށް ނުދެވޭ. ރަށްރަށުގެ އެބަހުރި ބިން، ހިއްކާފައި ހުރި ބިން ވެސް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުމެން
އިޤުތިޞާދު ކިތަންމެ ވަރަކަށް ރަނަގަޅުވިޔަސް މި 31 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން އިޤުތިޞާދުގެ އިތުރަށް
ނޯންނާނެ. ދަރަނި އެއީ. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގައި ހުރި ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކޮށްގެން އެންމެ ކުޑަވެގެން މިއަށް އިތުރު
100 މިލިއަން ޑޮލަރު މިއަންނަ އަހަރު ތެރޭގައި ދައުލަތަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ހޯދައިގެން ނޫނިއްޔަކާ މިނިސްޓަރ
ކޮންމެ ގޮތަކަށް ވިދާޅުވިޔަސް އަޅުގަނޑު ޤަބޫ ލެއް ނުކުރަން ރާއްޖޭގެ އިންފްލޭޝަން މައްޗަށް ދާނެ. އެއީ ހަމަ
ޔަޤީންކަމެއް މިނިސްޓަރ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން، އަޅުގަނޑު ސާފުކުރަން ބޭނުން
ކީއްވެގެންތޯ ދައުލަތުގައި މިހިރަ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކޮށްގެން ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުނުވެގެން މިއުޅެނީ. ރިސޯޓު
ހަދަން 25 އަހަރަށް ބިން ކު އްޔަށް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދޫކުރަންވީ ނޫންތޯ؟ ބޭރު މީހުންނަށް ދޫކުރަންވީނޫންތޯ؟
ނޫނިއްޔާ ގެސްޓްހައުސް އަޅަން ރަށްރަށުގައި އެހުރި ބިންތައް ނުދޭންވެގެން ތި އުޅެނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ ހަމަ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވޭނެ އިނގޭތޯ. ދިވެހިރައްޔިތުން އެބަތިބި 15 އަހަރަށް ކުއްޔަށް ހިފަން އެބަތިބި. 25 އަހަރަށް
ކުއްޔަށް ހިފަން އެބަތިބި ރަށްރަށުގައި ހުރި ބިން. އެ ބިންތައް ކުއްޔަށް ދީގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް 100 މިލިއަ ން
ޑޮލަރު އެއީ ނުހޯދޭނެ އެއްޗެއް ނޫން. ތިލަފުށީގައި އެ ހެރަ ބިންތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވޭނެ ކުއްޔަށް
އިނގޭތޯ 25 އަހަ ރަށް އެއްފަހަރާ ކުލި ނަގާފަ. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބޭނުންވޭ ދައުލަތުގެ ދަރަނި
ކުޑަކުރަން. ބަޖެޓު ކުޑަކުރާނެ ކަމެއް ނެތް. އެކަމަކު އާމްދަނީ އިތުރުކުރަން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެން
15

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
މިކަމުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުގެ ޚިޔާލުފުޅު ހުރި ގޮތެއް ސާފުކުރަން. ރައްޔިތުންނަށް ބިން ވިއްކަންވީ
މިނިސްޓަރު. ދިވެހިރައްޔިތުންނަށް ވިއްކަންވީ. ވިއްކާފައި ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުކުރަންވީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބާކީ އެބައިން 3 މިނިޓު. އެހެންވީމާ، ޖަވާބުދެއްވުމަށް މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ޗްފީ ފައިނޭންޝަލް ބަޖެޓް އެގްޒެކެޓިވް އަޙްމަދު ސަރުވަޝް އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ކުޑައެއްޗެއް ދަންނަވާލަން. މިހާރު ހުށަހެޅިފައި ހުރި ބަޖެޓު ގައި އޮންނާނެ ތި ވިދާޅުވި ވަރަށް ގިނަ
ކަންތައްތައް އިނގޭތޯ. ރައްޔިތުންނަށް ބިން ވިއްކުމުގެ ވާހަކަ ވެސް އޮންނާނެ އިނގޭތޯ. ދެން އައިސް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މި އަހަރު ތެރޭގައި، މިއަހަރު ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން 20 ރިސޯޓެއް އިޢުލާނުކުރަން
ތައްޔާރީތައް ނިމިފައި އޮތްވާ ކޮވިޑުގެ ހާލަތު އައިމާ އަޅުގަނޑުމެން އެކަން މަޑުކޮށްލައިގެން މިތިބީ. އެއީ މި
ހާލަތުގައި އެ މާކެޓަށް ނެރެގެން ލިބޭނެ އެންމެ ރަނގަޅު އަގު ވެސް ނުލިބޭތީ އެއީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ ކަންތައްތައް އެހެން ހުރުމުގެ ސަބަބުން އެ ހުއްޓުން އަރާފައި ހުރީ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައިވާ ގޮތުގައި ކުރިއަށް އޮތް މަސްދުވަސް ތެ ރޭގައި އޭގެން އެއްބައި ޓޫރިޒަމް
މިނިސްޓްރީން ޓެންޑަރ ވެސް ކުރައްވާނެ. ދެން ތިހެން ވިދާޅުވާއިރު އެބަހުރި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އިނގޭތޯ.
ތިލަފުށިން ވެސް ބިން ވެސް ކުއްޔަށް ދެވިދާނެ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުމެއް ނޫން އެޑްވާންސްއަށް 25
އަހަރަށް ނަގާފައި ކުއްޔަށް ދިނުމަކީ. އެހެންނަމަވެސް، ކުއްޔަށް ދެވިދާނެ ކަންކަން އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނށުމެންނާ ހަވާލުވެގެން ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހައްލުކުރަމުން މި ދަނީ އިނގޭތޯ. އޭގެ ތެރޭގައި
ޕްލޭނިންގެ ބައިތައް ވެސް އެބަ ހިމެނޭ. ރަށްރަށުގައި ޕްލޭނިންގެ ބައިތައް ވެސް. އަދި ގާނޫނުތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ
ބަދަލުތައް ވެސް އެބަ ހިމެނޭ. މިއަދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިއްޒަތްތެރި ކޮމިޓީގެ ބައެއް މެންބަރުންނާއެކީ ވެސް
މަޝްވަރާކުރެވިއްޖެ އާމްދަނީ އިތުރަށް ހޯދުމުގެ ގޮތުން ޖަހާފައި، ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި ހުރި ބައެއް ކަންކަމާއި
ގުޅިގެން ހުށަހެޅޭ ބިލުތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އަވަސްކުރަން. އޭގެ ތެރޭގައި ޓޫރިޒަމް ރި ޔަލް އެސްޓޭޓްގެ ވާހަކަ
އެބައޮތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ތި ވިދާޅުވިގޮތަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޣަފޫރު ތި ވިދާޅުވި ފަދައިން އާމްދަނީ
ލިބޭނެ ގޮތްގޮތް އެބަ ހުރި. ދެން ހަމަ އެ ހުރިހާ ކަމަކާއިއެކު އިތުރު ކޮންޓްރޮވަރސީ ވެސް އަންނާނެ. އެކަމަކު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅު ކަންކަމަށް ފެންނަ ކަންކަން ކުރިއަށް ދާނެ މަގު ބަޖެޓުގައި ވެސް ހުންނާނެ. ކުރިއަށް
16

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އޮތް ދުވަސް ތެރޭގައި އެ ބިލުތައް ވެސް ހުށަހެޅުގެންދާނެ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ ހަމަ ފާހަގަކޮށްލީ.
ޝުކުރިއްޔާ.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ބަޖެޓުގައި ސަރުކާރު އޮފީސްތަކުގެ ބަޖެޓު ވެސް އެހެރީ ހަމަ މިދިޔަ އަހަރު ވެސް ގާތްގަނޑަކަށް ހުރި
މިނެއްގައި. ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އަރިހުން އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އަޅުގަނޑުމެން މި ވިސްނަނީ
މިއަންނަ އަހަރު ވަރަށް ބޮޑުތަން އިޤުތިޞާދު ރަނގަޅުވާނެ ކަމަށް. ރަނގަޅު ނުވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި
އެހެރަ ފައިސާއިން އޮފީސްތަކަށް ދުލެއް ނުކުރެވޭނެ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ކިހިނެއްތޯ އޭ ވާނީ އެ
ކޮންޓިންޖެންސީގެ ގޮތުގައި 10% ނޫނީ % 15 ވަރު އެތަންތަނުގެ ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި ބްލޮކްކޮށްފައި ބެހެއްޓުން އެ
އޮތްގޮތަށް ބަޖެޓު ދޫކޮށްލުމަށްވުރެ. 15 ބިލިއަންގެ ދަރަންޏަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައެޅިގެން އެނގިހުރެ ދާއިރުގައި
މިހާރު އެއް މިނެއްގައި ޚަރަދުތައް ބެހެއްޓޭކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހީއެއްނުވޭ އެހާ ފަސޭހަވާނެހެން. އޮފީސްތަކުގެ
ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ވެސް މަސައްކަތްކުރަމުން މި ދަނީ އެހެން ހަމަ. މި
ޙާލަތުގައި ވެސް 37 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުޑަކުރީ ހަތާވީސް ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިހާރު ވެސް
ދައުލަތުގެ އެއްވެސް މުއައްސަސާއެއް ޚަރަދެއް ނުކުރެވޭނެ އަޅުގަނޑުމެން ހުއްދައަކާ ނުލާ. ކޮންޓްރޯލްކުރާނަން
އަޅުގަނޑުމެން އިނގޭތޯ. ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ވެސް ކޮންޓްރޯލްކުރަމުން ދާނީ. އަދި މިހާރު 37 ބިލިއަނޭ
އަޅުގަނޑުމެން މި ހުށަހަޅާ ބަޖެޓަކީ 34.78 ބިލިއަން. އޭގެ މާނައަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އޮފިސްތަކުގެ ބަޖެޓު
ކުޑަކޮށްގެން މިވަރުގެ ބަޖެޓެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ހުށަހެޅެނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރު ޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން
ޢަފީފަށް.
17

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤއްރިރު. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ މިހާރު ބަޖެޓުގައި މި އޮތީ 34.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދަށް. އެކަމަ ކު
ލިބެން މި އަންނަނީ 17.7 ބިލިއަން. އެހެންވީމާ، 15 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޑިފިސިޓެއް އެބަ އުޅޭ. ގާތްގަނޑަކަށް 17
ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޑެފިސިޓެއް އެބައުޅޭ. ދެން މި ފައިސާ ހޯދުމުގެ ގޮތްތަކެއް ވެސް އެބަ ވިދާޅުވޭ. އެހެންނަމަވެސް،
އޭގައި ދެން އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގޭ. އަޅުގަނޑަކަށް އެހާ ޔަޤީ ންކަމެއް ނެތް އެގޮތަކަށް އެ ފައިސާ ލިބިދާނެ ކަމަށް.
ލިބިއްޖެއްޔާ ރަނގަޅު. ނުލިބިއްޖެއްޔާ ދެން އަޅުގަނޑުމެން ކޮބައިތޯއޭ މިކަންތައް ކުރާނެ ގޮތަކީ. މިހާރު ރިކަރަން ޓު
ޚަރަދުތައް އެބަހުރި ކޮންމެހެން ވެސް ކުރަންޖެހޭ ރިކަރަންޓު ޚަރަދުތަކެއް. އެއަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނެތް ޚަރަދު
ކުޑަކުރެވޭކަށް ނޫނިއްޔާ އެކަންތައް ހުއްޓާލެވޭކަށް. އެހެންވީމާ، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގައި އެބަހުރި 2019،
2020 އަދި 2021ގެ ޖަހައިގެން ނުހިނގާ ހުރި ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް. އެހެންވީމާ، އެ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ބަހައްޓާފައި އަނެއްކާ
ވެސް އިތުރު ބަޖެޓުގައި ނެތް ޕްރޮޖެކްޓަކަށްތޯ ފައިސާ ޚަރަދުކުރައްވަނީ؟ އެގޮތަށް އެކަން ހިނގާފައި އޮތީމަ މި
ވާހަކަ ދަންނަވާލީ އިނގޭތޯ. ދެން އަނެއް ކަމަކީ، ދައުލަތުގެ ޚަރަދުގެ ޚަރަދުތައް ކުރިއަށް ގެންދާއިރު އިނގޭތޯ
ރަނގަޅު، ކޮވިޑާ ގުޅިގެން ވަރަށް ގިނަ ޚަރަދުތަކެއް ކޮށްފި. އެކަމަކު އޭގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިއްޖެ
ވަރަށް ބޮޑެތި ކޮރަޕްޝަނުގެ ކަންތައްތައް ހިނގާފައި ހުރި ތަން. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުގެ
ހައިސިއްޔަތުން އެ ފައިސާ ދޫކުރައްވާއިރު ކޮބައިތޯ ބައްލަވަންޖެހޭ ކަންތައްތައް؟ ކިހާވަރަކަށް ބައްލަވަންތޯ؟
އެހެންވީމާ، މިކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގެންގޮސްގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅަށް
ގެންދެވޭނީ. ދެން އަނެއް ކަމަކީ، އަޅުގަނޑުމެން 5 އަހަރަށް މިއަންނަނީ ސަރުކާރެއް. އަންނައިރު މި ސަރުކާރުގައި
އެބައޮތްތޯ ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓަރު މިހާރު މި 5 އަހަރަށް ރާއްޖޭގެ އެކި ދިމަދިމާ ތި ބޭފުޅުން ޕްލޭންކުރައްވައި
ތަރައްޤީކުރަން ނިންމާފައި އޮތް ކަންތައްތައް. ޚާއްޞަގޮތެއްގައި އިޤުތިޞާދީ ކުރިއެރުން ގެންނަން ނިންމާފައި އޮތް
ގޮތްތަކެއް އެ ޕްލޭނެއް އެބައޮތްތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޖަވާބުދޭން ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
18

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރިހެން އަޅުގަނޑުމެން
ހުށަހަޅާފައި މިވަނީ 34.8 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. އޭގެ ތެރެއިން 17.7 ބިލއަން ރުފިޔާ އާމްދަނީ އަދި
އެއާއިއެކު ޑެފިސިޓް 15.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ގާތްގަނޑަކަށް. އެހެންވީމާ، މީގެ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރިހެން ޑެފިސިޓް
ފައިނޭންސް ކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ވެސް މަސައްކަތްތަކެއް، މިއީ އައު ކަމެއް ނޫނޭ. މިހާރު
އައި.ސީ.ބީއާއިއެކު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ސުކޫކު އިޝުއަ ރެންސް ޕްރޮގްރާމެއްގައި ސޮއިކޮށްގެން މަސައްކަތްކުރަމުން
ދަނީ. މިހާރު ވެސް ބަރާބަރަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ވާހަކަދައްކައި ކުރިއަށް އެބަދޭ. ދެން އޭގެ އިތުރުން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވޯލްޑް ބޭންކާއި، އޭ.ޑީ.ބީއާ އަދި އެހެނިހެން މަލްޓިލޭޓަރަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ބޭންކްސްތަކުން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ލިބޭ އެ އެލޮކޭޝަންސްގެ ތެރެއިން ވެސް ފައިސާ ލިބިގެންދާނެ. ދެން ހަމަ އެއާއިއެކު
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަންނަ އަހަރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަމުން މި
ދަނީ ދަތި އަހަރަކަށް ވެގެންދާނެ ފުރަތަމަ ކުއަރޓަރ، ސެކަންޑް ކުއަރޓަރގައި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިކުއިޑިޓީ
ރަނގަޅުވަމުންދާ މިންވަރަކުން އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮޖެކްޓްސްތައް ވެސް ޓެންޑަރކުރަމުން ގެންދާނީ. ދެން އޭގެ
އިތުރުން ހަމަ މި ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެން އައިއްސަ ކުރީގައި ހުރި ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގިނަ ކަންތައްތަކެއް
ހަމަ ހުންނާނީ ހުއްޓުވާފައި އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން ކަންކަން ބެލީމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނާނީ އޭގަ އި ހުރި
ގޯސްތައް. މި ސަރުކާރު އައިސް އަޅުގަނޑުމެން އެކަންތައްތައް ބަލާތީވެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އޭގައި ހުރި
ގޯސްތައް. ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަކަށް ހުރެ މުޅި ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތު ނިޒާމު މި ހުންނަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް
ޑީސެންޓްރަލައިޒްވެފަ. އަޅުގަނޑު ގޮސް ކޮންމެ އޮފީހެއްގެ ފައިނޭންސް ކޮންޓްރޯލަރ ކައިރީގައި އެހެންނޫނުއްޔާ
ފައިނޭންޝަލް އެގްޒެކެޓިވް ކައިރީގައި ގޮނޑި އަޅައިގެން އިންނަނީކީ ނޫން. އެންމެންނަށް ޑީސެންޓްރަލައިޒް،
އެންމެންނަށް އެބައެއްގެ ޒިންމާ އެނގޭ ގޮތަށް ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ ނިޒާމު ރޭވިފައި މި އޮތީ. އަޅުގަނޑު
ޔަޤީންކަން ދެނީ މައްސަލައެއް އޮތި އްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ބަލާނަމޭ. ބަލާފައި ފިޔަވަޅު އަޅާނަމޭ. އިދާރީ ފިޔަވަޅު
އަޅަންޖެހޭ ކަންކަމުގައި އިދާރީ ފިޔަވަޅު އަޅާނަމޭ. ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ އެ އޮންނަ
އިންވެސްޓިގޭޓިވް އެޖެންސީން އެކަން ބަލައި މި ސަރުކާރުން އަޅުގަޑުމެން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅެއް އަޅާނަން.
އަޅުގަނޑަކަށް ޔަޤީންކަން ނުދެވޭނެ ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ވެސް މި ރާއްޖޭގެ 100% އެއްވެސް ކޮރަޕްޝަނެއް
ނުހިނގާނެކަން. އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކަން ދޭނީ ކޮރަޕްޝަންގެ ކަމެއް ހިނގައިފިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ބަލާނަމޭ. ބަލާފައި
ފިޔަވަޅު އަޅާނަމޭ.
19

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ޕްލޭނިން މިނިސްޓަރަށް. އަދި އެއް މިނިޓު އެބައިން އިނގޭތޯ. ދެވަނަ ބަޔަށް ޖަވާބު ދިނުމަށް.
މިނިސްޓަރ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލު. ޕްލޭނެއް އެބައޮތްތޯއޭ؟ އާދެ! ޕްލޭން އެބައޮތް. އެ ވިދާޅުވާ އިޤްތިޞާދީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިނިސްޓަރ އަސްލަމް ޖަވާބުދެއްވުމަށް.
މިނިސްޓަރ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލުގައި އެ ޕްލޭން އެބައޮތް.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކޮންތާކުތޯ އޮތީ؟
މިނިސްޓަރ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ބޭނުންފުޅުވެލައްވާނަމަ އެ ޕްލޭނަށް އެދިވަޑައިގަތީމަ ޕްލޭން ލިބޭނެ. ޕްލޭނެއް އެބައޮތް.
ސްޕެޝަލް ޑިޕެލޮޕްމަންޓް ޕްލޭނެއް އެބައޮތް. އޭގެ ތެރޭގައި ކޮން ރަށެއްގައި ކޮން ކަމެއް ކުރަނީކަން އެނގޭ ގޮތަށް
އެ ޕްލޭން އެބައޮތް އިނގޭތޯ ހެދިފަ. ޑޮކިއުމެންޓެއް އެކަމަށް ތައްޔާރުވެފައި އެބައޮތް. އޭގެ ތެރޭގައި އެބަހުރި ހަމަ
މާލޭގެ ޕްލޭންތަކާ އެކީގައި އެ ޕްލޭން އޮތީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
20

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ޕްލޭން އޮތް ކަން
ނޭނގެންޏަކާ ނޭނގޭނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ހޯދަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަގުތު ހަމަ ވެއްޖެ އިނގޭތޯ. ދެން އެ ޕްލޭން އަޅުގަނޑު އެދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ބޭނުންފުޅުވާ ކަމަށް ވަންޏާ އެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ހިއްސާކުރެއްވުމަށް. ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި
އަރުވަނީ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބަށް.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. މިނިސްޓަރ ވިދާޅުވެއްޖެ، ފިނޭންސް މިނިސްޓަރ ވިދާޅުވީ ޚަރަދުކުޑަކުރަން ބަޖެޓް ބައްލަވާފައޭ.
އެކަމަކު ރިކަރަންޓް ޚަރަދަށް ބަލާއިރު 2019 ވަނަ އަހަރު ގާތްގަނޑަކަށް މިއިނީ 21.3 ބިލިއަން. އަދި 2020
ވަނަ އަހަރު ރިވައިޒްކޮށްފައި 20.8 ބިލިއަން. މިއަހަރު 21.6 ބިލިއަން. އިތުރު ވެފައި މިއިންނަނީ. ކީއްވެގެންތޯ
ރިކަރަންޓް ޚަރަދު އިތުރުވެފައި އިނީ؟ ދެން ކެޕިޓަލް ޚަރަދު ވެސް އިތުރުވެފަ. ދެން އަޅުގަނޑަށް އަންޑަސްޓޭންޑްވޭ
ހެލްތް ސެކްޓަރ އިތުރަށް ޚަރަދުކުރަން ޖެހިފަ އި އިންކަން. އެއީ ކީއްވެގެންތޯ އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ. ދެން އަނެއް
ސުވާލަކީ އިންޓްރެސްޓް ފައިދާގެ ގޮތުގައި ކުންފުނިތަކުން ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ މިއަންނަ އަހަރު އިތުރުވާނެ
ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްފައި ބަޖެޓުގައި އޮތީ. ދެން ކީއްވެގެންތޯ އެ އިތުރުވާނެ ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްފައި އޮތީ؟ އެއީ މި
އަހަރުގައި ކުންފުނިތަކުން ވެސް ދަށްވެފައި، ވިޔަފާރި ވެސް ދަށްވެފައި އަދި ހުރިހާ ގޮތަކުން ވެސް ތާށިކޮށް އުޅޭ
އަހަރަކަށް ވާތީ މިއަންނަ އަހަރު އިތުރުވާނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރައްވަނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ އަނެއް ސުވާލަކީ ދައުލަތުން
ގެރެންޓީ ދީފައި ހުރި ލޯނުތައް، ސަވަރިންގ ގެ ރެންޓީ ދީފައި ހުރި އެސް.އޯ.އީސްތަކަށާއި އަދި ޕްރައިވެޓް
ސެކްޓަރއަށް ދޫކޮށްފައި ހުރި އެއްޗެހީގެ ތެރެއިން މިއަންނަ އަހަރު ޑިފޯލްޓްވާނެ ކަމަށް، ޑިފޯލްޓޭ އަޅުގަނޑު
މިދެންނެވީ އެފަރާތުން ނުދެއްކިއްޖިއްޔާ ދެން ދައުލަތުން އެ ދައްކައިދޭނެ. ސަރުކާރުން ދައްކައިދޭނެ. އެއަށް ބަޖެޓު
ކޮށްފައި ހުރީ ކިހާވަރެއްތޯ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަހުން ލިބިދާނެތޯ މީގެ ޝެޑިއުލެ އް. ދަރަނި،
21

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އެސް.އޯ.އީސްތަކުން ދައްކަން ހުރި ވަރުގެ ޝެޑިއުލެ އް. އެއީ މިނިސްޓްރީން ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓަކުން ނޫން. އެކަމަކު
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ބަލަހައްޓަންޖެހޭ ކަމެއް ވީމަ އޭގެ ޝެޑިއުލް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިދާނެތޯ. އަނެއް ސުވާލަކީ
15 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދަރަނިވެރިވެ ޓޯޓަލް ދަރަނި ވަރަށްބޮޑުވެ ފިސްކަލް ރެސްޕޮންސިބިލިޓީ އެކްޓްގައި އެބައޮވޭ ވަކި
ވަރެއްގެ ހިފަހައްޓަން. އެހެންވީމާ، ގާނޫނަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ. އެހެންނޫނިއްޔާމު މި ތިރިކު ރާނެ ގޮތެއް ހޯދަންޖެހޭ.
އެކަމަށް ކުރައްވާ، މަސައްކަތް ކުރައްވާނެ ގޮތަކީ ކޮބައިތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު ޖަވާބުދެއްވުމުގެ ފުރުޞަތު އަރުވަން. ދެން ބާކީ އޮތީ 3 މިނިޓު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވިހެން އެއީ ތެދެއް. 2019 ގައި
އަޅުގަނޑުމެން ރިކަރެންޓް ޚަރަދު ހުރި މިންވަރަށްވުރެން އަސްލު ބަޖެޓުކުރިއިރު، 2020 ގައި ބަޖެޓު ކުރިއިރު
2019 އަށްވުރެ ގިނަވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަރަށްބޮޑަށް ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި
ހިފަހައްޓައިގެން ކޮންޓްރޯލްކޮށްގެން ގާތްގަނޑަކަށް ރިކަރެންޓު އެކްސްޕެންޑިޗަރ 20 ބިލިއަނަށް ކުޑަކޮށްފައި މިއަންނަ
އަހަރު ބޮޑުވާނެ. އާދެ! އާދެ! ބޮޑުވާނެ. އެއީ ބޮޑު ވާ ސަބަބަކީ މިސާ ލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކެޕިޓަލް
އިންވެސްޓްމެންޓްސްތަކެއް އެބަ ކުރެވޭ. މިސާލަކަށް އެއަރޕޯޓެއްގައި ކެޕިޓަލް އެކްސްޕެންޑިޗަރ ކެޕިޓަލް
އިންވެސްޓްމެންޓެއްގެ ތެރެއިން އެއަރޕޯޓު މި ހުޅުވެނީ. އެއަރޕޯޓު ހުޅުވާއިރު އެއާއިއެކު ރިކަރެންޓް
އެކްސްޕެންޑިޗަރ އިތުރުވެގެންދާނެ. އެކަހަލަ އިންވެސްޓްމެންޓްސްތަކެއް ކޮށްފައި މިއީ ހަމަ މިދިޔަ އަހަރުތަކުގައި
ކޮށްފައި ހުރި އިންވެސްޓްމެންޓްސްތަކެއް މިއަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އައު އެއަރޕޯޓުތަކެއް ވެސް
ހުޅުވިގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އެހެން ހުރި ކަންތައް. ހޮސްޕިޓަލުތައް ވެސް ހަމަ އިތުރުވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އެ
ކަންތައްތަކަށް ރިކަރެންޓް އެކްސްޕެންޑިޗަރ، އެއީ ހަމަ ސީދާ ބޭސްލައިންގެ ތެރެއިން އަންނަ އެއްޗެހި. އެކަމަކު އޭގެ
އިތުރަށް ޑިސްކްރެޝަނަރީކޮށް ޚަރަދުކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ އެއްޗެއް އަޅުގަނޑުމެން ހިފަހައްޓާފައިވާނެ. ދެން އޭގެ
އިތުރުން ފާހަގަކޮށްފި އެސް.ޖީސްގެ ވާހަކަ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެސް.ޖީ، ސްޓެލްކޯއަށް އަޅުގަނޑުމެން ސަވަރިންގ
ގެރެންޓީއެއް ދީފައިވާނެ. އޭގެ ފައިސާ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮށްފައިވާނެ. އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެން
އެސް.ޖީސްތައް ބަޖެޓުކޮށްގެން ކުރާ ކަމެއް ނޫން. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޔާސަތަކަށް މިވަނީ
22

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ދައުލަތް ޑިފޯލްޓްވުމުގެ ހާލަތަކަށް ނުގޮސް އެކަންތައް އެ ސިޔާސަތު މި މަސައްކަތް ކުރަމުން ގެންދަނީ.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ޔަޤީންކަން އެބައޮތް. ދެން އެޗް.ޑީ.ސީއަށް އަޅުގަނޑުމެން ދީފައި ހުރި
ސަވަރިންގ ގެރެންޓީ ވެސް އެއަށް އިނޮވޭޓިވް ގޮތެއްގައި އެއަށް ހައްލެއް ހޯދޭނެ މަގެއް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ވެސް
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުން މި ދަނީ. ދެން އޭގެ އިތުރުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ފާހަގަކުރެއްވި ޝެޑިއުލެ އް
ހޯދަން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ރަނގަޅަށް ބަލަހައްޓާ އެއްޗެއް. އަޅުގަނޑުމެން އެ ލިބިދާނެ. ދެން ތި
ފާހަގަކުރެއްވި ފިސްކަލް ރެސްޕޮންސިބިލިޓީ އެކްޓުގެ ގާނޫނުން ފާސްވިއިރު ވެސް ގާތްގަނޑަކަށް ސަވަރިންގ
ގެރެންޓީ އޭރު ހިމަނައިގެން 60% އާއި ހަމައަށް އަރާފައި އޮތީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ވެސް ފިސްކަލް
ރެސްޕޮންސިބިލިޓީ ގާނޫނުގައި އެބަ ސްޓަޑީ އެބަކުރަން ބޭރުގެ ޑެޓް ލޯ އެކްސްޕަ ރޓެއް ގެނެސްގެން. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ހިތުން އަޅުގަނޑުމެން އަސްލު ހަމަ އަމާޒަކީ ކުރި އަށް އޮތްތާނގައި ތިބޭފުޅުންނަށް ފެންނާނެ މިޑްޓަރމް
ބަޖެޓް ފާސްވީމަ ޑިކްލައިނިންގ ޕާތަކަށް. އެހެންވީމާ، އެ ކަ ންތައްތައް. ދެން ކުންފުނިތަކުގެ ފައިދާ އަޅުގަނޑުމެން
ޑިވިޑެންޓް ޑިކްލެއަރ ކުރާނެ ކަމަށް ބަލާފައި % 60 މި އޮންނަނީ ޕޮލިސީގެ ތެރެއިން ޑިވިޑެންޓް ޑިކްލެޔަރ
ކުރުމަށް. ދެން އެގޮތަށް ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެން އިންޓްރެސްޓް ފައިދާ ބޮޑުވާނެ ކަމަށް ބަލާފައިވާނީ.
ރިޔާސަތުން ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުލް މުޣުނީއަށް.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލް މުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤަ އްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑު ފާހަގަ ކޮށްލަން އާދެ! މި ޚާއްޞަ ޙާލަތާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ހުށަހެޅި
ބަޖެޓުގައި މިދިޔަ އަހަރަށް ވުރެ 4 ބިލިއަނެއްހާ ކުޑަކޮށް ތި ހުށަހެޅީ. ހަމަ އެއީ އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި
ކުޑަކުރުމުގެ ތެރޭގައި ވެސް ސަރުކާރުން ޢާއްމު ރައްޔިތުންނަށް ދެއްވާ ޚިދުމަތްތައް އެގޮތަށް ދިނުމަށް ޓަކައި ހަމަ އެ
ހުރި ހަމަ އަދަދުތައް ޖަހާފައި އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު ޤަބޫލު ކުރާ ގޮތުގައި އެ އަދަދުތައް އެހެން ޖަހާފައި ހުރި ކަމުގައި
ވިޔަސް ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ހިމަނާފައި ހުރި އަދަދުތައް ކީއްވެގެންތޯ އެއްވެސް ވަރަ ކަށް މަދު ނުކުރެވި ހުރީ. ރައްޔިތުން
ބޭނުންވަނީ ޕްރޮޖެކްޓު އަދަދު ފެނުމުގެ އިތުރަށް ކަން ވެސް އެ ޖެހިފައި ހުރި އަދަދުގައި ކު ރެވިގެން ދިއުން އެ
މަސައްކަތްތައް. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ތިނަދޫ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް. ހުވަދުއަތޮޅުގެ އެންމެ މުހިންމު
23

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އެއް ދާއިރާ ކަމުގައިވާ ތިނަދޫއަށް ހުށަހެޅިފައި ހުރި އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް މިދިޔަ އަހަރުގެ ކުރިއަށް ގެންދެވިފައެ އް
ނެތް. އެކަމަކު މި ހަމަ އެ ހުރި އަދަދުތައް ހަމަ އެހުރި ގޮތަށް އަނެއްކާ މިއަހަރަށް ވެސް މިއަންނަ އަހަރަށް ވެސް
އެހެރީ ފޯވަރޑް ކުރެވިފަ. ކިހިނެއްތޯ އޭ ސަރުކާރުގެ ވިސްނުން ހުރީ އަދި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރ އަދި ޕްލޭނިންގ
މިނިސްޓަރ ވިސްނުން ހުރީ އެ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ކުރި އަށް ގެންދިއުމުގައި ހަމަ އެގޮތަށް އެ އަދަދުތައް ބާއްވައިގެން
ބަޖެޓުގައި އެ އަދަދު ހިމެނުމުގެ ސަބަބުން ހަމަ ބަޖެޓު ބޮޑުވެފައި އެހެރީ. ނުކުރެވޭނެ ކަންތައްތައް އުނިކޮށްލުމަށްފަހު
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ކުރެވިދާނެ ޒާތުގެ ކަންތައްތައް ހިމަނައިގެން ދިއުން ކިހިނެއްވާނެތޯއޭ. ޚާއްޞަކޮށް ހުވަދުއަތޮޅަށް
އަންނަ، ތިނަދޫއަށް އެއަންނަ އައު ހޮސްޕިޓަލް އެއީ ކޮންޓްރެކްޓަރ ފައިނޭންސް އުސޫލުން ކުރަން މިހާރު ނިންމާފައި
އޮތް ކަމެއް. އެކަމަކު ވެސް ކޮންމެވެސް އަދަދެއް އެބައިން ޖެހިފައި އޭގައި މިހާރު ވެސް. ދެން ޓަރޝަރީ
ހޮސްޕިޓަލު މިހާރު ހުރި ހޮސްޕިޓަލު އަޕްގްރޭޑް ކުރަން ހިމެނިފައި ހުރި އަދަދުތައް. އެ އަދަދު މިދިޔަ އަހަރު
ބެހެއްޓިފައި އެކަމަކު ނުނިމި ދި އުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އެހެންވީމާ، މިއަހަރު ހުރި ޕްރޮޖެކްޓްތައް އެގޮތަށް
ހިންގަން ކިހާވަރެއްގެ އިސްކަމެއް ދީގެން ކުރިއަށްދާނެތޯ. އެއީ މިދިޔަ އަހަރު ނިމިގެން ދިޔަ އީ ހަމަ އެއްވެސް
ޕްރޮޖެކްޓެއް އެއްވެސް ވަރަކަށް ކުރި އަށް ނުދެވިކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކަންބޮޑުވާ
ކަމެއް. ހުވަދު އަތޮޅުގައި ޚާއްޞަކޮށް ތިނަދޫގައި އެފަދަ ކަމެއް ވެގެން ދިއުމަކީ. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތު
މިއަންނަ އަހަރުގައި ކިހިނެއްތޯ އެކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގެންދި އުން އޮތީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު ޖަވާބުދެއްވުމަށް. ބާކީ 3 މިނިޓު އެބައިން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު އިޒުނަ ދެއްވައިފިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރޯޝް ކުރީގެ ސުވާލަކަށް އެޑްކޮށްލަން
ބޭނުންވާތީ އޭގެ ފަހުން 3 މިނިޓު އޮތީމަ އިނގޭތޯ.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ޗްފީ ފައިނޭންޝަލް ބަޖެޓް އެގްޒެކެޓިވް އަޙްމަދު ސަރުވަޝް އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ރިކަރެންޓް ޚަރަދު ބޮޑުވުމާ ގުޅޭގޮތުން ދެން ބައެއް ތަފްސީލުތައް ޝެއަރކޮށްލުމުގެ
ގޮތުން. ޙަޤީޤަތުގައި މި ދަނޑިވަޅުގައި މުވައްޒަފުން މަދުކޮށް ނޫނީ އެކަހަލަ ބޮޑު ބަދަލެއް ގެނައުމަކީ ދަތި
24

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ކަމަކަށްވާނެތީ މުވައްޒަފުންނަށް ހަމަ ހިނ ގާ ޚަރަދު ބަޖެޓުގައި ވެއްޖެ އިނގޭތޯ. ދެން ހަމަ ޕެންޝަން ވެސް ހަމަ
އެގޮތަށް އެބަ ހިނގާ. އެހެންނަމަވެސް، އިންޓްރެސްޓް ކަހަލަ ޚަރަދު މިއަހަރުދާނީ ބޮޑުވެގެން. އިންޓްރެސްޓަށް ކުރާ
ޚަރަދު ބޮޑުވޭ. އެހެންވީމާ، ރިކަރެންޓް ޚަރަދު ބޮޑުވޭ. އެއަރޕޯޓްފަދަ ތަންތަން އެޅީމަ ހަމަ ކެޕިޓަލް
އިންވެސްޓްމެންޓް ނިމޭ ވަރަކުން އޮޕަރޭޝަނަށް ނުކުންނަ ވަރަކުން އޭގެ ރިކަރެންޓް ޚަރަދުތައް ހަމަ ބަޖެޓަށް
އެބަވަދޭ. އޭގެ ސަބަބަބުން ބަޖެޓް އެބަ ބޮޑުވޭ ރިކަރެންޓް ޚަރަދު. އެހެންވީމާ، ރިކަރެންޓް ޚަރަދަށް ޙަޤީޤަތުގަ އި
އެހާބޮޑު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮންޓްރޯލެއް އެގޮތަށް ނުލިބޭ. ދެން އޭގެ އިތުރަށް ބޮޑުވެގެން އަންނަނީ އެކިއެކި
މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާއި ސަރުކާރު އޮފީސްތަކުގެ އެކިއެކި ޕްރޮގްރާމުތަކުން އަންނަ ރިކަރެންޓް ޚަރަދު.
އެހެންވީމާ، ޕްރޮ ގްރާމުތަކަށް ކުރާ ޚަރަދު ބޮޑުވެފަ އި އޮންނާނެ. އެއީ ޙަޤީޤަތުގައި މި ތަފާތެއް އަންނަ ދިމާލަކީ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާ ހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޣުނީ ފާހަގަކުރެއްވި ސުވާލުގައި ޖަވާބުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނީ ހަމަ 2019 ވަނަ
އަހަރުގެ ވެސް އަދި 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ވެސް އަދި މިއަންނަ އަހަރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ބަޖެޓުގައި
ޖަހައިގެން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަނީ ހަމަ އެ ޕްރޮޖެކްޓްސްތައް ހަމަ ކުރިއަށް ގެންދަން. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުމަކީ ހަމަ ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި ހުރި ކަންތައްތައް ހަމަ ކުރިއަށް ގެންދަން. އެއީ ލިކިއުޑިޓީ
އާއި ބަޖެޓަށް ފައިނޭންސް ލިބޭ މިންވަރަކުން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ކުރި އަށް ގެންދަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިއަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ހުރި ވަރަށްގިނަ މަސައްކަތް ވަރަށްގިނަ ތަންތާނގައި
ނުފެށޭކަން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް ، މިއަހަރުގެ ޙާލަތު އަޅުގަނޑުމެން އެތައް ފަހަރެއްގައި
ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވާފައިވާނެ ކޮވިޑުގެ ޙާ ލަތު އައިއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވި ދަތިތަކާ އެކީގައި މަސައްކަތް
ސަސްޕެންޑްކުރީމޭ އަޅުގަނޑުމެން. ކުރިއަށް ގެންދިއުން މަޑުޖައްސާފައިއޭވަނީ. އެހެންވީމާ، އެ ޕްރޮޖެކްޓްތައް
މިއަންނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހަމަ ރަނގަޅަށް ރިފްލެކްޓު ވާން ހުންނާނީ. އެހެންވީމާ، އެ ޕްރޮޖެކްޓްތައް އެ ހުރި ގޮތަށް
އެ ދަނީ މި އަންނަ އަހަރަށް. އެއްވެސް އެއްޗެއް އުނިކޮށްފައި ނޯންނާނެ. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ ރެކޯޑަށް ޓަކައި
ދަންނަވާލަން ބޭނުން ތިނަދޫގައި ހަމަ ގައިމު ވެސް އައިސްޕްލާންޓް ޖެޓީގެ މަސަ އްކަތް ކުރިއަށް ގޮސް މިހާ ރު އެ
25

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
މަސައްކަތުގެ ބޮޑުބައި ހިނގާފައި ހުންނާނީ މިހިނގާ އަހަރުގެ ތެރޭގައި. އެކަން އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ މިހާރު
ނިމިފައޭވަނީ ވެސް. ދެން އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން ބަޖެޓުގައި ހުރި ވަރަށްގިނަ ކަންކަން ހުރީ
ނުފެށި. އެކަން އަޅުގަނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލީ.
މިނިސްޓަރ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު އެޑްކޮށްލަން. މިއަހަރު ތެރޭގައި ކޮވިޑާ ހެދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޔާސަތަކަށް ގެންގުޅުނީ، ނުފެށިފައި ހުރި
މަސައްކަތްތައް މަޑުޖައްސާފައި ކުރިއަށް ފެށިފައިހުރި މަސައްކަތްތައް ކުރި އަށް ގެންދި އުން. އެގޮތުގެ މަތިން ގޮސް
މިހާރު މިއަންނަ އަހަރުގައި އެބައި ކުރި އަށްގެންދާ ގޮތަށް މި އޮތީ އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދާންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޔައުޤޫބު ޢަބްދުاަلهއށް.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔައުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަ ކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު 4 ކަމެއް އެބައިން. އެއްކަމަކީ ނިއު ރެވެނިއު މެޝަރޒްގެ ގޮތުގައި 1.2 ބިލިއަން
ރުފިޔާ ހިމަނާފައި، އޭގެ ކޮންމެ ވެސް ވަރެއްގެ ތަފްސީލެއް އަޅުގަނޑު ބޭނުން. ދެން އޭގެ އިތުރަށް ބަޖެޓު
ފައިނޭންސިންގ ބިލިއަނެއްހާ ޑޮލަރު ބޭނުންވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވަނީ ބަޖެޓު ފޮތުން. ދެން އެއީ ކިހާ
ރިއަލިސްޓިކް ފިގަރއެއްތޯ. އެކަން ކިހާ ރިއަލައިޒްވާނެ ކަމުގެ ކިހާ ޔަޤީންކަމެއް މިނިސްޓަރަށް އެބައޮތްތޯ. ދެން 3
ވަނަ ކަމަކަށް ހުވަދޫ ޓަ ރޝަރީ ހޮސްޕިޓާ ތިނަދޫގައި މި އަޅާ. އެކަން މިއަންނަ އަހަރު ކިހާ ހިސާބަކަށް އެ
މަސައްކަތް ދާނެތޯ އާއި ދެން އެއާއެކު އެ ޚިދުމަތް ހޯދަން މުޅި ހުވަދޫގެ ރައްޔިތުންނާއި އަދި ރާއްޖޭގެ އެހެނިހެން
ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ހުޅުވިފައި އޮންނާނެކަން އަޅުގަނޑަށް އިނގޭ. އެހެންނަމަވެސް، ބޮޑަށް، އެންމެ ބޮޑަށް ޚިދުމަތް
ހޯދަން ދާނީ ހުވަދޫ ރައްޔިތުން ކަމަށްވާތީ، ހުވަދޫއަކީ މުޅި ރާއްޖޭގެ އެއްބިތުން އަނެއް، 2 ފަޅި ހަމަ އެންމެބޮޑު
އަތޮޅު. އަނެއްކާ އެއްބިތުން އަނެއް ބިތައް ދާން މިހާރު އެބަ ނަގާ ގާތްގަނޑަކަށް 3 ގަޑިއެއްހާއިރު އާދައިގެ
ފެރީއެއްގައި. އެހެންވީމާ، ކި ހާ، ކޮންކަހަލަ ފެރީ ސިސްޓަމެއްތޯ ގާއިމުކުރަން ވިސްނަނީ. ދެން އޭގެ ފަހު ސުވާލަކަށް
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން އަފީފް ކުރެއް ވި ސު ވާލާ ގުޅިގެން މިހާރު އަޅުގަނޑަށް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް
26

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ފާހަގަވެފައި އިން ބައެއް އެސް.އޯ.އީތަކާއި ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓްސްތަކާ އަދި ބައެއް ޕްރޮކި ޔުމެންޓް ބައެއް ކަންކަން
ކުރަމުންގެންދާއިރު ބައެއްފަހަރު ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ނޯމަލް އޯޕަން ބިޑަށް ދިއުމުގެ ބަދަލުގައި އެސް.އޯ.އީތަކަށް
ހަވާލުކޮށްގެން ކުރިއަށް މިގެންދަނީ. އެހެންވުމުން ދެން އޭގެ އެ ޕްރެކްޓިސް އެހެން ކުރާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފާހަގަވަނީ އެސް.އޯ.އީތަކުން މަސައް ކަތް ހަވާލުވާއިރު އަނެއްކާ ތާރޑްޕާޓީ ޕްރޮފިޓެ އް ލާފައި އެކަން ކުރާކަމަށް.
އެހެންވެއްޖިއްޔާ އެއީ ދައުލަތުގެ އަސްލު އޯޕަން ބިޑެއް ދިޔާމަ ލިބޭ އަގަށްވުރެ މާބޮޑުކޮށް އަސްލު ދާ އެއްޗެއް ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވަނީ. އޭގެ އިތުރަށް އަދި އޭގެ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ޒާތުގެ ކަންކަން ވެސް ވާނެ ކަމަށް.
އެހެންވީމާ، ފިނޭންސް މިނިސްޓަރ ވިސްނުންފުޅު އެބަހުރިތޯ މިހާރު އެކަހަލަ ބޮޑެތި ޕްރޮ ކިއަރ ކުރާ އެކަހަލަ ބޮޑެތި
އިންވެސްޓްމެންޓް ނުވަތަ ބޮޑެތި ހިމެނޭ ކަންކަން ސީދާ ސަރުކާރުގެ އެސް.އޯ.އީތަކަށް ދިއުމުގެ ބަދަލުގައި
އެސް.އޯ.އީތަކަށް ގޮސްގެން އެކަން ކުރުން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ވަގުތީ ގޮތުން ބަންގި، ނަމާދު ވަ ގުތަށް މެދުކަނޑާލަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރަށް ޖަވާބު ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުމެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކޮށްފި ނިއު ޕޮލިސީ
މެޝަރސްގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން އޭގެ ތަފްސީލުތަކެއް. އަޅުގަނޑުމެން ގާތްގަނޑަކަށް 2021 ވަނަ އަހަރު
އާމްދަނީ އިތުރު ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންކަމުގެ 1.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް. އޭގެ ތެރޭގައި 300
މިލިއަން ރުފިޔާ ޓެލެކޮމް ލައިސެންސް ފީ އެއް އިތުރަށް ޓެލެކޮމް އޮޕަރޭޓަރަކަށް ހުޅުވާލައިގެން އަދި ފްރީކު އެންސް
ސްޕެކްޓްރަމް ޗާޖެއް ނެގުން. ދެން އޭ ގެ އިތުރަށް ދިވެހިންނަށް ބިން ވިއްކައިގެން 300 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ ހަމަ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަ ރުން ފާހަގަކޮށްފި. އަދި އޭގެ އިތުރުން 273 މިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން އެ އަރޕޯޓު
ޑިވެލޮޕްމެންޓު ފީ އާއި އެއަ ރޕޯޓް ސަ ރވިސް ޗާރޖު ގެ ރޭޓުތަކަށް ބަދަލުކޮށްގެން. މީގެ ގާނޫނު މިހާރު ވެސް
އޮންނާނީ މަޖިލީހުގައި. އަޅުގަނޑުމެން އެ ހޯލްޑްކުރީ. ދެން އޭގެ އިތުރަށް 10 ރަށް މި އަންނަ އަހަރު ޓޫރިޒަމަށް
ދޫކޮށްގެން. އަދި އޭގެ އިތުރަށް 154 މިލި އަން ރި ޔަލް އެ ސްޓޭޓު ޓޫރިޒަމަށް ލިބޭނެ ކަމަށް. ދެން 37 މިލިއަން
ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން ކޮންޖެޝަން ޗަ ރޖް އަދި ޕަރކިންގ އިމާރާތްތަކެއް އަޅައިގެން ޕާރކިންގއަށް ދޫކޮށްގެން. ދެން
27

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ފާހަގަކުރި އަޅުގަނޑު ހިތުން ކޮންމެވެސް ވަ ރަކަށް އަޅުގަނޑު މީގައި އެބަޖެހޭ އިތުރަށް ކިޔައިދޭން. މިހާރު ޙަޤީޤަތަކީ
ފައިނޭންސިންގގައި އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ގާތްގަނޑަކަށް 15.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ވާހަކަ މި ދައްކާއިރު އޭގައި
އަސްލު ޙަޤީޤަތަކީ އޭގެ ގާތްގަނޑަކަށް 4.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ، 300 އެއްހާ މިލިއަން ޑޮ ލަރު އޯލްރެޑީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި އިނީ އިނގޭތޯ. އެއީ މިހާރު ފައިނޭންސިންގގެ ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުން ލިބޭ ލޯނުގެ ގޮތުގައި
ލިބޭ 4.6 ބިލިއަން. އެއީ އެލް.އޯ.ސީގެ މި އެގްޒިމް ބޭންކުގެ ތެރެއިން ފައިސާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޕްރޮޖެކްޓްސްތަކަށް
އޯލްރެޑީ ލިބިފައި ހުރި. އެހެންވީމާ، ދެން އޭގެ އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ހޯދަން މިޖެހެނީ ދެން ހުރި ފައިސާ.
މިސާލަކަށް ގްރީން، ބްލޫ ބޮންޑު އަދި ބޭރުގެ ފަރާތްތަ ކަށް ސްކޫކް ވިއްކައިގެން. އެއީ 150 މިލިއަން ޑޮލަރާއި އަދި
ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްފައި ހުރި. އެހެންވީމާ، އަސްލު އަޅުގަނޑުމެން އޭގެ އިތުރަށް
އެޑިޝަނަލީ މިހާރު އަންފަންޑެޑްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ހޯދަން މިޖެހެނީ ގާތްގަނޑަކަށް 700 މިލިއަން ޑޮލަ ރ ސް
އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަދި ބާކީ އެބައިން 40 ސިކުންތު އިނގޭތޯ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މި އަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮށްފައިވާނެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުގެ ވަރަށްބޮޑު އެމް.ޑީ.ޕީގެ
އަޅުގަނޑުމެންގެ މެނިފެސްޓޯގެ ވަޢުދެއް އެއީ މުޅި ރާއްޖެއަށް ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމަކުން ގުޅާލުން. އަސްލު 2020
ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެ މަސައްކަތް ހިމަނާފައިވާނެ. އެކަމަކު ކޮވިޑް19- އާއިއެކު އެކަން
ނުކުރެވިފައިވަނީ. އެހެންވީމާ، މިއަންނަ އަހަރު ރިއަލިސްޓިކަ ލީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްފަހަރާ އެކަން ނުކުރެވޭނެތީ
އަޅުގަނޑުމެން އުތުރުގެ ހަމަ މި މަސައްކަތް ފެށުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮށްފައިވާނެ. ދެން އޭގެ އިތުރުން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ތިނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ވެސް ފާހަގަކޮށްފި ޓަ ރޝަރީ ހޮސްޕިޓަލުގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން
ހަމަ ޔަޤީންކަން ދެން މިއަންނަ އަހަރު ޓަރޝަރީ ހޮސްޕިޓަ ލްގެ މަސައްކަތްތައް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
28

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ވަގުތު ހަމަވީ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަތިވެރި ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރަށް.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ރާއްޖެ ވެސް ހަމަ މި އޮތީ ދުނިޔެ މި އޮތް ހާލަތުގައި. ކޮވިޑުގެ ޙާލަތުގައި މުޅި ދުނިޔެ މި
އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން މި ޙާލަތުގައި ދެކުނު އޭޝިޔާ ހަމަ އެންމެ ރަނގަޅަށް
ހިނގަމުންދާ، އިޤުތިޞާދު ހިނގަމުންދާ އެއް ޤައުމަކަށް ރާއްޖެ އެބައިން. މިއީ ޙަޤީޤަތުގައި ސަރުކާރުގެ ޕްލޭން
ހަރުދަނާކަން. ރާއްޖޭގެ ޚާރިޖީ ސިޔާސަތަށް މިއައި ހެޔޮ ބަދަލަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިއްޔެ ފެނިގެން ގޮއްސި 400
މިލިއަން ޑޮލަރެއްގެ އެގްރިމެންޓުގައި ސޮއިކުރެވުނުތަން. އަދި 500 މިލިއަން ޑޮލަރެއްގެ، އޭގެ 400 މިލިއަން
ޑޮލަރެއް ލޯނު އެހީއެއްގެ ގޮތުގައި. 100 މިލިއަން ހިލޭ އެހީ. މީގެ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ 2% އިންޓްރެސްޓުގައި
5 އަހަރު ގްރޭސް ޕީރިއެޑް އެބަ ލިބޭ. 20 އަހަރު ދަމާލަން. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ރާއްޖޭގެ ހަޔާތުގައި ވެސް ބޭރު
ޤައުމަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދު ޕްރޮޖެކްޓަކަށް ދިން އެންމެ ބޮޑު ލޯނު ކަންނޭނގެ. މިއީ ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދު
ބޭރު ޤައުމުތަކުން ޤަބޫލުކުރާކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަރުދަނާ ސިޔާސަތު ޤަބޫލުކުރާތީ މި ލޯނުތައް އަނބުރާ ދެއްކޭނެތީ
އެ ކަށަވަރު އޮތީމަ މި ސަރުކާރާ ދޭތެރޭ ގައި އިތުބާރު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެ ބޭފުޅުންނަށް ޤަބޫލުކުރެވިގެން ލޯނު
ވެސް. އަޅުގަނޑުގެ ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ މި ޕްރޮޖެކްޓް ހިންގަމުންދާއިރުގައި ރައްޔިތުންގެ ހިތުގައި އުފެދޭ އެންމެބޮޑު
ސުވާލަކީ އަންނަ އަހަރުގައި ދައުލަތުން ބޭރު ޤައުމުތަކަށް ދައްކަންޖެހެނީ ކިހާވަރެއްގެ އެމައުންޓެއްތޯ. ކިތައް
މިލިއަން ޑޮލަރު އަޅުގަނޑުމެން 2021 ވަނަ އަހަ ރުގައި ބޭރު ޤައުމުތަކަށް ދައުލަތުން ނަގާފައި ހުރި ލޯނުތަކަށް
ދައްކަންޖެހޭތޯ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޖުމްލަކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ޑެޓް ސަރވިސިންގއަށް 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނާފައި ވަނީ. ހަމަ އިރުކޮޅަކުން
އެގްޒެކްޓް ފިގަރ މި ދެނީ އިނގޭތޯ.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
29

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
މިނިސްޓަރ ވިދާޅުވެއްޖެ ކެޕިޓަލް އިންވެސްޓްމެންޓްގެ ގޮތުގައި އެއަ ރޕޯޓުތަކުގެ ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ނިމިދިޔަ އަހަރުތަކުގައި ވެސް އެންމެ 3 އެއަ ރޕޯޓަކުން ޙަޤީޤަތުގައި ފައިދާ
މިވަނީ. ދެން އަޅުގަނޑު ހިތަށް މި އަރަނީ ކެޕިޓަލް އިންވެސްޓްމެންޓުގެ ގޮތުގައި އެއަރޕޯޓުތައް މިނިސްޓަރ
ފާހަގަކުރާއިރުގަ އި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ބޮޑު އެއްޗެއް ކޮންމެ އަހަރަކު އެއަ ރޕޯޓުތައް ތަރައްޤީ ކުރުމަށާއި އަނެއްކާ
އެއަށް އެބަ ޚަރަދުކުރީ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ކުރިން ބުނިހެން 3 އެއަރޕޯޓަކުން މި ލިބެނީ ފައިދާ. ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓުން ޚަރަދުކުރުމުގެ އުސޫލާއި، އުސޫލު ދޫކޮށްލާފައި ބޭ ރުން އަންނަ ފޮރިންގ އިންވެސްޓްމެންޓު އެގޮތަށް އެ
ސަރަޙައްދީ އިޤުތިޞާދީ މަސައްކަތެއް ކޮށްގެން އެއަރޕޯޓު އެޅުމުގެ ވިސްނުމެއް، އެގޮތަށް އެއަ ރޕޯޓުތައް އެޅުމުގެ
ވިސްނުމެއް އެއްވެސް ވަރަކަށް ސަރުކާރުގެ އެބަހު ރިތޯ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޓްރާންސްޕޯޓު އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ ތެރެއިން ވަރަށް މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރާ އެއްޗެއް އެއަރޕޯޓަކީ. ދެން
ބައެއް ޤައުމު ކަހަލަ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރއަކީ އޭގެ ދެން ސީދާ ޑައިރެކްޓްލީ އޭގެ ކޮސްޓް ރިކަވަރީ ފެންނަން
ހުންނަ އެއްޗެއްސެއް ނޫން. އޭގެ ސޯޝަލް އިކޮނޮމިކް ބެނިފިޓު އޭގެން އަންނަނީ އަސްލު. އެހެންވީމާ، ހަމަ ތި
ވިދާޅުވިހެން ޑޮމެސްޓިކް އެއަ ރޕޯޓުތައް އެ އެއަރޕޯޓު އެކަނި ބަލައިގެން އޭ ގެން ހިނގާ ޚަރަދާއި އޭގެން ލިބޭ
އާމްދަނީ ބަލައިފި ކަމަށް ވަން ޏާ ދެކޮޅެއް ނުއެއްޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެއަރޕޯޓު އޮތީމަ ސަރަޙައްދުތަކަށް އަންނަ
ތަރައްޤީ އާއި ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ލުއިތަކާއި ފަސޭހަތައް އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް އެއްކޮށްލީމަ އެއަރޕޯޓުތަކަކީ
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަމަ ޓްރާންސްޕޯޓު އިންފްރަ ރ ސްޓްރަކްޗަރގައި ހުންނަންޖެހޭ އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، ވަކިވަކިން
ބަލައިފި ކަމަށްވަންޏާ ރަށެއްގެ އަޅާ މަގެއްގެ ވެސް އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުހުންނާނެ. ނަރުދަމާއެއްގެ ވެސް އެއްވެސް
ފައިދާއެއް ނުހުންނާނެ. ހިނގާ ޚަރަދެއް ނުއެއް ލިބޭނެ. އެއީ ހިނގާ ޚަރަދު އެ ލިބޭ އާމްދަނީއަށް ބަލާ ކަމަށްވަންޏާ.
އެހެންނަމަވެސް، އެއީ މިދެންނެވިހެން ސޯޝަލް އިކޮނޮމިކް ބެނިފިޓަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކޭ. އެގޮތުން
ޓްރާންސްޕޯޓު އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ތެރޭގައި އެއަރޕޯޓުތައް އައިއްސަ ހުންނަނީ.
މިނިސްޓަރ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
30

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑު އެއްޗެއް އަދި އިތުރުކޮށް ލާނަން. އަސްލަމް އެ ވިދާޅުވީ އޭގެ މައިގަނޑު މަފްޙޫމް. ދެން މިދިޔަ ސަރުކާރުން
ވެސް އަދި އެ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތެއް އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރި އެއް ކަމެއް އެއީ ވިއްސަކަށް މިނިޓު ތެރޭގައި
ދަތުރުކުރެވޭ އެއަރޕޯޓެއް ހުރިހާ ދާއިރާއެއް ގައި ވެސް ހުރު ން. އެހެންވީމާ، ކޮންމެ ދިވެހި، ދި ވެހިރައްޔިތުން އުޅޭ
ކޮންމެ ރަށަކުން ވެސް ވިއްސަކަށް މިނިޓުން އެއަރޕޯޓަކަށް ދެވޭ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެ ސިޔާސަތު ކުރިއަށް
މިގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، އެގޮތުން ސްޕޭޝަލް ޕްލޭންގައި އެބަހުރި އެ ހުރިހާ އެ ޑިސްޓެންސްތަކަށް ބަލާފައި މިހާރު
ހުރި އެއަ ރޕޯޓުތަކާއި އަދި އިތުރަށް ބޭނުންވާ. އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުން އިތުރު 5 އެއަ ރޕޯޓެއް ކަންނޭނ ގެ
ބޭނުންވަނީ އެހިސާބަށް ދިއުމަށް. އެހެންވީމާ، އޭގެ މަސައްކަތް އެބަ ކުރިއަށް ދޭ. ދެން އެއަރޕޯޓު އޮތުމުގެ 2 ކަމެއް
މި މުހިންމުވަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ކަހަލަ ޖަޒީރާ ރަށްތަކެއްގައި ތިބި ރައްޔިތުންނަށް ދައުލަތުން ބައެއް ކަންކަމަށް
ޚަރަދު މި ކުރަނީ. ހޮސްޕިޓަލަށް ޚަރަދުކުރަނީ އޭ ގެން އަނބުރާ ލާރިއެއް ހޯދާކަށް ނޫން. އެކަމަކު ދުޅަހެޔޮ ރައްޔިތެއް
އުފެދުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ހިތްހަމަޖެހުމެއް ނޫނިއްޔާ އެ ރަނގަޅުތަކަކަށް. އިޤުތިޞާދަށް ވެސް އޭގެ ފައިދާ ކުރޭ.
އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ބަލިވެގެންނާއި މިހުރިހާ ކަމެއް ވެގެން ކޮންމެ ރަށެއް ގައި
ހޮސްޕިޓަލެއް ނުހުންނައިރުގައި ފަސޭހައިން ދެވޭނެ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި އެގޮތަށް އެއަ ރޕޯޓުތައް އޮތުމަކީ
މުހިންމު ކަމެއް. އަދި އިޤުތިޞާދީ ހަރަކާތަށް ވެސް މުހިންމު ކަމެއް. އެ ތިވިދާޅުވި ކަންތައް ހަލުއިކުރުމަށް ޓަކައި
ކޮންމެވެސް ވަ ރަކަށް އެއަށް ހައްލުތަކެއް ހޯދުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ރީޖަނަލް އެއަރޕޯޓްސް ކުންފުންޏެއް މި
އުފައްދަނީ. އޭތި މި ކޮމާޝަލައިޒްކޮށްގެން ކުރެވޭނީ ކިހިނެއްތޯ ބަލަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އޭގެ
ވަރަށްގިނަ އެއަ ރޕޯޓުތަކެއް ކޮމާޝަލައިޒްކުރެވޭނެ. އެކަމަކު ބައެއް އެއްޗެއްސަކީ ހަމަ ގެއްލުމުގައި ހިންގަންޖެހޭނެ
އެއްޗެހި އިނގޭތޯ. ޝުކު ރިއްޔާ.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވިދާޅުވެއްޖެ އަންނަ އަހަރު ބަޖެޓަށް އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ޓަކައި ޕްރިޕަރެންސް ކުރާ ވާހަކަ ބައެއް ކުންފުނިތައް.
އަޅުގަނޑު ހަމަ ސުވާލުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ކޮންކޮން ކުންފުނިތަކެއްތޯ ތި ބޭފުޅުން މިހާރު ޚިޔާލުކޮށްފައި އޮތީ
ޕްރިޓައިޒްކުރަން. މިހެން މި ސުވާލުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ ދައުލަތުން އަހަރެ އްގެ މައްޗަށް އެތައް ސަތޭކަ މިލިއަން
ރުފިޔާ ޚަރަދުކޮށްގެން ގެއްލުމުގައި ހިނގާ ކުންފުނިތައް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ރަނގަޅު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
31

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ހަމަވީ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލަށް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަދި މަރުޙަބާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރުން. 2021ގެ ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފުރިހަމައަށް
ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އިޤުތިސާދަށް ފައިސާ ރޯލްކުރަން އެބަ ބޭނުންވޭ މިކަހަލަ ރަނގަޅު
ބަޖެޓެއް ގެންނަން. އަޅުގަނޑުގެ ވެސް ހަމަ ކަންބޮޑުވުންތަކެއް އެބަހުރި އެއާއިއެކީގައި. ފޮ ރިންގ އެކްސްޗޭންޖް
އެފް.އެކްސްއަށް ނޫނީ މިއަންނަ 2021 ގައި އަންނާނެ އަންދާޒާ ތި ބޭފުޅުން ތި ކުރައްވާ ފޮރިންގ އެކްސްޗޭންޖް
އަންނާނެ. ވަޒީރު ވިދާޅުވެދެއްވަފާނަންތޯ ކިހާވަރެއްގެ ބަދަލެއް އައިސްދާނެތޯ ފޮރިންގ އެކްސްޗޭންޖަށް،
އެފް.އެކްސްއަށް. ދެން އިޤުތިޞާދު ރިކަވަރީއެއް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރައްވާއިރު ވަޒީރު ކުރީ ފަހަރު ވެސް
ވިދާޅުވެއްޖެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއްގެ ސުވާލާއި އެކީގައި ކީއްވެތޯ އަޅުގަނޑުމެން ފަޅު ރަށްތަކެއް ނުވިއްކާ މިއުޅެނީ.
މާކެޓްގައި ރަނގަޅު އަގެއް ނުލިބޭނެއޭ ވަޒީރު ވިދާޅުވަނީ މިދުވަސްކޮޅުގައި. ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ތިބެންވީހޭ ކުރިއަށް
އޮތް ތިން ހަތަރު އަހަރުވަންދެން ވެސް މާރ ކެޓްގެ އެއްޗެހި ރަނގަޅު އެއްޗެއް ލިބެންދެން ބަހައްޓައިގެން ތިބެންވީހޭ .
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ދޫކުރި ރަށްތަކުގެ ތެރޭގައި އެބަހުރި ބައިވަރު ރަށްތަކެއް އެބަހުރި މަސައްކަތް ނުފެށި.
ކީއްވެތޯ ނުނެގި މިއުޅެނީ. ރަށްތައް އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިސާބަށް ނުގެނެސް މިއުޅެނީ ކީއްވެތޯއޭ. ކީއްވެތޯއޭ އެ
ރަށްތައް ނަގާފައި އަނެއްކާ ވިއްކާފައި ދައުލަތަށް ރަނގަޅު އާމްދަނީއެއް ހޯދަން ކީއްވެތޯ ތި ބޭފުޅުންނަށް އިތުރު
މަސައްކަތެއް ނުފެށި، ކޮން ކިހާ ހިސާބަކުންތޯއޭ ހުއްޓެނީ. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ވަޒީރު ޖަވާބު ދެއްވާ.
މިނިސްޓަރ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް ވާހަ ކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކީއްވެތޯ އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު ހުއްޓާލައިގެން ތިބޭނީތޯ. ފެބްރުވަ ރީ،
މާރިޗް ހިސާބުގައި ކޮވިޑް ޖެހިގެން އައިސް އަދި ކިރިޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙަޤީޤަތުގައި މުޅި ޕިކްޗަރގެ ކޮންމެވެސް
ވަރެއްގެ ވާނުވާއެއް އެނގުނީ މުޅި ދުނިޔެއަށް ވެސް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިއަހަރު ކުރީކޮޅުގައި
32

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އިޢުލާންކުރަން ހުރި ރަށްތައް އަޅުގަނޑުމެން އޭރު މަ ޑުޖައްސާލީ މިއީ ކިހިނެއްވާ ކަމެއް ކަމެއް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނޭނގެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޣަފޫރުގެ އެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި ވެސް
އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން މި އަންނަ މަހުގައި އެބަ ނެރެމޭ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ މިހާރު އޮތް
ޙާލަތުގައި ކުރި އަށްވުރެ ރަނގަޅު ވެދާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ ، އޭރު އެ މަޑުޖައްސާލީ. އެއްގޮތަކަށް ވެސް އެކަން
މަޑުޖައްސާލައިގެން ތިބުމުގެ ވިސްނުމުގައި ނޫން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ
ފުރުޞަތުތަކެއް އެބަހުރިކަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެއްފަހަރަކާއި އެކަމަކު ހުރިހާ ރަށެއް ނުނެރޭނެ.
އަޅުގަނޑުމެން ބައިބަޔަށް ނެރެނީ. ފުރަތަމަ ރަށްތަކެއް ނެރެ ގެން އޭގެ ޑިމާންޑް އޮތް ގޮތަކާއި އެއްޗެހި ބަލާފައި ދެން
އަޅުގަނޑުމެން އަނެއްކާ ވެސް އޭތި ކުރި އަށް ގެންދާނީ އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަދި އެބައޮތް ބާކީ 2 މިނިޓު.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު އަދި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. މިސާލަކަށް ރަށަށް ދޫކޮށްލާއިރު ވަގުތުން އެ ލިބޭ ފައިދާތޯ، އިޤުތިޞާދުގެ
ރަށެއް ޑިވެލޮޕްކޮށްގެން އެ ލިބޭ ފައިދާ މާބޮޑުވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. ވަޒީރު މިހާރު މާކެޓްގައި
ވެލިޔުއެއް ދަށްވެދާނެ ކަމަށް ޓަކައި ހު އްޓާލާފައި ތި އޮތް ހުއްޓުން ދޫކުރައްވާފައި އެހެން ކަހަލަ ވިސްނުމެއް
ގެންގުޅުއްވަފާނަންތޯއޭ.
މިނިސްޓަރ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ހަމަ ދޫކުރަން ނިންމާފައި މިއޮތީ އިނގޭތޯ. އެއީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ކޮވިޑްގެ ހާލަތު ގައި މަޑުކޮށްލީ. ދެން އެއީ
މިހާރު އެހިސާބަށް ދެވިފައި މިއޮތީ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާ ހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި ފޮރިންގ އެކްސްޗޭންޖުގެ ވާހަކަ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާކުރަނީ މިއަހަރު
ނިމޭއިރު ރާއްޖޭގެ ރިޒަރވް ހުންނާނީ ގާތްގަނޑަކަށް 696 މިލިއަން ޑޮލަރުގައި. މިއަންނަ އަހަރު ނިމޭއިރު
33

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ގާތްގަނޑަކަށް 799 މިލިއަން، މިއަހަރު ނިމޭއިރު 799 މިލިއަން ޑޮލަރސް. މިއަންނަ އަހަރު ނިމޭއިރު
ގާތްގަނޑަކަށް 696 މިލިއަން ޑޮލަރސް. ދެން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތަކީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެކްސްޗޭންޖް ރޭޓް
ޕޮލިސީ ހިފެހެއްޓުން. ދެން މިއަހަރު މި ދަތި އަހަރުގައި ވެސް ހަމަ މެނޭޖުކުރަމުން މި ދިޔައީ. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ
އެކިއެކި ފެސިލިޓީސްތައް ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކަށާއި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް އާއި އަދި އެހެނިހެން
ތަންތަނަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހުންނާނީ ފެސިލީޓީސްތައް ގާއިމްކޮށްދީފަ. ދެން ޑެޓް ސަރވިސިންގ އިން ބޭރުގެ
ފަރާތްތަކަށް ޑެޓް ސަ ރވިސިންގ ގެ ސުވާލު އައިއްސަ އޮތީ. އޭގެ އިންޓްރެސްޓް ޕޭމެންޓްސްގެ ގޮތުގައި މިއަންނަ
އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާނެ ކަމަށް އަންދާޒާ މިކުރަނީ 1.3 ބިލިއަން. ޕްރިންސިޕަލްގެ ގޮތުގައި 980 މިލިއަން.
އެއީ އެހެންވީމާ، ގާތްގަނޑަކަށް 2.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ ގާތްގަނޑަކަށް މިއަންނަ އަހަރު ބޭރުގެ ފަރާތްތަކަށް
އިންޓްރެސްޓް އެންޑް ޕްރިންސިޕަލަށް މުޅި އަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަންޖެހެނީ 148 ސެންޓްރަލް ގަވަރމެންޓް.
ޑޮލަރސް. އާދެ!
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަދި 1 މިނިޓު އެބައޮތް ބާކީ. އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމަށް.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުން 34.7 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެ އް. މި ބަޖެޓު
ގެނެވުނީމަ ވަޒީފާ ނެތް މީހުންގެ އަންއެމްޕްލޯއިމެންޓު ކިހާ ރަނގަޅު އަސަރެއް ކުރު ވާނެތޯ މި ބަޖެޓުން. ދެވަނަ
ސުވާލަކީ މި ބަޖެޓުން އިންފްލޭޝަނަށް ކޮންކަހަލަ އަސަރެ އްތޯ ކުރާނީ. ބައެއް މެންބަރުން އެބަ ކުރައްވާ ޕްލޭނިންގ އާ
ގުޅޭގޮތުން ސުވާލެއް. ވަރަށް މުހިންމު ބޮޑު ސުވާލެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. ކި ހާވަރަކަށްތޯ ރައްޔިތުންނަށް
ޕްލޭން ހައްދަވާއިރު މަޝްވަރާކުރައްވަނީ؟ ކިހާވަރަކަށްތޯ އެ ޕްލޭންތައް ރައްޔިތުންނާ ހިއްސާކުރައްވަނީ؟ ވަކިން
ޚާއްޞަކޮށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސްގެ މެންބަރުންނާ ނުކުރެއްވޭ ކަމުގަ އިވަނީނަމަ ކުރެވޭނެ އުސޫލެއް ގާއިމުކުރައްވަން
ގަސްދުކުރައްވަންތޯ. ދެން އަޅުގަނޑު ބައެއް އަދަދުތަކާ ދިމާލަށް ދާނަން. އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ވެސް
އަދި ބަޖެޓާ ގުޅިގެން އަބަދުމެ ވޭތުވެދިޔަ 10 ވަރަކަށް އަހަރު ވެސް ދައްކަމުންދާ ވާހަކައެއް ސަރުކާރުގެ
ކުންފުނިތަކުން ކުރެވޭ ޚަރަދާއި ދައުލަތުން އެ ކުންފުނިތައް ހިންގަން މިދެވޭ ފައިސާ އާއި އެ ކުންފުނިތަކުން ލިބޭ
34

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އާމްދަނީގެ ވާހަކަ. އަބަދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އަތުން ގުނާލެވޭ ދެތިން ކުންފުންޏެއް އާމްދަނީއެއް
ލިބޭ ގޮތަށް އޮޕަރޭޓްކުރާތަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގުޅުން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް އާއި
އެމް.ޑަބްލިޔު.އެސް.ސީ މިކަހަލަ މަދު ކުންފުންޏެއް އިނގޭތޯ. ދެން ހަމަ ގިނަ ކުންފުނިތައް ގެއްލުމުގައި ނުވަތަ
ސަރުކާރުން ކުރެވިފައި ހުންނަ ޚަރަދާ އެކަށީގެންވާ މިންވަރެއްގެ، ވަކިން ޚާއްޞަ ކޮށް އެސް.ޓީ.އޯއަށް ބަލައި ލާއިރު
އެސް.ޓީ.އޯގެ ދަށުގައި ވެސް ސަބްސިޑަރީ އެތައް ކުންފުންޏެއް ވެސް އޮންނައިރު މިހާރު ވެސް 56 މިލިއަން ރުފިޔާ
ކަމަށް މިވަނީ އެ ބޭފުޅުންނަށް ބަޖެޓަށް ކޮންޓްރިބިއުޓް ކޮށްދެވޭނީ. މިއަހަރު ވެސް އަދި އެބައޮތް ސަރުކާރު ހިންގާ
ބައެއް ކުންފުނިތަކަށް 1.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެހީގެ ގޮތުގައި. އަޅުގަނޑު ކުރުކޮށްލާނަން އިނގޭތޯ. ތަފްސީލަށް ދަންޏާ
ދިގުކޮށް މިވާހަކަ ދެއްކިދާނެ. އަޅުގަނޑުގެ އެއް ސުވާލަކީ ހިއްސާގެ ފައިސާގެ ގޮތުގައި 114 މިލިއަން ރުފިޔާ އެއީ
ބަޖެޓު ކޯޑު ނަންބަރު 193 ،1،2 ގައި މި އޮތީ އިނގޭތޯ. އެއީ ކީއްވެގެންތޯ މިއަހަރު ނެތީ 514 މިލިއަން ރުފިޔާ
ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރައްވާފައިވަނީ. އަޅުގަނޑުގެ 3 ވަނަ ސުވާލަކީ ރެވެނިއު ފީގެ ގޮތުގައި މިއަހަރު 2020 އަށް
43 މިލިއަން. 258 މިލިއަން ހަތަރު ސަތޭކަ ފަންސާސް ފަސްހާސް އެއްސަތޭކަ ސައްބީސް ރުފިޔާ. އެހާ ބޮޑު
އަދަދެއް. މިއީ ކޮން ފައިސާތަކެއްގެ ވާހަކަތޯ؟ ދެން އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން ނެގޭ ފީގެ ގޮތުގައި ވެސް މިއަހަރު 4.7
މިލިއަން ރުފިޔާ އިނދެފައި 91 މިލިއަން ރުފިޔާ އެއީ ޞަފްޙާ ނަންބަރު 191. މަޢާފުކުރައްވާތި އިނގޭތޯ. އަކުރުތައް
ތަންކޮޅެއް ކުޑަކަމުން ބަލާލަންޖެހެނީ އިނ ގޭތޯ. އާދެ! ވަރަށްބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މިނިސްޓަރ ޖަވާބުދެއްވުމަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރައްވައިފި އިންފްލޭޝަން ހުންނާނީ
ކިހާވަރަކަށްތޯ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ނަގާފައި ހުރި ޕޮލިސީ ޑިޒިޝަންސްތަކަކާއިއެކު މިއަންނަ އަހަރު
އިންފްލޭޝަން ހުންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ލަފާ މިކުރަނީ ގާތްގަނޑަކަށް 3.6% ގައި. ދެން ހަމަ މިއަހަރުގައި
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ބޭރުގެ ތެލުގެ އަގު ވެސް ވަރަށް ދަށްކޮށް މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ރާއްޖޭގެ ބޮޑަށް މިއޮންނަނީ އިމްޕޯޓެޑް އިންފްލޭޝަނެއް. އެހެ ންވީމާ، ބޭރުގެ ކޮމޮޑިޓީ ޕްރައިސް ހުންނަ މިންވަރަކަށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންފްލޭޝަން ވެސް ބިނާވެގެންދޭ. ދެން އަދި އޭގެ އިތުރުން ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަންގެ ވާހަކަތަކެއް ،
35

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ޙަޤީޤަތަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ލިސްޓުކޮށްގެން ، ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖްގެ ލިސްޓުކޮށްގެން ހިންގާ
ކުންފުނިތަކުން ސަރުކާރަށް އެންމެބޮޑު ޑިވިޑެންޓެއް މިދެއްކެނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ސްޓަޑީއެއް ހަދަމުން
މިދަނީ ކިހިނަކުންތޯ އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުގެ ހިންގުން ހަރުދަނާކޮށް ޕްރައިވެޓައިޒް
މޮޑެލެއްގައި އެ މަސައްކަތް ކުރެވޭނީ. އަދި އެއާއިއެކު ދައުލަތަށް ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ އެންމެބޮޑު ފައިދާއެއް ލިބޭނީ
ކިހިނަކުންތޯ.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ޗްފީ ފައިނޭންޝަލް ބަޖެޓް އެގްޒެކެޓިވް އަޙްމަދު ސަރުވަޝް އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިތުރަށް 191 ވަނަ ޞަފްޙާގައި ވެސް 258 މިލިއަން އެ ރެވެނިއު ފީގެ ގޮތުގައި މިހާރު ފައިސާ މި ލިބެނީ
ރާއްޖޭގެ އިމްޕޯޓު އެ ކްސްޕޯޓު ގާނޫނަށް ގެނައި ބަދަލާ ގުޅިގެން މިހާރު ނެގެމުންދާ ފީއަށް. އެހެންވީމާ، އެ ފީގެ
ގޮތުގައި މިހާރު ކުރިން ރެވެނިއު ސްޓޭމްޕްގެ ތެރެއިން ބައެއް ކޮމްޕޯނަންޓް މިހާރު ރެވެނި އު ފީގެ ގޮތުގައި މިހާރު
ނަގަމުން އަންނަނީ. އެއީ މިހާރު އައި ބަދަލަކީ. އެހެންވީމާ ، އެ 258 މިލިއަނަކީ. ދެން ހިއްސާގެ ފައިދާ އާއި
އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން 114 މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭ ގޮތަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރެވެނިއު ޕޮލިސީއަކީ އެސް.އޯ.އީތަކުންވާ
ފައިސާގެ 60% ޑިކްލެއަ ރކުރުން ޑިވެންޑް ގޮތުގައި. އެގޮތުން އާރު.ޑީ.ސީގެ ފައިދާ ލިބޭނެ ކަމަށް ބަލާފައި
އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ. ރޯޑް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަން އިނގޭތޯ އެއީ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލުގައި ޕްލޭނިންގ ކަންތައް ކުރުމުގައި ކިހާވަރަކަށް ރައްޔިތުންގެ
މަޝްވަރާކުރެވުނުތޯ؟ ޕްލޭނިންގ އެކްސަސައިޒުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދަތުރުކުރިން ކޮވިޑުގެ ހާލަތުގެ ކުރީގައި ހއ،
ހދ، ލ، ފ، ދ އަށް ދަތުރުކުރެވުނީ. ދެން އެއީ އެއް ރަށަކަށް މީހުން ޖަމާކޮށްގެން އެ އަތޮޅުތަކުގައި
މަސައްކަތްކުރެވުނީ. ދެން އަޅުގަނޑު ސީދާ މި ވާހަކަތައް، ޕްލޭންތައް މަސައްކަތް ހިނގަމުންދިޔައިރު ގައި
ހިއްސާކުރިން ސަރުކާރު ހިންގާ މައި ޕާޓީގެ 3 ފޯރަމެއްގައި. ހުޅުމާލޭގައި އެއްފަހަރު. ރާއްޖޭގެ އަތޮޅުތަކުގައި
ކައުންސިލަރުންނާއި އެކީގައި ބޭއްވި ބައްދަލުވުމެއްގައި އަޅުގަނޑު ހިއްސާކުރިން. ހދ.ކުޅުދުއްފުށީގައި އޮތް
ފޯރަމެއްގައި ވެސް ހިއްސާކުރެވުނު. ނ.އަތޮޅު މަނަދޫގައި އޮތް ފޯރަމެއްގައި ހިއްސާކުރިން. އެހެންވީމާ، މަޝްވަރާތައް
ކުރެވެމުންދަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް.
36

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެ ރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މިއަރުވަނީ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ޢާމިރަށް. 5 މިނިޓަށް ބައްލަވާތި.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ހުރިހާ ވަޒީރުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑުގެ ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ 2020 ،2019 ބަޖެޓުގައި
ވެސް ޖެހިފައިވާ ކަންތައްތައް އަހަރު ނިމި ކު ރީގައި ފެށޭނެ ކަމަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރ އަޅުގަނޑުމެން
މަޖިލީހުގައި ވަ ރަށް ގިނަފަހަރު މަތީން ވިދާޅުވެއްޖެ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން. އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް މި މަޝްރޫޢުތައް
ފެށިފައިވޭތޯ؟ ނުވަތަ ނުފެށިވަނީ ކިހިނެއްވެގެންތޯ؟ ދެން އަނެއްކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލެއްނުކުރެވޭ އާމްދަނީ
ހޯދުމަށް ޓަކައި ކުރެވިދާނެ ވަރަށްގިނަ ކަންތައްތަކެއް އަދިވެސް އެބަހު ރިކަން. މިކަމަކީ އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރަން
ހަމައެކަނި ދައުލަތުގެ ވަޒީރުންގެ ލެވަލުގަ އި ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. ކައުންސިލު ލެވަލުގައާއި ޢާއްމު ރަ އްޔިތުން
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ލެވަލުގައި ވެސް ކުރެވިދާނެ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. ބައެއްކަހަލަ ހިލޭ އެހީތައް
އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ބޭނުމަށް ޓަކައި ކުރަމުންދާ ކުރުމަށް މިހާރު އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން މި ޤައުމު އޮތް ޙާ ލަތުން
އެބަ ނިމުމެއް ގެންނަންޖެހޭ. އެ ނިމުން ގެނެއްސަ އެކަމަކު އާމްދަނީ އަޅުގަނޑުމެން ހޯދާނެ ގޮތްތަކެއް އެބަ
ހޯދަންޖެހޭ. އެ ހޯދައިގެން ނޫނިއްޔަކާ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މިހާރު މި ޤައުމު އާ ރާސްތު ކުރެވިދާނެ ކަމަކަށް
އަޅުގަނޑުގެ ފަގީރު ސިކުނޑިއަކަށް ނުފެނޭ. ދެން އަބަދުވެސް ލޯނު ނަގައިގެނެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އެކަމެއް
ނުކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ކިހާވަރެއްގެ އިސްކަމެއް ދެއްވަންތޯ އާމްދަނީ ހޯދެން ހުރި އިތުރު ކަންތައްތައް
އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި؟ ދެން އިސްރާފު ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި ކިހާވަރެއްގެ ކަންތައްތަކެއް ވިސްނަވަންތޯ؟ މިހާރު ވަރަށް
ބޮޑެތި އިސްރާފު އޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. މިސާލަކަށް ދައުލަތުގެ، ސަރުކާރުގެ ބައެއް މުއައްސަސާތައް
މިހާރުވެސް އަމިއްލަ ތަންތަނުގައި ބޮޑެތި ކުލީގަ އި ހިންގަމުން އެބަދޭ. އެކަން ވެސް ކުޑަކުރެވިއްޖެނަމަ އެއީވެސް
ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ވަރަށްބޮޑު ލުޔަކަށްވެގެންދާނެ. ބޭރުތަނަކުން ލޯނެއް ހޯދައިގެން ނަމަވެސް، ސަރުކާރުގެ އިމާރާތްތައް
ސަރުކާރުން ކުލި ނުދައްކާ ހިންގޭނެ ކަހަލަ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއަށް މަސައްކަތް ކު ރައްވަންތޯ؟ ދެން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގާއިރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސައްކަތްކުރާ މަސައްކަތްތެރިންނަށް އޭގެ
މަންފާ ލިބޭނެ ގޮތަކަށް ކިހާވަރެއްގެ ވިސްނުމެއް ގެންގުޅުއްވަންތޯ؟ ދެން މިކަމަކީ މިހާރު ވެސް ހަމަ ތި ބޭފުޅުންގެ
37

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ވަޢުދެއްގެ ގޮތުގައި އޮތްކަމެއް އަޅުގަނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޞިއްޙީ، ބައެއް ސަރަޙައްދުތަކަކީ މިހާރު
ވެސް ހޮސްޕިޓަލު ބޮޑެތި ހޮސްޕިޓަލު އެޅުމުގެ ބަދަލުގައި ހޮސްޕިޓަލުގެ އިމާރާތް ކުޑަކޮށް ބަދަލުކޮށްލައިގެން ވެސް
އެތަނުގެ ޚިދުމަތް ރަނގަޅުކުރުމުން ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ ފަސޭހަ ލިބިގެން ހިނގައިދާނެ ކަންތައްތައް. އޭގެ އެއްތަނެއް
ގޮތުގައި މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ދ.އަތޮޅު ކުޑަހުވަދޫ ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. މިހާރު ވެސް ހޮސްޕިޓަލު
އެ އިމާރާތް ހުރިތަނުން ތަންކޮޅެއް ރަނގަޅު އިމާރާތެއް ކޮށްލައިގެން އެތަނުގެ ޚިދުމަތް ރަނގަޅުކުރެވިއްޖެނަމަ
މިވަގުތަށް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހީވަނީ ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ ފަސޭހަތަކެއް ވެދާނެ ކަންނޭނގެ. ދެން ފަހުން އަދި
ބޮޑު ހޮސްޕިޓަލެއް އަޅަންޖެހޭ ހާލަތެއްގައި އަޅާނީ. މިހެންހުރި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ކިހާވަރަކަށް ވިސްނަވަންތޯ؟ ދެން
މި މާދިގު ވަގުތެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނެތް ތި ބޭފުޅުން ޖަވާބު ދިނުމަށް ޓަކައި ވެސް އިނީ 5 މިނިޓު. އެހެންވީމާ،
މިކަންކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ރަނގަޅު ޖަވާބެއް ދެއްވިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ އިސްރާފު ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި
ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެފިޝެންސީ ގެނައުމަށް ޓަކައި ކަންތައްތަކެއް މިހާރު ވެސް އެބަ ކުރަން.
ޙަޤީޤަތަށް މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާ ހަގަކޮށްފައިވާނެ އާސަންދަ މެކޭނިޒަމު ހަރުދަނާކުރުމަށް
ޓަކައި އޭގެން ވޭސްޓު ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި ވެސް އެފިޝެންސީ ގެނައުމަށް ޓަކައި ވެސް ވަރަށް ގިނަ
މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރޭވިފައި ހިންގަން ބޭނުންވެފައި ހުރޭ. އަދި އޭގެ އިތު ރުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
މެޑިކަލް ކޮންސިއުމަބަލްސްއާއި މި ދާއިރާގެ ތެރެއިންވެސް އެފިޝެންސީ ނެރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވޭނެ.
އަޅުގަނޑުމެން ބޭރުގެ ފަރާތްތަކާ އެއްކޮށް އެ ކަންތައްތަކެއް އެބަ ކުރަން. ދެން އޭގެ އިތުރުން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ
ޕްރޮގުރާމު ހަމަ ދިވެހިންނަށް ޚާއްޞަކޮށްގެން ވަކިވަރެއްގެ ވަކި ބާވަތެއްގެ މަސައްކަތްތައް ހަމައެކަނި ދިވެހި
ފަރާތްތަކަށް ކުރިމަތިލެވޭ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރޮ ކިއުމަންޓު ޕޮލިސީއަށް ވެސް ބަދަލުތަކެއް ގެނެއްސަ އަދި
ކުރިއަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގެންނާނަން. ދެން އަދި އޭގެ އިތު ރުން ހެލްތު ސެކްޓަރގެ ވާހަކަ. މިހާރު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހެލްތު ސެކްޓަރ މިއަންނަ އަހަރު ވެސް ގާތްގަނޑަކަށް 3.9 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. ހަމަ
38

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އޭގެ ތެރެއިން ހަމަ ހަމައެކަނި 5 ޓަރޝަރީ ހޮސްޕިޓަލެއް ނޫން އެހެނިހެން ހޮސްޕިޓަލުތައް ތަރައްޤީކު ރުމުގެ
މަސައްކަތް ވެސް އެބަކުރޭ. ދެން ޙަޤީޤަތަކީ އެއްފަހަރާ ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ހޮސްޕިޓަލަކަށް ހުރިހާ ކަމެއް ކުރުމުގެ
ގާބިލުކަން ދިވެހި ދައުލަތުގައި ނެތް. އެއީ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ފޭސްއައުޓުކޮށްގެން ކުރަމުންގެންދަނީ. އެހެންވީމާ،
ހުރިހާ ތަނެއްގައި އެއްފަހަރާ ހުރިހާ ކަމެއް ތަރައްޤީ އެއްވެ ސް ނުކުރެވޭނެ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންގެ އުއްމީދަކީ އެ
ކަންތައްތައް ކުރުން. ދެން އޭގެ އިތުރުން ހަމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ހަމަ އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ޓަކައި
ވަރަށް ގިނަ ނިއު ކަންތައްތަކެއް ވެސް ކުރެވިދާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައި ހުރި ކަންތައްތަކަކީ ރިއަލިސްޓިކަލީ
މިއަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނެ ކަންތައްތަކެއް ކަމަށް ބަލައިގެން ވީހާ ވެސް ކޮންޒަވޭޓިވްކޮށް ރެވެނިއު
އެސްޓިމޭޓުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައި ހުރި ކަންތައްތައް. ދެން ދުނިޔޭގެ ޤަ އުމުތަކުގައި ދުނިޔޭގެ
ޤައުމުތަކުގެ ކުންފުނިތައް ވެސް އަމިއްލަ ފަރުދުންވެސް ލޯނުތައް ވެސް ނަގާ. ލޯނުތައް ނަގައިގެން ވިޔަފާރިތައް
ވެސް ކުރޭ. ހަމަ ސަރުކާރުތަކުން ވެސް ލޯނުތައް ވެސް ނަގާނެ. ހިލޭ އެހީތައް ވެސް ހޯދާނެ. އަދި މި ރާއްޖޭގައި
ކުރީގެ ސަރުކާރުތަކުން ވެސް ލޯނުތައް ނަގާ. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ހަމަ ނަގަމުން މި ދަނީ. ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން
ނަގާއިރު ކިހިނަކުންތޯ؟ ކޮންގޮތަކަށްތޯ ހޯދަނީ؟ ކޮބައިތޯ އޭގެ ކޮސްޓަކީ؟ ތި ބޭފުޅުން ބައްލަވާލެއްވީމަ ފާހަގަވާނެ
މިހާލަތުގައި ވެސް، ކޮވިޑު19-ގެ ހާލަތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހޯދާފައި ހުރި ލޯންސްތައް ހޯދާފައި ހުންނާނީ
ކޮންސެޝަނަލްކޮށް 50% ގްރާންޓުކޮށް. އެހެންނޫނިއްޔާ ހަމަ ގްރާންޓުކޮށް ހޯދާފައި ހުންނާނީ. އޭގެ އެ ކަންތައްތައް
އަޅުގަނޑުމެން މިކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން ޖީ.ޑީ.ޕީ އިތުރުވާ މިންވަރަށްވުރެ އަޅުގަނޑުމެން ދަރަނި އިތުރުވާ މިންވަރު
ކުޑަކޮށް ބަހައްޓައިގެން. އެކަމަކު ކޮވިޑު19- އާއި އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން އެއީ އޭގެން ނައްޓާލައިގެން މިދިޔައީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އޮބްޖެކްޓިވަކީ ކުރިއަށް އޮތްތާނގައި އެ ސަސްޓެއިނަބަލް ޕާތަކަށް ގެނައުން.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަގުތު ހަމަވަނީ އިނގޭތޯ ޢާމިރު، އަދި އެބައޮތް 30 ސިކުންތު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
39

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލަށް ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތައް ހިންގާ އިމާރާތްތައް ކުއްޔަށް ހިފައިގެން
ވަރަށް ޒަމާންވެއްޖެ ހަމަ ޚާއްޞަކޮށް މާލޭގައި ސަރުކާރުގެ އެ އިމާރާތްތައް މަރާމާތުނުކުރާތާ ވެސް އަދި އަލަށް
ތަނެއް ނަހަދާތާ ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ގެންދަން ހުޅުމާލޭގައި އާދެ! ސަރުކާރުގެ މައި
4 އިދާރާއެއް މިނިސްޓްރީތަކުގެ ވިޔަސް ގެންދިއުމަށް ޓަކަ އި 25 ހާސް އަކަފޫޓުގެ 5 ބުރީގެ އިމާރާތެއް އެޅުމުގެ
މަސައްކަތް މިހާރު ކުރިއަށް އެބަ ގެންދޭ. އެހެންވީމާ، އޭގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބައެއް އޮފީސް، ކުއްޔަށް
ހިފާފައި ހުރި ބައެއް އޮފީސްތައް ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ބަދަލުކުރެވޭނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. އަޅުގަނޑު ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކާށިދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރަށް.
ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑު އުފާކޮށްފިން ދައުލަތުގެ ވަރަށް ރަސްމީ، ވަރަށް އިއްޒަތްތެރި 3 ވަޒީރުންނާއި
އަޅުގަނޑާ މި ފުރުޞަތުގައި ބައްދަލުވީމަ. އަދި ކޮވިޑު19-ގެ ކަންތައްތައް ގެންދެވި ކެތްތެރިކަމަށް ޓަކައި ޝުކުރު
ދަންނަވަން. އަދި ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށާއި ސަރުކާރަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެއީ ކޮވިޑު19-ގެ ތެރޭ ގަ އި
އަޅުގަނޑުމެން ރިކަވަރކުރަންޖެހޭ އެންމެ ލޯ ކޮސްޓު ގައި ރިސްކު މެނޭޖުކުރީ ދިވެހިރާއްޖެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ޤަބޫލުކުރާތީ އެކަމަށް ޓަކައި ސަރުކާރަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ފަށައިގަތުމާއިއެކު ދަންނަވަން. ކޮބައިތޯ އަޅުގަނޑުމެން
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގުމަށް ޓަކައި ފައިނޭންސްކުރަން މި ބުނަނީ. ކަނޑުގެ ހަޒާނާ ނުހުޅުވައިގެން މިއުޅެނީ
ކީއްވެގެންތޯ؟ ނަންބަރު ވަން. ކީއްވެގެންތޯ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަޒާނާ ހިމާޔަތްކުރަން މިޖެހުނީ؟ ނަންބަރު ޓޫ. ނަންބަރު
ތްރީ. ކީއްވެހޭ ހިމާޔަތް މިކުރަނީ؟ މި ރާއްޖޭގެ އިންސާނުން ވެސް ހިމާޔަތްކުރާ ހިސާބުގައިތޯއޭ އޮންނަންޖެހެނީ ؟
"ހިމާޔަތް" މި ބަހުގެ މާނަ އަޅުގަނޑަކަށް އަންޑަސްޓޭންޑެއް ނުވޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުގައި ހުރި މިޔަރުތައް ނަގަން
ހުއްދަ ނުދީގެން މިއުޅެނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ ދާ ޖަހާފައި ޓެކްނޮލޮޖީ ބޭނުންކޮގެން މަސްވެރިކަން ނުނެގެންވީ
ކީއްވެގެންތޯ؟ ބާރަށްބާރަށް ޗައިނާއަށް މަސް ވިއްކުމަށް ޓަކައި ނެގޯޝިއޭޓުނުކު ރަންވީ ކީއްވެގެންތޯ މި ލާރި ހޯދަން؟
ބަޖެޓު ވަރަށް ބަރާބަރު. އަޅުގަނޑު ބަޖެޓަށް ތާއީދުކުރަ ން. ޕޮޒިޓިވްކޮށް ބަޖެޓު އަޅުގަނޑު މިނަގަނީ. އެއީ
މިދަނޑިވަޅުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޕޮޒިޓިވްވާން އެބަޖެހޭ. ސްޓިމިއުލޭޓްކުރަން އެބަޖެހޭ. މިއީ ދަށްކުރަންވީ ވަގުތެއް
40

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ނޫން. މިއީ ގިޔަރުތައް މައްޗަށް ނަގަންވާ ވަގުތު ފޯ ރިކަވަރީ. އެހެންވީމާ، ކީއްވެގެންތޯ ސިއްރު ވާހަކައެއް
ދަންނަވާލަންތޯ މިނިސްޓަރ އަރިހުގައި. ކީއްވެގެންތޯ ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސްގައި ދޮން މީހަކު ބަހައްޓައިގެން އުޅެ ނީ
ސީ.އީ.އޯއަކަށް؟ އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގޭ އޭނަ ދައްކާ ވާ ހަކައެއް. ކީއްވެގެންތޯ؟ ރައީސަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މީހަކު އިމްޕޯޓުކުރެވިދާނެ. އެކަމަކު އެހެރީ ނޫންތޯ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙު. ހަމަ ދިވެއްސެއް ނޫންތޯ. އެ
ސުވާލުގެ ޖަވާބު ވެސް ބޭނުންވޭ. އަނެއް ސުވާ ލަކީ ކީއްވެގެންތޯ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިޒޯޓުތައް އިންވެސްޓުކޮށްފަ އި
ދިވެހި މީހުންނަށް ބިން ނުވިއްކެންވީ ރިޒޯޓު ބަންޑާރަ ބިން ގަންނަން؟ އަނެއް ސުވާލަކީ އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުން އިންވެސްޓުކުރާ މީހާއަށް ބޭންކަށް ލޯނު ބަލާ ދިޔައިމާ ދައުލަތުން، ސަރުކާރުންނޭ މޯގޭޖު ސިޓީއެއް ހޯދަން
މިޖެހެނީ. އަޅުގަނޑުމެން އިންވެސްޓަރުން ކޮންފިޑެންސް އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި ބިންދޭށޭ ދިވެހި އިންވެސްޓަރުންނަށް.
ބޭރު މީހުންނަށް 99 އިޔަރޒް. އެހެންވީމާ، އެހެން ދައުލަތަށް ލިބެން ހުންނަ ލާރި ހޯދުމަށް ޓަކައި މަސްވެރިކަން
ހުޅުވާލަން އެބަޖެހޭ. ދަނޑުވެރިކަން ހުޅުވާލަން އެބަޖެހޭ. ލޯންގްޓަރމަށް ކަންތައް ވާން އެބަޖެހޭ. ލޯންގްޓަ ރމަށް ދެން
ބޭންކު، ކިތައް ބޭންކު ގެންނަން މިހާރު ނެގޯޝިއޭޓު، އޯފްޝޯރ ބޭންކެއް އެބަ ހުޅުވޭތޯ؟ ރާއްޖޭގައި ބައިވަރުބައިވަރު
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގާ ވާހަކަ މިއޮތީ މީ ގައި ވިދާޅުވެފަ. ވަރަށް އަޅުގަނޑު އުފާވި. ރާއްޖެ އެއްކޮށް ކޮބައިތޯ މާސްޓަރ
ޕްލޭނަކީ؟ ޕްލޭން. 99 އަހަރު ދުވަހަށް ޕްލޭނެއް އެބަ ބޭނުންވޭ ދިވެހިރާއްޖެ އޮންނަންވާ ގޮތުގެ. މި މަޖިލީހުގައި
އަޅުގަނޑު އުޅޭތާ ވަރަށް ދުވަސްވެއްޖޭ. ޕްލޭން ނުކުރެވިގެން މިއުޅެނީ އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ ތި ބޭފުޅުން ވަރަށް
ހުޝިޔާރުކަން. ކޮވިޑު19-ގެ ސަބަބުން ބައިވަރު ކަންތައް ނުކުރެވި ހިނގައްޖެކަން. އެކަމަކު ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި
ޕްލޭނަކާ އެ އްކޮށް ވަޑައިގަންނަވާށޭ. ރަސްމީ މާސްޓަރ ޕްލޭން މި ޤަ އުމުގައި. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑު ކާށިދޫ
ދާއިރާއަށް ކުރިމަތިލާންވެގެން އަޅުގަނޑު އޮންނާނީ ދަންނަވާފައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އެގޮތަށް. ކޭބަލް ކާރު
އަޅާނަމޭ. އަނެއް ކަމެއް ކުރާނަމޭ. އެއީތާ މާސްޓަރ ޕްލޭނަކީ. ގާފަރު ފަޅުތެރެ ހިއްކާނަމޭ. 30 ހާސް މީހުންގެ
އާބާދީއެއް އެތާނގައި ގާއިމުކުރާނަމޭ. އެއަރޕޯޓު އަޅާނަމޭ. އެގޮތަށް އޮންނަންޖެހޭ. އުސޫލުން ކަންތައްތައް ކުރާށޭ.
އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަމޭ މިވަގުތު ދައުލަތަށް ޕޮޒިޓިވް ބަޖެޓެއް އަންނަންޖެހޭނެ. އެކަމަށް ޓަކައި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް
ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ. އަދި ހަމަ އެއާއެއްކޮށް މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމޭ. އަދި ކުރިއަށް ހުރި
ޕްރޮގުރާމުގައި ދެން ބިންވެރި ނުކުރު ވަނީ ކީއްވެގެންހޭ؟ ދިވެހިންނަށް ކީއްވެހޭ ބިން ނުދޭންވީ؟ ބިން ގަންނަންޖެހިގެ ން
މިއުޅެނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ބިން ދޭންވީ ނޫންތޯ. މި ރާއްޖޭގެ 2 ލައްކަ
އަކަފޫޓު ބިން ދޭންވީނު. 2 ހާސް އަކަފޫޓުން ކަނޑާފައި ދޭންވީނު ރަޖިސްޓަރީ. އޭރުން ގޯނިޖަހައިގެން ވެސް އޭތި
މޯގޭޖުކުރެވޭނެ. ބޭންކަބަލް އެސެޓަކަށް ބިން ވާންއެބަޖެހޭ. ބިމޭ މީހުން ވިއްކަނީ. މި ނޫނިއްޔާ ބިން ނުވިއްކާ ޤައުމެއް
41

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ނެތް ދިވެހިންނަކަށް. އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަ ޤައުމުގައި ބިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުގަނެވެންޏާ މައްސަލައެއްނު
މިއީ ވަޒީރުންނޭ. އެހެންވީމާ، އެގޮތުން ލާރި ރިކަވަރީކުރާށޭ. ލޯނު ނަގަންޖެހޭނެ. އިތުރަށް ވެސް ނަގަންވީ. އަދި
އަޅުގަނޑު އެދެން އިންޑިޔާގައި 22 ބިލިއަނެއްހާ ޑޮލަރު ދެއްވަން. އިރުރުކޮޅާ ނުދެއްވާށޭ. މާމަދުން ދެއްވާތީ އެހެން
ނުހައްދަވާ. އެއް ޝޮޓުން 20 ބިލިއަން އަޅާލާށޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެން އިނީ ބާކީ އެއް މިނިޓު.
ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އަޅުގަނޑު ހިތަށް ވެސް އެބައަރާ މިނިޓުތައް ކުޑަވީމަ ދައްކަން ހުރި ވާހަކަތައް ވަރަށްގިނަ. ހުރިހާ ވާހަކަތަކެއް
އެއްދުވަހަކުން ނުވެސް ދެއްކޭނެ. ބިންވެރިކުރަން މަސައްކަތް ކުރައްވާށޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ޓޫރިޒަމް ވެސް
އަނެއް ގިންތިއަށް އުފުލާލަން އެބަޖެހޭ. މާނައަކީ އެންޓަރޓެއިންމަންޓު ހަޔަސްޓް ލެވަލަށް ވައްޓާލަން އެބަޖެހެއޭ.
ގޭމިންގ އެންޓަރޓެއިންމަންޓް އިންކްލޫޑުކުރަން އެބަޖެ ހޭ. އަޅުގަނޑެއް ނުދަންނަވަން ކެސީނޯ އަޅާ ވާހަކައެއް. އެ
ބަސް ނުވެސް ގެންނަން ގޭމިން އެންޑް އެންޓަރޓެއިންމަންޓު އިންޓަ ރގްރޭޓަޑް ރިޒޯޓު ޕްރޮޖެކްޓު.
އިންޓަރގްރޭޓުކުރާށޭ. ރިޒޯޓުގައި އެގްރިކަލްޗަރާއި މަސްވެރި ކަމާއި ހުރިހާ އެއްޗެއް އެއްކުރާށޭ. އެއް ރަށެއްގައި.
އޭރުން އެއް ޕަވަރހައުސް އިން އޮޕްރޭޓުވާނެއެއްނު. އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގެ އަޅުގަނޑަށްވުރެ މާތަޖު ރިބާ ބޮޑުވާނެ ތި
ބޭފުޅުން އަދި މި ސަރު ކާރު ވެސް. އަޅުގަނޑުމެން އަދި ދަސްވެސްކުރާ ހިސާބުގައި މިތިބީ. އެހެންނަމަވެސް،
ހިތަށްއަރަނީ ޑޮލަރު 7 ރުފިޔާއަށް ވެއްޓޭ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރެވޭނެއޭ. އަޅުގަނޑުމެން ސްމާރޓް. ކަނޑު ހާދަ ބޮޑޭ.
ހާދަ ބައިވަރު މަހެއް އެބަ ހުއްޓޭ. މިޔަރާ ހެދި ނޫޅެވިގެން މިއުޅެނީ. ވަގުތުން ވަގުތަށް ޒަހާ ވަކިކޮށްފައި ވަގުތުން
ވަގުތަށް އިކޮނޮމީ ދަންނަ ފިޝަރީޒް މިނިސްޓަރަކު ލާށޭ ވަގުތު ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. ދެން ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފަށް. އަޅުގަނޑު މި ބައްދަލުވުން ނިންމާފައި
ވަގުތު އޮތިއްޔާ ރެޕްއަޕްކޮށްލަން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. އޭގެ ތެރޭގައި ޖަވާބަށް.
42

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް ސަރުކާރުން މި ހުށަހަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓަށް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު ވެސް
ދެކޭގޮތުގައި މިވަގުތަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސްޕެންޑިންގ އިތުރުކުރަންޖެހޭ ވަގުތު. އެހެންނޫނީވިއްޔާމުން އަޅުގަނޑުމެން
މިވަގުތު ސަރުކާރުގެ ސްޕެންޑިންގ ކުޑަކޮށްފި ކަމަށްވާނަމަ ހަމަ އިކޮނޮމީ ޓަރންއައުޓުވެދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ޤަބޫލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، ހަމަ ޑެފިސިޓުގައި ވިޔަސް ލޯނު ނަގައިގެން ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ސްޕެންޑިންގ
އިތުރުކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ޤަބޫލުކު ރަން. ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ އަޅުގަނޑުގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ނޫން، ބްލޮކް ގްރާންޓް
ބަހާފައި ހުރިއިރުގައި ނިސްބަތް ރަށު ކައުންސިލާއި ސިޓީ ކައުންސިލާ ވަރަށްބޮޑު ތަފާތެއް އެބައޮވޭ. ކިހިނެއް
ބަލާފައިތޯ މިހާބޮޑު ތަފާތެއް ރަށު ކައުންސި ލާއި ސިޓީ ކައުންސިލަށް އައިއްސަ މި އޮތީ؟
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ޗްފީ ފައިނޭންޝަލް ބަޖެޓް އެގްޒެކެޓިވް އަޙްމަދު ސަރުވަޝް އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ބްލޮކް ގްރާންޓް އަދި މި ބެހިފައި އޮންނަ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން ވާނެ މަޢުލޫމާތު ގޮޅިއެއްގައި ހާމަކޮށްފަ.
އަޅުގަނޑު ގޮޅީގެ... ގޮޅި، އާދެ! ރަށު ކައުންސިލުގެ ޕަސެންޓުތަކަކީ ހަމަ ކުރީ އަހަރު ވެސް ހަމަ އެއްބަސްވެ މި
މަޖިލީސް މެންބަރުންނާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްބަސްވެވުނު ޕަސަންޓޭޖުތައް. ހަމަ އެގޮތަށް ސިޓީ
ކައުންސިލުތައް ވެސް. އަޅުގަނޑުމެން ހަމައެކަނި މި އެއްވެސް އެއްޗަކަށް މިއަހަރަކު ބަދަލެއް ނުގެންނަން. މިއަހަރު
އަޅުގަނޑު ބަދަލުގެނައި ހަމައެކަނި އެއްޗަކީ އީކުއަލައިޒޭޝަން ގްރާންޓުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅި އެމައުންޓު އެކަނި
ބަދަލު ގެނެއީ. އެއީ މި ކޮވިޑު19- އާއި ގުޅިގެން ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވުމާއި ގުޅިގެން އެއްވެސް ކައުންސިލަކަށް
މަދުވެދާނެތީ މަދުނުވާނެހެން ހެދުމަށް ޓަކައި އީކުއަލައިޒޭޝަން ގްރާންޓަށް ބަދަލެއް ގެނައިން. އެއީ އީކުއަލީ ބަހާ
މިންވަރު. އެހެންނޫނީ ހަމަ އެއްވެސް ބަދަލެއް ޕެރަމީޓަރތައް ހަމަ އޮންނާނީ މިދިޔަ އަހަރުވެސް ހަމަ އިންގޮތަށް
ޕެރަމީޓަރތައް ބަހައްޓާފައި ހުންނާނީ.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގޭ އެއްބަސްވެގެން ކަމެއް. ދެން މިދިޔަ ފަހަރަކު އަނެއްހެން ބުނަންޏާ
އެއްބަސްވެގެން ކަމަކަށް ނޭނގޭ އަޅުގަނޑަކަށް މިކަންދިޔައީކީ. ދެން ސްޓިލް އޯކޭ. ހަމަ ކޮންމެވެސްވަރެއްގެ ޖަވާބެއް
ލިބިއްޖެ. ދެން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ވަރަށް އުފާވާކަމެއް އެބައިން ނިއު ރެވެނިއު މެޝާރސް ތެރޭގައި
43

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑުމެން މުޅިން އަލަށް ތަޢާރުފުކުރާކަމެއް ޓެލެކޮމް އޮޕަރޭޓަރސް ލައިސެންސަށް ފްރިކުއެންސީ ސްޕެކްޓްރަމް
ޗާރޖެއް ނެގުން. ކިހާވަރަކަށް މިކަމަށް އެބަ ތައްޔާރުވެވޭތޯ؟ އިތުރު ގާނޫނެއް ނުވަތަ ގަވާއިދެއް ވެސް
ގެންނަންޖެހޭތޯ؟ މިއީ ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް އުފާކުރާކަމެއް. މިކަމަށް ކިހާވަރަކަށް އެބަ ތައްޔާރުވެވޭތޯ؟ އަހަރު
ފެށޭއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަންކުރަން ފެށޭނެތޯ؟
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ކުރިއަށް އޮތް ދުވަސްތަކުގެ ތެރޭގައި ވަރަށް އަވަހަށް އައު ޓެލެކޮމް ލައިސެންސް
ދިނުމަށް ހުޅުވާލާނަން.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަނެއް ސުވާލަކީ އަޅުގަނޑަށް ހަނދާންވޭ މިދިޔަ އަހަރު 5 ބިލިއަން އަޅުގަނޑުމެން ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ޖެހިކަމަށް.
މި އަހަރު އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ 2.2 ބިލިއަން. ކިހާވަރަކަށް ރިއަލިސްޓިކް ފިގަރއެއްތޯ މިއީ އެޗްވީކުރެވޭނެ ކަމަށް
ޤަބޫލުކުރައްވަންތޯ؟
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާކޮށްފައިވާނީ 150 މިލިއަން ޑޮލަރސް ކޭޝް ގްރާންޓުގެ ގޮތުގައި ދޭން. އޭގެ ތަފާތަކީ
އެއީ ޕްރޮޖެކްޓް ކޭޝް، ޕްރޮޖެކްޓަށް ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްފައި އޮތް.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ޗްފީ ފައިނޭންޝަލް ބަޖެޓް އެގްޒެކެޓިވް އަޙްމަދު ސަރުވަޝް އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބޮޑަށް މި އޮތީ ހަމަ ބްރިޖުގެ މި 100 މިލިއަން ޑޮލަރު. އޭގެ ޑިސްޕްލޭސްމަންޓް ބޮޑަށް މިހާރު.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ބަޖެޓް ފޮތުގައި އެބައޮތް މި މިދިޔަ އަހަރުގައި 300 މިލިއަންގެ ބޮންޑު. އެއީ އެންމެ އެދެވޭ ރޭޓެއްގައި އިޝޫ
ނުކުރެވޭނެ ކަމަށްވާތީވެ، 2021 އަށް ހަމަ ލަސްކޮށްފައިވާ ކަމަށް. މި އަހަރު ކިޔާ ޔަޤީންކަމެއް އެބައޮތްތޯ ރަނގަޅު
44

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ރޭޓެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭނެކަން؟ އަދި ހަމަ އެއާއެކީގައި ތި ދެންނެވިހެން ސުކޫކު، އައި.ސީ.ޑީގެ ސުކޫކު ވެސް
ހަމަ އެޗްވީކުރެވޭނެ ކަމަށް ކިހާ ޔަޤީންކަމެއް އެބައޮތްތޯ؟
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
100 ޕަސެންޓް ޔަޤީން.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ހަމަ އެންމެ ފަހު ސުވާލަކީ ފުދޭވަރަކަށް ހަމަ ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް އެބަހުރި އިނގޭތޯ. ދެން މީގެ
ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އުފެއްދުންތެ ރިކަން އިތުރުކުރުމަށް ކިހާވަރަކަށް އިސްކަމެއް ދެވިފައިވާނެތޯ؟
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މިއީ ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުރިން ވެސް
ފާހަގަކުރިހެން މި އަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބޭނުންވޭ ވީހާ ވެސް އަވަހަކަށް މި އިޤްތިޞާދީ ހާލަތުން
އަރައިގަންނަން. އެގޮތަށް ބަޖެޓް ވެސް ބައްޓަންކުރެވިފައި އޮތީ. މި އަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގެ ޤައުމީ
އުފެއްދުންތެރިކަން، މި އަހަރު ގާތްގަނޑަކަށް 29.3 އިންސައްތައިން ދަށްވެފައި މި އަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މި 13.5 އިންސައްތައިން ރާއްޖޭގެ ޖީ.ޑީ.ޕީ ގްރޯވާނެ ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްފައިވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ހަމަ މި އަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަން އިތުރުވާނެ ކަމަށް. އެކަމަކު 2019 ވަނަ އަހަރު
އެ ހުރި އިޤްތިޞާދަށް ދެވޭނީ 2022 ވަނަ އަހަރު ކަމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބާކީ 30 ސިކުންތު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ.
45

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކެޕިޓަލް އިންޖެކްޝަނެއް އެބައޮތް ފުދޭވަރަކަށް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ކުންފުނިތަކަށް. ދެން އަޅުގަނޑަށް ވަކިން
އެބައޮތް ކަރަންޓު އަގުހެޔޮ ކުރުމަށް ރައްޔިތުންނަށްދޭ ސަބްސިޑީގެ 427 މިލިއަން. ދެން އެބައޮތް ސްޓެލްކޯއަށް 250
މިލިއަނެއް. މިއީ ވަކިން ސްޓެލްކޯއަށްދޭ ފިގަރއެއްތޯ؟ މި އޭގެ ތެރޭގައި އިންނަ ފިގަރއެއްތޯ؟ ދެން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސްޓެލްކޯ އެބަފެނޭ ވަރަށް ބައިވަރު ހަމަ އެވޯޑްތައް ހޯދާ ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ
ސްޓެލްކޯއަށް ވެސް އެބައޮތް ކެޕިޓަލް އިންޖެކްޝަންގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ފެނުމުގައި 250 މިލިއަން. މިއީ
؟
ހަމަ ރަނގަޅު ފިގަރތޯ ހަމަ
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ޗްފީ ފައިނޭންޝަލް ބަޖެޓް އެގްޒެކެޓިވް އަޙްމަދު ސަރުވަޝް އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ސްޓެލްކޯއަށް އަޅުގަނޑުމެން މި އެހީތެރިވަނީ ސްޓެލްކޯގެ މި ފިސްކަލް ޕްރޮޖެކްޓަށް މި ލޯނު ނަގާފައި
އޮންނާނެ ދައުލަތުން ގެރެންޓީ ދީގެން. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ ޙަޤީޤަތުގައި ސްޓެލްކޯގެ އަމިއްލަ އޯންޑް
ސްޓްރެންތުގައި މި އެއަށް ލޯނު އަދާކުރުމުގެ ގާބިލުކަމެއް ނުހުންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ސަބްސިޑީ ދީގެން މިހާރު
ވެސް ކުންފުނި ހިންގަމުން އަންނާނީ. ކުންފުންޏަށް ބްރޭކް އީވެންވާނީ ވެސް ސަބްސިޑީ ދީގެން. އެހެންވީމާ، ލޯނު އެ
ގެރެންޓީދިންއިރު ވެސް އިނގޭ ދައުލަތުން އެހީތެރިވާންޖެހޭކަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިއީ އެހީތެރިވާ ގޮތަކީ
ކެޕިޓަލް ކޮންޓްރިބިއުޝަން ގެ ތެރެއިން. އެއީ ގެ ރެންޓީ ކޯލްނުކޮށް އެކަން ކުރާނެ ގޮތް. އަޅުގަނޑުމެން މިއީ
ކުންފުނިތަކާ ގުޅޭގޮތުން އޮންނަ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަގުތު، ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން، ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހިމް ފަޟުލް ރަޝީދަށް.
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޟުލް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މަރުޙަބާ ހުރިހާ މިނިސްޓަރުން. މިއީ އަޅުގަނޑު މާ ޑީޓެއިލް ސުވާލުތަކަކަށް ނުދާނަން. ވަރަށް ގިނަ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބުދެއްވައިފި. އެ ހެންވީމާ، ވަގުތު ސަލާމަތްކުރުމުގެ ގޮތުން
ސީދާ ސްޕެސިފިކަލީ ދެތިން ސުވާލެއް އަޅުގަނޑު އަމާޒުކޮށްލާނަން އިނގޭތޯ. މިއީ ޕްރައި ވެޓައިޒްކުރާ ވާހަކައަށް
46

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ވިދާޅުވެދެއްވައިފި މި އަންނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ސަރުކާ ރުގެ ކިތައް ކުންފުނި ޕްރައިވެޓްސް ކުރުމުގެ ވިސްނުން
އެބައޮތްތޯ؟ އަދި އޭގެ ގާތްގަނޑަކަށް ކޮން ކުންފުނިތަކެއްތޯއާއި އަދި އޭގެ ޝެއަރ ޕަސެންޓޭޖެއް
ދަންނަވާލަދެއްވަފާނަންތޯއޭ އެއީ ކަންނޭނގެ. ދެން ދައުލަތުގެ ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރާ ޚަރަދުގެ ތެރޭގައި
ގާތްގަނޑަކަށް ދަންނަވާ ކަމުގައި ވަންޏާމު 17 ބިލިއަނެއް އުޅޭއިރުގައި މީގެ ތެރެއިން މިއީ ޓެކްސް، ޓެކުހުގެ
ގޮތުގައި އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަށް އެބައިން 2.9 ބިލިއަން ޖައްސަވާފަ. އަދި އޭގެ އިތުރުން ގުޑްސް އެންޑް ސަރވިސް
ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ގާތްގަނޑަކަށް 4 ޖައްސަވާފައި އިންއިރު ގައި ބިޒްނަސް އަދި ޕްރޮޕަޓީ ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި 2
ޖައްސަވާފައި އިންއިރުގައި ޓެކުހުގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ އާމްދަނީ، ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި ލިބޭނެ އާމްދަނީ 2020 ވަނަ
އަހަރުގައި މި އިންނަނީ 10 މިލިއަން. އަދި 2021 ގައި މި އިންނަނީ 9.8 އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މިހާވަރު ލިބޭނެ
ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވޭތޯ؟ އެއީ އަޅުގަނޑު މިހެން މި ދެންނެވީ އެވަރުގެ ޓޫރިޒަމެއް ނެތް، މިއީ އެބަ ނާދެ. މިއީ
ގާތްގަނޑަކަށް އެއް މިލިއަންހާ ހަމައަށް ވެސް ރީޗްނުވެގެން މިއުޅެނީ މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި. އެހެންވީމާ، މި އަންނަ
އަހަރުގައި އަދި މި ކޮވިޑުގެ ހާލަތު އަރައިގަނެގެން، އިންޓަރ ގްލޯބަލީ މިކަން ރަނގަޅުވެގެންތާ ކޮންމެ ގޮތެއް
ވިޔަސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެވަރުގެ އާމްދަނީއެއް ވަންނާނީ. އެހެންވީމާ، ކިހާވަރަކަށް މި ކަމަށް ތައްޔާރުވެފައި
އޮތްތޯ؟ އަޅުގަނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރަން މިއީ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ހަމަ ޕްރޮޖެކްޓްސްތައް އެބަ ހިންގަންޖެހޭ،
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކޮޅުގެ އިޤްތިޞާދު އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކުދި އަދި މެދުފަންތީގެ ވިޔަފާރިތައް ވަކި
މިންގަނޑެއްގައި ހިފެހެއްޓުމަށް ޓަކައި. އެހެންވީމާ، މި ސުވާލުތަކަށް އަޅުގަނޑަށް ޖަވާބުދެއްވައިފިއްޔާ ވަރަށް
ރަނގަޅު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު ޖަވާބުދެއްވުމަށް.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން މިއީ ޕްރައިވަޓައިޒޭޝަނަކީ އަޅުގަނޑުމެން އަލަށް ދައްކާ
ވާހަކައެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މި ސަރުކާރު ގެ ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުގެ، ދެ ވައްތަރެއް ގެ ކުންފުނި މި
ހުންނަނީ. ޚިދުމަތްދޭ ކުންފުނިތަކާއި ވިޔަފާރި ފައިދާއިން, ފައިދާއިން ޑިވިޑެންޓު ހޯދުމަށް ޓަކައި... އާދެ! އާދެ!
އެހެންވީމާ، މި ދެ ވައްތަރެއްގެ ކުންފުންޏެކޭ. އެހެންވީމާ، މިއީ ކިތައް ކުންފުނިތޯ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު
47

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަންގެ ކަންތައްތައް ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުގެ އެކްސްޕާޓް އޮޕީނިއަން އަޅުގަނޑުމެން ސްޓަޑީއެއް ހަދައިގެން
ކިތައް ކުންފުނިތޯ ޕްރައިވެޓައިޒްކުރާނީ؟ ކިހިނަކުންތޯ އެ ކަންތައް ކުރާނީ. އައި.ޕީ.އޯއަކަށް ދާނީ. ރާއްޖޭގައި
ޑޮމެސްޓިކް މާކެޓްތަކުގައިތޯ؟ ބޭރުގެ އައި.ޕީ.އޯއަކަށް ދާނީތޯ؟ ސްޓްރެޓެޖިކް ޕަރޓްނަޝިޕެއް އަޅުގަނޑުމެން
ހޯދާނީތޯ؟ އެ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ހަމަ އެބަ ކުރެވޭ. ދެން އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ރެވެނިއު އެސްޓިމޭޓްސް ހަދާފައި ހުންނާނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ކޮންޒަވޭޓިވް ގޮތަކަށް. މިހާރު މި ރެވެނިއު އެސްޓިމޭޝަން
އެންމެ ބޮޑަށް މި ބަރޯސާ މިވަނީ، ޑިޕެންޑު މިވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖެއަށް އަންނަ ޓުއަރިސްޓު އެރައިވަލް
ނަންބަރއަށް. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާކޮށްފައިވާނެ ބެސްޓް ކޭސް، މޮޑަރޭޓް ކޭސް، ވޯސްޓް ކޭސްއަށް. މީގެ
މޮޑަރޭޓް ކޭސްއެއްގައި ގާތްގަނޑަކަށް 6 ލައްކަ ޓުއަރިސްޓުން ރާއްޖެ އަންނާނެ ކަމަށް ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެން މި
އާމްދަނީގެ އަންދާޒާތައް މި ހުރީ. ދެން މިހާރު ވެކްސިނެއްގެ ވާހަކަ ވެސް އެބަދެކެވޭ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 6
ލައްކައަށްވުރެ އިތުރުވެދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ކޭޝް ފުލޯރ، ކޭޝް ފުލޯރ ވެސް ހަދާފައިވާނީ.
އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ބިނާކޮށްފައި އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓް ހަދާފައިވާނީ.
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޟުލް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މާނައަކީ އަދި ވަކި ކުންފުނިތަކެއް ކަމެއް ޑިސައިޑެއް ނުކުރެވެއޭ އަދި ކިހާ ޕަސެންޓޭޖެއް ކަމެއް ވެސް އަދި
އިނީޝިއަލް ސްޓަޑީއެއްގައޭ ތި އުޅުއްވަނީ ދެއްތޯ. މިއީ އަޅުގަނޑު 2020 ގެ ބަޖެޓުގެ މި ފާހަގަކުރި ކަންތައްތަކަކީ
މިއީ 2020 ގައި 10 ބިލިއަން، އެއީ ގާތްގަނޑަކަށް މި ތަނަށް ޖުމްލަ ގޮތެ އްގައި ހަމަ ގާތްގަނޑަކަށް އޯވާ 1.5
މިލިއަން ޓުއަރިސްޓުން އަންނައިރުގައި އިނގޭތޯ. ތި ވިދާޅުވި ސިނާރިއޯ ކަމުގައިވަންޏާ މިހާރު 9.8 މިއީ ބިލިއަން
ރުފިޔާގެ ރެވެނިއުއެއްގެ ވާހަކަ މި އިނދީ ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި މި ގޮތަށް އަންނަން. އެހެންވީމާ، ތި ވިދާޅުވާ ވާހަކަ
އަޅުގަނޑަކަށް ހިޔެއްނުވޭ ދިމާވާހެންނެއް އިނގޭތޯ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، 2020 ވަނަ އަހަރު ރިވައިސްކުރި ބަޖެޓް އިނގޭތޯ މިއީ. ތި ބޭފުޅުން އެޕްރޫވްޑް
ބަޖެޓް ބަލަވައިލެއްވީމަ ފެންނާނެ 10 ބިލިއަނަށްވުރެ މާގިނައިން އިނިޝިއަ ލީ އަޅުގަނޑުމެން ފޯކާސްޓްކޮށްފައިވާނެ
އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މިހާރު މިއީ ރިވައިސްޑް 10 ބިލިއަން. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑަށް... އެހެންވީމާ، 10 ބިލިއަން
48

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
މިއީ ވަރަށް މި އަޅުގަނޑުމެން މުޅި ރާއްޖޭގެ ޓޫރިޒަމް ސެކްޓަރ ލޮކްޑައުންކޮށްގެން ލިބުނު މިންވަރު 10 ބިލިއަން.
މިއީ ރިވައިސްޑް ފިގަރއެއް އިނގޭތޯ.
މިނިސްޓަރ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަނެއްހެން ދަންނަވަންޏާމު 600 އެރައިވަލްސް ގާތްގަނޑަކަށް މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި މިއުޅެނީ ދެއްތޯ؟ ނޫނީ
އެއަށްވުރެ ވެސް މަދުން. އެހެންވީމާ، މި އަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ފޯކާސްޓްކޮށްފައި އޮތީ 600 އަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަދި އެއް މިނިޓާއި ބައި އެބައުޅޭ. އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު
ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އަލިފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިނަށް.
އަލިފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. މަރުޙަބާ މެހެމާނުން. އަޅުގަނޑު ބަޖެޓަށް ތާއީދުކުރަން އިނގޭތޯ. ބަޖެޓުގައި ކަންތައްތަކެއް
ހިމަނުއްވާފައި ފެށުނީއްސުރެން އެބައޮތް. އެ ހިމަނުއްވާފައި އޮތް ކަމެއް، ސަބަބެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ
ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި ވެސް އަދި މަޖިލީސް އިންތިޚާބުގައި ވެސް ރައްޔިތުން މިފަހަރު ވޯޓު ދިނީ ތަރައްޤީއަށް ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރެވެނީ. އެ ތަންފީޛުކުރުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުން ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ބަޖެޓުގައި ހިމަނުއްވާފައި އެ
ކަންތައްތައް ތަންފީޛުކުރަމުންދާކަން ފާ ހަގަކުރެވޭ. އެ އެހެން މި ދެންނެވީ ކޮންމެ ރަށަކަށް ބަލާލިޔަސް ކޮންމެވެސް
ޕްރޮޖެކްޓެއް ނުހިނގާ ރަށެއް މަދު. ނުވެސް ނެތޭ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އިނގޭތޯ. ދެން ހިތެއް ނުފުރޭނެ. އަޅުގަނޑު
ވެސް ބޭނުން ވަރަށް ބައިވަރު ކަންތައްތައް އިނގޭތޯ ވާން. އެއީ މީގެ ކުރިންވެފައި ހުރި ކަންތައްތަކެއް ނޫން މިހެން
ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް މިހިން ހިނގުމަކީ އެއް. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން، މިދި ޔަ
އަހަރުގައި ވެސް އަދި ކުރީ އަހަރުގައި ވެސް ހިމެނިފައި ހުރި ބައެއް ކަންތައްތައް މިއީ ދެން ކޮވިޑާ ހެދިގެން
ނަމަވެސް ނުފެށި ހުރި ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި އިނގޭތޯ. އަދި ބަޖެޓުގައި ކުރިން ހުރި އަދަދަށްވުރެ މިހާރު ހުރި
ފައިސާގެ އަދަދު މަދުކޮށް ވެސް އެބަހުރި. ދެން ކޮންމެވެސް ވިސްނުމެއް ގެންގުޅުއްވާނެކަން އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީން.
އޭގެން އެކަން އޭގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑަށް އެބަފެނޭ މިހާރު ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ޑިފަރޑް ޕޭމަންޓް
އުސޫލުން ވިޔަސް އަދި ކޮންޓްރެކްޓް ފައިނޭންސް އުސޫލުން ވެސް ތި ބޭފުޅުން ޕްރޮޖެކްޓްތައް ކުރިއަށްގެންދަން
49

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
މަސައްކަތްކުރައްވާ ތަން. ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މި އުޅެނީ މިސާލަކަށް ބަޖެޓުގައި އެބަހުރި ހަމަ އަސާސީ
ބައެއް މުހިންމު ކަންތައްތައް. މިސާލަކަށް ކިޔަވައިދޭނެ ސްކޫލު އިމާރާތް ނެތިގެން ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި ހުރި
ޕްރޮޖެކްޓްތައް ވެސް އެބަހުރި. އޭގެ އިތުރުން ހޮސްޕިޓަލްތައް ، ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތައް އެބަހުރި. މިފަދަ ތަންތަން މި
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ބަޖެޓުގައި ހިމަނުއްވާފައި ހުރި އެއްޗެހި އަދި ޑެފިސިޓް ކުޑަކުރުމަށާއި އެ އްކޮށް
ކޮންޓްރެކްޓް ފައިނޭންސްގެ އުސޫލުން ނޫނީ ޑިފަރޑް ޕޭމަންޓް އުސޫލުން ތަންކޮޅެއް ބާރުލާފައި އަހަރު ފެށޭ ހިސާބުން
ފެއްޓިގެން ގެންދަވައިފިއްޔާ އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ މި ބަޖެޓަށް ވެސް ލުއި ކަމެއް އަންނާނެއޭ. އަދި ތަންފީޛު ވެސް
ކުރެވެމުންދާނެއޭ. އެހެންވީމާ، ކިހާވަރެއްގެ އިސްކަމެއް އެ ކަމަށް ދެއްވާނަންތޯ؟ މި ބޭފުޅުން މިހާރު
ޕްލޭންކުރައްވާފައި އޮތް ގޮތުން، ކިހާ ޕަސެންޓެއް، ކިތައް ޕަސެންޓް ބަޖެޓުގެ ތެ ރެއިން ތަންފީޛުކޮށް ނިންމޭނެ ކަމަށް
ޤަބޫލުކުރައްވަންތޯ؟ އެއީ ދެން އަޅުގަނޑުގެ މައިގަނޑު ސުވާލަ ކީ.
ރިޔާސަތުން ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވިހެން، ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގައި ހުރި ބަޖެޓްގެ ފިގަރސްތަކަށް ބަލައިފި
ކަމަށްވަންޏާ ހަމަ ކުދިކުދި އަދަދު އެބަހުރި ބައެއް އެއްޗެހީގައި ޖަހާފަ. އެއީ ދެން، ކޮންމެ އަހަރެއްގައި ވެސް
އެގޮތަށް ހުރޭ ޖަހާފަ. މި އަންނަ އަހަރަށް ވެސް އެބަހުރި އެ ޖަހާފަ. އޭގެ ބޭނުމަކަށް ވަނީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާފާނަން
މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން 2019 ވަނަ އަހަރު 35 ،34 ރަށެއްގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތަށް ވަރަށް ކުދިކުދި
އަދަދުތަކެއް ޖަހާފައި ހުރި ރަށްތަކެއް ހުންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކުރީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެމް.ޑަބްލިއު.އެސް.ސީއާ އެކީގައި އޭގެ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށް ޑިފަރޑް ޕޭމަންޓާ ހަމައަށް މި ދެވެނީ އެ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި އެ އަދަދު ޖަހާފައި ހުރީތީ. އެ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރި ކަމަކީ އެ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ޑިޒައިން
މަސައްކަތްތައް ނިންމައި އޭގެ ބީ.އޯ.ކިއު ހަދައި މަސައްކަތަށް އަގުކުރީ މަސައްކަތްތައް. އެހެންވީމާ، މަސައްކަތް
އަގުކޮށްފައި މަސައްކަތް ބަޔަކަށް ހަ ވާލުކުރުމަށް ޑިފަރޑް ޕޭމަންޓްސްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދާ ކަމަށްވަންޏާ އެ
ޓެންޑަރިންގ ޕްރޮސެސްއެއްގެ ތެރެއަކުން ނޫން އެކަން ގޮއްސަ އޮންނަނީކީއެއް. ސިންގަލް ސޯސް އުސޫލުން އެ
50

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ޑިފަރޑް ޕޭމަންޓްސްތައް ޢާއްމު ގޮތެއްގައި ގޮއްސަ މި ހުންނަނީ. އެ ނޫން ގޮތްގޮތަށް ވެސް ދޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ
އެހެންދާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަން މި ކުރެވެނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޕްރޮޖެކްޓް ރަނގަޅަށް ޑިފައިން ކުރެވިގެން.
އެހެންވީމާ، ޕްރިޖެކްޓް ރަނގަޅަށް ޑިފައިންކުރުމަށް ޓަކައި މިހިން ހުރި އަދަދުތައް އަޅުގަނޑުމެން ޔުޓިލައިޒްކޮށްފައި
ހުރީ ކުރީގައި ވެސް. އެހެންވީމާ، މިފަހަރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެހެން ހުރި އަދަދުތައް އަޅުގަނޑުމެން ކުރާނީ އެ
ޕްރޮޖެކްޓް، އެ ޕްރޮޖެކްޓެއް ފަށައިގަތުމަށް އެބަޖެހޭ ޕްރިޕަރޭޓަރީ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން. އެ މަސައްކަތްތައް
ކުރެވުނީމައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެން މަސައްކަތާއި ގެން ކުރިއަށް ދެވެނީ. އެހެންވީމާ، މިހާތަނަށް މި ދެންނެވި 35
ރަށް އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު އެއް މިސާލު އެއީ. އަޅުގަނޑުމެން އެ 35 ރަށުގެ ޑިޒައިން ހުރިހާ މަސައްކަތެއް
ނިންމާފައި ބީ.އޯ.ކިއު ނިންމާފައި މަސައްކަތުގެ އަގުކޮށްފައޭ އެހެ ރީ. އެ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި
ދަނީ ޑިފަރޑް ޕޭމަންޓްސްގެ ތެރޭގައި. އޭގެ ތެރެއިން 20 ރަށެއްގެ މަސައްކަތް އެމް.ޑަބްލިއު.އެސް.ސީއާ އެކީގައި
ސޮއިކުރުމަށް ތައްޔާރުވަމުން މި ދަނީ. އަދި ކޮންޓް ރެކްޓަރުންނަށް ގޮވާލި ކަމުގައި ވިޔަސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފަސޭހަވޭ އަނެއްކާ އިންޖިނިއަރސް އެސްޓިމޭޓަކާ އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން ޓެންޑަރކުރީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ
އެއަށް އަންނާނެ، ވަގުތަށް އައިމަ މާބޮޑުކަން ވެސް ނޫނީ ނޫންކަން ވެސް. ހަމައެކަނި ކޮންޕަރެޓިވް މާކެޓަކުން ލިބޭ
އަގުތަކަށް ބަލާލެވޭނެތާ ނޫނީ އިންޖިނިއަރސް އެސްޓިމޭޓާއެކީގައި. އެހެންވީމާ، އެ ވިސްނުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެ
ބަޖެޓުގައި ހުންނާނެ ކުދި އަދަދުތަކެއް ޖަހާފަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
30 ސިކުންތު ބާކީ.
އަލިފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ކިހާ ޕަސެންޓެއް ޑެލިވަރކުރެވޭނެ ކަމަށް ޤަބޫލުކުރައްވަންތޯ މިހާރު ބަޖެޓު ފޮތުގައި މި ހުރި ކަންތައްތައް ތި
ދެންނެވި އުސޫލުތަކުގެ ތެރެއިން ފަރާތްތަކާ ހަވާލުކޮށްގެން؟
މިނިސްޓަރ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
51

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޖަހާފައި މިހިރަ އަދަދުތައް އަޅުގަނޑުމެން، މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
ވަރަށް ބޮޑުބައި، ބަޖެޓުގެ ހަމަ ބޮޑު ބައި އެބައިން މި އެކެއް ޕޮއިންޓް، ގާތް ގަނޑަކަށް ދެ ބިލިއަން ރުފިޔާ އިނީ
ޑޮމެސްޓިކް ޕަބްލިކް ފައިނޭންސްގެ ގޮތުގައި ހުރީ. ދެން ހުރި އަދަދުތައް ހުރީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އެލް.އޯ.ސީގެ
ތެރެއިން ހުރި އަދަދުތަކާ އެކީގައި. އެއީ ބޭރުގެ ކޮންޓްރެކްޓަރުން އޭގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެން ހިންގާ މަސަ އްކަތް.
ދިވެހިރާއްޖޭ ގެ މަސައްކަތްކުރުމުގެ ކެޕޭސިޓީ މި އޮންނަނީ ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުތަކަށް ބަލާއިރު މެކްސިމަމް 2 ،1.5
ބިލިއަން ރުފިޔާ އަސްލުގައި ޑިސްޕަރސްކުރެވުނީ ދިވެހި ކޮންޓްރެކްޓަރުންނަށް ކުރެވޭ. އެއީ އެހާވަރަށް ކުރެވޭ.
ރިޔާސަތުން ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
ވަގުތު. ކާށިދޫ ދާއި ރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. ދެން އިނީ ހަމަ އެންމެ
މެންބަރެއް ފުރަތަމަ ފުރުޞަތަށް އެދިފަ. އެ ފުރުޞަތު ނިންމާލާފައި އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން. އަދި
އަޅުގަނޑު ކުރިއަށްގެންދާނެ ގޮތް ވެސް އަރުވަން. ދެން އަޅުގަނޑު އެހެންނަމަވެސް، ފުރުޞަތު އެރުވުމުގެ ކުރިން
ދަންނަވާލާނަން މިހާރު އެއްގަޑިއިރާއި ދޮޅު ގަޑިއިރަށްވުރެ ގިނައިރު ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް ދިޔައީތީވެ، މިހާރު އެންމެ
މެންބަރަކު އިންނެވީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅައިގެން ފާސްކުރަންޖެހޭ އިތުރަށް ކުރިއަށްގެންދަންޏާ. އަދި
އަޅުގަނޑުމެންގެ މެހެމާނުން ވެސް އެބަ އެ ކަމަށް އެއްބާރުލުންދޭންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ތި ބޭފުޅުންގެ
އިޢުތިރާޟެއް ނެތް ކަމަށްވަންޏާ މި ފުރުޞަތަށް އެދިފައި ތިބި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ނިމެންދެން މި ބައްދަލުވުން
ކުރިއަށްގެންދަން އަޅުގަނޑު ގަސްދުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެއްވެސް ބޭފުޅަކު އިޢުތިރާޟުކުރައްވަންތޯ؟ އާދެ!
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާއަށް.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އާދެ! މަރުޙަބާ 3 ވަޒީރުންނަށް ވެސް. ދުނިޔެއަށް ދިމާވި އިޤްތިޞާދީ ދަތި ޙާލަތާއެކީގައި ވެސް މި
ސަރުކާރުން ދިވެހި ރައްޔިތުން ޙާލުގައި ޖެހުނަނުދީ ވަރަށް ވިސްނުންތެރިކަމާއެކީގައި މިއަދާ ހިސާބަށް
ގެންގޮސްދެއްވީތީވެ މި ސަރުކާރަށް ވެސް އަދި މިނިސްޓަރުންނަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން އަދި
އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ހަމަ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މިއަދަށްވުރެ އަދި މާ އުފާވެރި މާދަމައެއް ހޯދައިދިނުމުގެ
މަސައްކަތް، ބުރަ މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން ގެންދަވާ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ޖުމްލަ އަދަދު ކިތައް ޕްރޮޖެކްޓް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އޮތްތޯ؟ އަދި އެ
52

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ތެރެއިން މިހާރު ޖަހާފައި ހުރި ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ހިންގޭނެ ކަމުގެ ކިހާވަރެއްގެ އު އްމީދެއް
އެބައޮތްތޯ؟ ހު ރިހާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް. އެއީ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް މުހިންމު ސުވާލެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ
ކަމެއް. ދެވަނަ ކަމަކަށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ދެވަނަ ސުވާލެއްގެ ގޮތުގައި މި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހަވާލުކުރުމުގެ
އިސްފަސް ތަރުތީބެއް ގެންގުޅުއްވަންތޯ؟ 2019 ވަނަ އަހަރުއްސުރެން ފެށިގެން ބަޖެޓުގައި ޖަހައިގެން އަންނަ
ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ވެސް އެބަހުރި. 2019 ނިމި 2020 ނިމި 2021 ވަނަ އަހަރާ ހިސާބަށް އަންނަ. އެހެން ވީމާ،
އެކަމަށް ތަރުތީބެއް ގެންގުޅުއްވާނަންތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ؟ ތިން ވަނަ ކަމެއްގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރާ
ސުވާލުކަށްލަން ބޭނުންވޭ މި ލާމަރުކަޒުކުރުން ދެން އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު ވެސް ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި
ސަމާލުކަންދީގެން ކުރާ ކަމެއް މިއީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތައް، ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކުގެ ބަޖެޓު މި އޮންނަ
ގޮތުން މި އަބަދު ވެސް މި އޮންނަނީ އަތޮޅެއްގައި ހުންނަ އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލެއްގެ ދަށުގައި ބަޖެޓު ދެވިފައި އޮންނަނީ.
ދެން ވަރަށް ގިނަ މަރުކަޒުތަކުން ޝަކުވާ އެބަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާދޭ މިއުޅެނީ މޮޕެއް ވެސް ނުގަނެވިގެންނޭ
ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލުން ނުދޫކޮށްގެން. ކުނި ކަހާ ފިހިގަނޑެއް ވެސް ނޫނީ ހާޕިކު ފުޅިއެއް ވެސް
ފާޚާނާ ސާފުކޮށްލަން ނުލިބިގެންނޭ މިއުޅެނީ، ވަރަށް ހާލުގައޭ މިއުޅެނީ. ދެން ބަލައިލާއިރު އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލުން
އޮންނަނީ ބަޖެޓު ހުސްކޮށްލާފަ. ދެން އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލުން ނުދިނިއްޔަކާ ނުލިބޭ. ލިބޭނެ ގޮތެއް ވެސް ނޯވޭ. ދާ ނެ
ތަނެއް ވެސް. ދެން އެ އާދޭސް ދަންނަވަން ދާނެ ތަނެއް ވެސް ނޯވޭ. އެހެންވީމާ، ލާމަރުކަޒު ކުރުމުގެ ވިސްނުމެއް
ބަޖެޓު ވަކިކޮށްގެން ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކަށް ދޭނެ ގޮތެއް އުސޫލެއް ގެން ގުޅެންތޯ ކައުންސިލުތަކަށް ގްރާންޓު ދޭ
އުސޫލުން ނަމަވެސް އަދި އެކަހަލަ ސިސްޓަމެއް. އެކަހަލަ ވިސްނުންފުޅެއް އޮތިއްޔާ އެކަމެއް. ދެން ކައުންސިލުތަކަށް
މި އަހަރު ވެސް އެބައޮތް ވަރަށް ރަނގަޅު ގްރާންޓު އަދަދުތަކެއް ޖަހާފައި އެބައޮތް. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ 2021
ވަނަ އަހަރު އެ ޑެލިވަރކުރެވިދާނެތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ސަރުކާރުން ވަރަށް އަހަމިއްޔަތު ކަމެއް
ދީގެން ކު ރި ކަމެއް ފަސްވަނަ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. ޢާއްމު ފަރުދުންނަށް ދޫކޮށްފައި ހުރި
ގެވަޅުތަކުގައި ގޯތި އަޅައިދިނުމުގެ މަޝްރޫޢު އެއް ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ތެރެއިން. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ އެކަން ކުރިއަށް
ގެންދިއުމުގެ ވިސްނުންފުޅެއް މިހާ ރު އެބައޮތްތޯ؟ ނުވަތަ ކިހާ ވަރަކަށް އެކަން ކުރިއަށް ގޮއްސާނެތޯ؟ އެންމެ ފަ ހު
ސުވާލެއްގެ ގޮތުން ދަންނަވާލަން ބޭނުން މި އުތުރުގެ ފެރީ، ހައި ސްޕީޑު ފެރީއެއްގެ ވާހަކަ އުތުރުގެ އަތޮޅުތައް
ކިޔާފައި ދަންނަވައިފި. އުތުރުގެ އަތޮޅުތަކުގައި ހައި ސްޕީޑު ފެރީއެއް ގާއިމުކުރައްވާނޭ ކަމަށް. ވަރަށް އަވަހަށް
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑު ވެސް ވަރަށް އުފާވާ ކަމެއް. އުތުރުގެ އަތޮޅުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ ހއ، ހދ ދެން
އަދި އިތުރު އަތޮޅެއް ހިމެނޭތޯ ނޫންތޯ. އަޅުގަނޑު ށަވިޔަންޏަށް ނިސްބަތްވާ މީހެއް ވީމަ ށަވިޔަނި ރައްޔިތުން އެ
53

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ސުވާލު އަހާލަން ބޭނުންވާތީވެ. ބައެއް ފަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑު ތިލަދުންމަތި ކިޔާއިރު ހއ، ހދ، ށ ކިޔާ.
އެހެންނަމަވެސް، ކަމެއް ގިނަ ފަހަރަށް ލައްވާލާއިރުގައި ފަހަރެއްގައި ހއ، ހދ އޮވެދާނެތީވެ އެ ސުވާލު މި
ދަންނަވާލީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މި ސުވާލުތައް އަޅުގަނޑަށް ސާފުކޮށްލަދެއްވި އްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު. އިތުރު ވަގުތު
އޮވެއްޖިއްޔާ އަޅުގަނޑު އިތުރު ސުވާލުކޮށްލާނަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު ޖަވާބު ދެއްވާ. ދެ މިނިޓު ބާކީ އިނީ. އެހެންވީމާ، ކުރުކޮށް...
މިނިސްޓަރ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރަނގަޅަށް ވިސްނިވަޑައިގަތީ ހއ، ހދ، ށ ހިމެނޭ. އެ ތިން އަތޮޅުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަމުން މި
ދަނީ. ދެން މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް 100 މިލިއަން ހިމެނިފައި އޮތް. އެކަމަކު އެކަމެއް ނު ކުރެވޭ. މި އަންނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އަނެއްކާ ވެސް އެބަހު ރި ޖައްސަ ވާފަ. އަޅުގަނޑުމެން އެބައިން ޖަހާފައި ހަމަ އެ ޕްރޮޖެކްޓު
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެކަން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ އެ ތިން
އަތޮޅުގައި. ދެން ގެދޮރުގެ ކަންތަކުގައި މިހާރު ވެސް ބައެއް ރަށްރަށުގައި އެބަ ހިނ ގާ ހަމަ ގެވަޅުގެ ބިނާކުރުމުގެ
މަސައްކަތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން ބައެއް ރަށްރަށުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ
އުނދަގޫވޭ ގެވަޅުގައި އެކަން ކުރުމުގައި. އެއީ ގޭގެ ވެރިފަރާތުން ކޮންޓްރެކްޓު ސޮއިކުރާ ހި ސާބަށް ދާއިރު އެ
ޕޭމަންޓު ހަދާކަށެއް އެ އްބަހެއް ނުއެއްވޭ. ގެ އަޅަން ބޭނުންވޭ. އެކަމަކު ރީޕޭމަންޓު ހަދަން އެއްބަހެއް ނުއެއްވޭ. ދެ ން
އެކަހަލަ ދަތިތައް އެބަ ދިމާވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ޕްރޮގްރާމު ކުރިއަށް ދާނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއް މިނިޓު ބާކީ އިނީ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާ ހީމް އަމީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
54

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރައްވައިފި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގޮތުގައި ޖުމްލަ 1096 މަޝްރޫޢު އަޅުގަނޑުމެން
ކުރިއަށް ގެންދާނެ. އޭގެ ޓޯޓަލްއަކީ ގާތްގަނޑަކަށް 8.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ދެން މި ހޮސްޕިޓަލްތަކާއި ޞިއްޙީ
މަރުކަޒުގެ އެ ބަޖެޓު ގެ އިޝޫގައި އަޅުގަނޑުމެން މިހާ ރު ވެސް އައްޑޫ އިކުއެޓޯރިއަލް ހިސްޕިޓަލް އަޅުގަނޑުމެން
ކުރިން ސެންޓްރަލްކޮށް ހަމަ ހިންގީ. ހަމަ މިހާރު އެ ހަމަ އައްޑޫ އަޅުގަނޑުމެން ޑީސެންޓްރަލައިޒްކޮށްގެން ކުރިއަށް
ދެވޭގޮތަށް އަދި ކު ރިއަށް އޮތްތާނގައި ކުޅުދުއްފުށި ހޮސްޕިޓަލް ވެސް ކުރާނަން. ދެން އެއީ ހަމަ ކޮންޓިނުއަސް
ޕްރޮސެސްއެއްގެ ތެރެއިން ކުރިއަށް ގެންދާ ކަމަކަށްވާތީވެ ހަމަ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތައް ވެސް ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި
ކުރެވިދާނެ. ދެން ފާހަގަކޖޮށްފި، އަޅުގަނޑު ހިތުން ރަނގަޅު ކަމަކަށް ވެދާނެ މިހާރު ހަމަ އެންމެ ކުރީއްސުރެން
މިސާލަކަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަފީފު ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި މި 2019 ވަނަ އަހަރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު
ޖަހާފައި ނުވެ ހުރި ކަންތައްތައް 2020 ވަނަ އަހަރު ވެސް. އެހެންވީމާ، ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އޭގެ މި އޭޖިންގއަށް
ބަލާފައި އެ ކަންތައްތަކަށް އިސްކަންދީގެން ޓެންޑަރކުރުމުގެ އުސޫލެއް ގެންގުޅުމަކީ ރަނގަޅު ކަމަކަށް ވެދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ވަގުތު ހަމަވީ އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތަށް އެދުނު ހުރިހާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު އަރު ވާ މި ނިމުނީ. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުންގެ
އަދި ސުވާލުތައް ވެސް ހުރީމައާ އެކީ ގައި އަޅުގަނޑު ގަސްދުކުރަނީ ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ވެސް
ސާފުކުރަންޖެހޭ އެ މަޢު ލޫމާތުތަކަށް ސުވާލުކުރުމަށް 2 މިނި ޓުގެ ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ މި
ފަޅި ހަތަރު މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު އަރުވާފައި އެއަށްފަހު މިފަޅިން އަރުވާނީ. އެކަމަކު އޭގެ ކުރިން އެ ހަތަރު
މެންބަރުންގެ ސުވާލުތަކަށް އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރުންނަށް ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ފުރުޞަތު އެރުވުމަށްފަހު އަޅުގަނޑު މި
ފަރާތަށް އަޅުގަނޑުގެ ވައަތް ފަރާތަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު
މިއަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލަށް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ވަޒީރު ފާހަގަކުރައްވައިފި ހިތަދޫ އިކުއެޓޯރިއަލް ހޮސްޕިޓަލަށް މިފަހަރު ބަޖެޓު، ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑަށް
މި ފާހަގަކުރެވުނީ 100 މިލިއަން ރުފިޔާ. ރަނގަޅު އަދަދެއްތޯ އެއީ. އާދެ! އެއީ ރަނގަޅު އަދަދެއްތޯ އަޅުގަނޑު މި،
55

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އެއީ އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އެ އަދަދަކުން ހިތަދޫ އިކުއެޓޯރިއަލް ހޮސްޕިޓަލެއް ނުހިންގޭނެ. އެހެންވީމާ،
ކިހިނެއްތޯ އެ އަދަދު ރަނގަޅުތޯ ޔަޤީންކޮށްލަން ހަމަ އަޅުގަނޑު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާ ހީމް އަމީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެންމެ ރަނގަޅު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިހާރު ނޯޓުކޮށްލާފައި ބާއްވާނަން. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަތިވެރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރަށް.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުގެ ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ ބޭޑް ޑެޓްސް ސަރުކާރުގެ ބައެއް ކުންފުނިތަކުން ދައުލަތަށް ދައްކަންޖެހޭ
ނުވަތަ ދައުލަތުން ބޭރުގެ ބައެއް ކޮށްފައި ހުންނަ މުޢާމަލާތްތަކަށް ދައްކަންޖެހޭ ބޭޑް ޑެޓްސް އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު
އަޑު އަހަން. އަޅުގަނޑު މި ސުވާލު މިކޮށްލީ އެންމެ ފަހުން އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީން އަޅުގަނޑުމެން ލަނޑާ މިތާ މި
އޮތް މަސް، ކުރީގެ މަސް ފެކްޓްރީ ހިންގާ ރަށަށް އަޅުގަނޑު މެން ދިޔައިރުގައި އެ ބޭފުޅާ ކަނޑުއޮށްގިރި އެ ބޭފުޅުން
ވިދާޅުވި އައުޓް ސްޓޭންޑިންގެ ގޮތުގައި ބޭޑް ޑެޓްސް އެބަހުއްޓޭ 37 މިލިއަން. އެކަމަކު އެ ދިޔައީ އެ ކުންފުނިތަކާ
އެ ބޭފުޅުން މުޢާމަލާތްކުރެވި ވިޔަފާރިކުރަމުން. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ މިކަހަލަ ބޭޑް ޑެޓްސްތައް ދައުލަތުގެ
ކުންފުނިތަކުން ލިބެން ހުރި ބޭޑް ޑެޓްސް އެ ބޭފުޅުން އެ ބޭޑް ޑެޓްސްގެ ގޮތުގައި އެ ކަނޑައަޅަނީ
ކޮންކަންތައްތަކަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފަ އިތޯއޭ. މި ހޯދުމަށް ޓަކައި ލީގަލީކޮށް ކުރެވެމުންދާ މަސައްކަތްތަކަކީ ކޮބައިތޯ ؟
އެއްވެސް ކަހަލަ މަސައްކަތެއް މިހާތަނަށް ކު ރެވިފައި އެބައޮތްތޯ. މިހެން މި ދަންނަވަނީ ހަމަ ތިން އަހަރު ދުވަހު އެ
ބޭފުޅުން ބެންކޮކް ކުންފުންޏަކާ ހިންގާފައި ހުރި މުޢާމަލާތްތަކުގައި ލިބެން ހުރި ލާރި އެ ބޭފުޅުން ހަމަ ބަޖެޓު
ނިންމާއިރުގައި މި ނިންމާލަނީ ހަމަ ބޭޑް ޑެޓްސްއަށް. ދެން އެހިސާބުން ވަރިހަމަ ލިބުނަސް ނުލިބުނަސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
56

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރު ޞަތު މިއަރުވަނީ މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދަށް. ދެ މިނިޓު.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެ އްކެވުން:
އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ މުއާސަލާތީ ޚިދުމަތްދޭ އިތުރު ކުންފުންޏެއް އައިމަ ކޮބައިތޯއޭ ފޯނަން އަންނާނެ ބަދަލަކީ ،
ވާނެ އަގުހެޔޮ އަންނާނެ ބަދަލަކީ މިހާރު މި ރޭޓުން ބަލައިފިއްޔާ. ދެން އިތުރު ސުވާލަކަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ އަނެއްކާ
ވެސް މި ޕްލޭން، މި ތަސައްވު ރު، މި ކޮންސެޕްޓް ފެންނާނީ ކޮންތާކުންތޯ. ހަމަ ގައިމު ވެސް މާލޭ ރައްޔިތަކާ
ހިއްސާއެއް ނުކުރޭ. މާލެ އޮތީ ތޮއްޖެހިފަ. އަޅުގަނޑު މި އައީ މާލެ ރައްޔިތުންނަށް ގޯތި ދޭން ވަޢުދުވެގެން. އެކަމެއް
ނެތް ފެންނާކަށް. އެއީ ސަރުކާރުގެ ވެސް ވަޢުދެއް. އަޅުގަނޑު ބޭނުން މާލޭގެ ޕް ލޭނެއް މި ދޫކުރަން ހުރި ބިންތައް
ނަގާފައި ކޮންސެޕްޓެއް ޑްރޯއިންގ އެއް އެއީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޕްލޭނިންގއިން ހަދަންޖެހޭ އެއްޗެއް. ހަމައެކަނި
ބްރިޖަކުން ގޮސް އެތަނަށް ގުޅުވަން ގްރާމްކުޑި ބަދަލުކުރީމަ އެ ބަދަލެއް ނާދޭ މާލެ ސަރަޙައްދަކަށް. އެ ޕްލޭނު
އަޅުގަނޑު އެދެން މިނިސްޓަރ ހާމަކޮށްދެއްވަން ރަސްމީކޮށް ގެޒެޓްކޮށްފަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަލީ ރިޟާ އަށް އެއް ސުވާލު ދަންނަވަން.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއް ކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މި އަޅުގަނޑު ކުރިން ކޮށްލި ސުވާލުގައި އިޝާރާތްކޮށްލިން ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ވާހަކަ .
އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލީ 2009 ވަނަ އަހަރު އޭރުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މުޙައްމަދު
ނަޝީދުގެ އިރުގައި މިލަންދޫގައި 100 ހައުސިންގ ޔުނިޓު އަޅަން ފަށާފައި އަދިވެސް އެ ހުއްޓިފައި ހުރި ގޮތަށް
ހުރީ. ދެން އަދި ގެވަޅުތަކުގެ ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ވާހަކައާ ނުލާ. ދެން ހަމަ އެއާއެކީގައި މި އިސްކަން ދޭނަންތޯ 2019
އިން ފެށިގެން އެ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލިން މިލަންދޫގައި ޝޯޕްރެކްޓިސްއިންނާއި އެ ބިންހި އްކުމުގެ
މަޝްރޫޢަކީ ވެސް 2019 އިން ފެށިގެން އަންނަމުންދާ މަޝްރޫޢެއް ކަމަށްވާތީވެ އެގޮތަށް އެ އެވޯޑުކުރުމުގައި
57

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އެކަހަލަ އިސްކަން ދޭނެ ތަރުތީބެއް އޮތްތޯ. ދެން ވަރަށް ބޮޑަށް އުފާކުރަން ހއ، ހދ، ށ ތިން އަތޮޅުގައި ހައި
ސްޕީޑު ފެރީ އެ ތަޢާރުފުކުރާ ވާހަކަ ވިދާޅުވީމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުދަންނަވަން ވަޒީރަށް. ޝުކުރި އްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރުންނަށް ހަތަރު އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންގެ ސުވާލަށް ޖަވާބު ދިނުމަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ޗްފީ ފައިނޭންޝަލް ބަޖެޓް އެގްޒެކެޓިވް އަޙްމަދު ސަރުވަޝް އާދަމް ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އައްޑޫ އިކުއެޓޯ ރިއަލް ހޮސްޕިޓަލަށް އަޅުގަނޑުމެން މި 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ 90 މިލިއަން. 2020
ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ 135 މިލިއަން. އޭގެ އިތުރުން ސެންޓްރަލީ ހިނގަމުންދާ ކޮމްޕޯނަންޓެއް މެޑިކަލް
ކޮންސިއުމަބަލް ކޮމްޕޯނަންޓަކީ. އެއާއެކީގައި ދެން އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު އިތުރުކޮށްފައި 192.4 މިލިއަން މިހާރު
2021 އަށް ކަނޑަމިއެޅީ. އެހެންވީމާ، ވޭތުވެދިޔަ އަހަރަށްވުރެން ވެސް ބޮޑު ބަޖެޓެއް އަދި މި މެޑިކަލް
ކޮންސިއުމަބަލްސް ވެސް ހަމަ އެޑިކުއޭޓް އެމައުންޓެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ އަދަދެއް މިހާރު ހިމަނާފައި
މިއޮތީ. ދެން ޖުމްލަކޮށް ހުރިހާ އޮފީހަކަށް ވެސް ޚަރަދު ކު ޑަކޮށްގެން ބަޖެޓު ތެރޭގައި ހިފެހެއްޓޭނީ. އެއީ ބަޖެޓު
ކުޑަކުރަން ކު ރިން އޮތް ބަޖެޓެއް ކުޑަކުރާއިރުގައި ހަމަ މި ހުރިހާ އެންމެން ވެސް ޚަރަދު ކުޑަކޮށްގެން ނޫން ގޮތަކަ ށް
ބަޖެޓު ތެރޭގައި ނުއެއް ހިފެހެއްޓޭނެ. އެހެންވީމާ، ހުރިހާ އޮފީހަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އި ލްތިމާސްކުރަން ޚަރަދު
ކުޑަކުރަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޒަރީރު ފާހަގަކުރެއްވި ބޭޑް ޑެޓްސްގެ ގޮތުގައި، ދެން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މި އެ
ކުންފުނިތަކާ މި ބައްދަލުކުރެވޭއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަން ކަންތައްތަކެއް އެ މީހުން ހަމަ އެ ހޯދުމަށް
ޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް ކު ރާ. ދެން މީގައި ވެފައި ހުރި ގޮތެއް އަޅުގަނޑު ބަލާލަން ޖެހޭނީ.
މިނިސްޓަރ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް ވާހަ ކަދެއްކެވުން:
58

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
މި ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަން އިތުރު ޕްރޮވައިޑަރއެއް އައުމުގެ ސަބަބުން ފޯނަށްވާނެ ގޮތަކަށް ބަލައި ލާއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް
ޤަބޫލުކުރެވެނީ ކޮމްޕެޓިޝަން އިތުރުވުމުގެ ސަބަބުން އަގުތަ އް ދަށްވެދާނެ ކަމަށް. ދެން ތި ބޭފުޅުން ހަނދުމަފުޅު
ހުންނާނެ އަޅުގަނޑު ހަނދާންހުރޭ ފުރަތަމަ މޯބައިލް ފޯނަށް 7 ރުފިޔާ މިނިޓަކަށް ދެއްކި ހަނދާން އިނގޭތޯ. ދެން
ފަހުން އެ އިތުރު އޮޕަރޭޓަ ރއެއް އައިސްގެން މިހާރު އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ކުޑަ، އަޅުގަނޑަށް ނުވެސް އިނގޭ ހިތަށް...
އެހިސާބަށް ކުޑަވެފައި އޮތީ އޭގެ ޒާތުގައި އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަދިވެސް އެއަށްވުރެން އިތުރަށް ކުޑަވުމާއި،
އިންޓަނެޓުގައި ވެސް މިހާރު އިންޓަނެޓުގެ އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައެއް އެބައުޅޭ އަގުގައި. އެހެންވީމާ، އިތު ރު
އޮޕަރޭޓަރ އެއް އައުމުގެ ސަބަބުން އަނެއްކާ ވެސް ވާދަވެރިކަން އުފެދުމުގެ ސަބަބުން އަނެއްކާ ވެސް ހަމަ އަގުތައް
ދަށަށް ދާނެކަމަށް އަޅުގަނޑަށް މި ބެލެވެނީ. ދެން ހަމަ އެއާއެކު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ މިހާރު އޮތް ދިރާގު އާއި
އުރީދޫއަކީ ދުނިޔޭގެ ފެންވަރުގެ ރަނގަޅު ދެ ކުންފުނި. ދެން އެ ދެ ކުންފުނި ވެސް މިތާ އޮޕަރޭޓުކޮށްގެން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ރަނގަޅު ފައިދާއެއް ނަގާތަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޤަބޫލުކުރެވެނީ ހަމަ
އިތުރު އަނެއްކާ ވެސް ވަރުގަދަ ކުންފުންޏެއް އައިސްގެންނޭ އެ ކުންފުނިތަކަށް ވަކި މާބޮޑު ގެއްލުންތަކެއް ނުވާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، މުޅި އިޤުތިޞާދަށް އޭގެ ފައިދާތަކެއް ޑިސްޓްރިބިއުޓްވުމުގެ ޗާންސް އޮންނާނެ ކަމަށް. ދެން އެފަދަ
ކުންފުނިތައް އައުމުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤުތިޞާދަށް ބައިވަރު އައު ޓެކްނޮލޮޖީތަކާއި އެއްޗެހި އެބަ އާދޭ.
މި އަޅުގަނޑުމެންނަކީ މި ސަރަޙައްދުގައި ހަމަ އެންމެ ރަނގަޅު ޓެކްނޮލޮޖިކަލީ ޚާއްޞަކޮށް މި ޓެލިކޮމިއުނިކޭޝަނާ
ގުޅޭގޮތުން އެންމެ ކުރިއަރާފައި އޮތް އެއް ޤައުމު އަގު ބޮޑަކަސް އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މީސްކޮޅު މަދުވީމަ
ވެސް އިންޑިޔާ ސިލޯނު ކަހަލަ ތަންތަނުގެ ލެވަލަކަށް އަގު ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް ތިރިއެއް ނުވެސް ވާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، މިހާރަށް ވުރެން ކޮމްޕެޓިޝަން އިތުރުވީމަ އެ އަގުތަކަށް ރަނގަޅު ބަދަލެއް އައިސްދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
މާލެ ސިޓީއާ ގުޅިގެން ކުރެވިފައި ހުރި ޕްލޭނުތައް މާލޭގެ ސިޓީގެ މޭޔަރަށް ހިއްސާކުރަން މާލޭ ސިޓީގެ މޭޔަރަ ށް
އަޅުގަނޑު ދަޢުވަތު ދީގެން މޭޔަރު ވަޑައިގެންނެވި. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މާލެ ސިޓީއާ ގުޅިގެން ކުރެވޭ ޕްލޭނުތައް
ބައްލަވާލައްވާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑު އެ އެއްޗެހި ދައްކާލަން ވަޑައިގެންދެއްވާ އަޅުގަނޑު ދައްކާލަދޭނަން އެ
އެއްޗެހިތައް. ދެން ގެޒެޓުކުރުމަކީ އަޅުގަނޑު ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން. މާލެ ސިޓީގެ ޕްލޭން ގެޒެޓުކުރުމަކީ އަޅުގަނޑު
59

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން. މިނިސްޓްރީ އޮފް ޕްލޭނިންގ އިން ހަދާފައި ހުންނަ އެއްޗެހި ފެންނަން ހުންނާނެ. އަދި
އެހެން ބަޔަކު ހަދާފައި ހުންނަ ޕްލޭނެއް އެޕްރޫވްކުރުން އެއީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޕްލޭނިންގ އަށް އޮންނަ ކަމެއް.
އެހެންވީމާ، އެ ޕްލޭން ދެން ގުޅީފަޅުގެ ޕްލޭނާ ބެހޭގޮތުން ގުޅީފަޅުގެ ކަންތައްތަކުގައި ޕަބްލިކް ކޮންސަލްޓޭޝަން
މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ ވަރަށް ފަހުން ވެސް ހިނގައިފިއޭ ހަމަ. އެހެންވީމާ، ޕަބްލިކް
ކޮންސަލްޓޭޝަންގެ ތެރޭގަ އި އެކަން އެގޮތަށް އެހެން ހިނގާފައިވަނީ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް
ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ ބައްލަވާލައްވަން ވަޑައިގެން ބޭނުންފުޅުވާ ކަމަށް ވަންޏާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ވަޒީރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކާށިދޫ ދާއި ރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދު اله
ޖާބިރަށް ދެ މިނިޓުގެ ފުރުޞަތެއް.
ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު އަހާލަން ބޭނުންވަނީ މިހާރު ކިހާވަރެއްގެ ލާރިކޮޅެއް އެބަހުރިތޯ ޖަހާ ލާފައި މި ޔާމީން
އިރުގައި ގެއްލުން ލިބުނު ކުންފުނިތަކަށް ދޭން. މިސާލަކަށް ޔޮޓްޓުއަރސް 500 މިލިއަން ދަޢު ވާކުރާކަން އެނގިފައި
އޮންނަނީ. ދެން އޮތީ ނޫމަޑި ކުންފުންޏަށް އެހާ ބައިވަރު ލާރި ދިނީ އެއީ ކީއްވެގެންތޯ؟ ދެން ހުރި ފަރާތްތަކާ
ހަމައަށް އައިއްސަ ހުއްޓާލީ ކީއްވެގެންތޯ؟ އެއީ ނޫމަޑިއަށް 42 މިލިއަން ދީފަ. ދިވެހި ކުންފުނި ޔޮޓްޓުއަރސް
ދީބާޖާއަކުން ނުލިބުނު. އެއީ ކިހިނެއްވީ ކަމެއް. ދެން ނުހެދި ހުރި ރިސޯޓުތައް އަލުން އޮޕަރޭޝަނަށް ނެރެން ރައީސް
އޮތީ ވަޢުދުވެފަ. ފެސިލިޓޭޓް ކޮށްދޭނަމޭ މިސާލަކަށް ވަޓަވަށްރެހާ އަލިދޫ ކަ ހަލަ ރަށްރަށް. ނަންނަންތާ ކިޔޭނީ. އެތާ
ވެރިޔަކީ ކާކުތޯ ބަލާކަށް ނޫން މިއުޅެނީކީ. ސަ ވަރިންގ ގެރެންޓީ މި ދިނީ އެންމެ ޕާޓީއެކޭ. އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކައަކީ
ދެން ތިބި ޕާޓީތަކަށް ސަރުކާރުން ސަވަރިންގ ގެރެންޓީ ނުދިނީ ކީއްވެގެންތޯ ފައިނޭންސް ހޯދުމަށް ޓަކައި.
ނިންމާލުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ހިތަށް އަރަނީ މިހާރު ޑޮލަރު ކޮންޓެއިނަރެ އް ވެއްޓިފައި މި އޮންނަނީ މިނިސްޓަރު.
އެކަތިން، އެއް ޑޮލަރުން އެއް ޑަލަރުން ދާޖަހާފައި ހުރިހާ އެއްޗެއް އެއްކޮށް... އެއް ދޮނުން އަޅުގަނޑުމެން
މުއްސަނދިވީނުން. ކީއްވެގެން އެކަން ނުކުރަނީ. ދާޖަހަން. ކަނޑުގައި ދާޖަހާފައި ނަގަން. ހުވަދޫ ކަނޑުގައި އެކަނި
ޖެހިޔަސް އޯކޭ މިފަހަރު. ހުވަދޫ ކަނޑު އެކަނި ޖަހާނީ. ހުވަދޫ އަތޮޅު އެކަންޏެއް ނޫން. މުޅި ރާއްޖޭއަށް ލާފި ލިބޭނީ.
އެއީ ހުވަދޫ ކަނޑު އޮންނަނީ ހަމައެކަނި ހުވަދޫ މީހުންނަކަށް ނޫން. މުޅި ރާއްޖެ ހުރިހާ ކަނޑުގައި ދާޖަހާ ލާ މަސް.
60

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ދެން އޮތީ ރާއްޖޭގެ އަންޑަރވޯޓާ ގެ ވަރަށް ބައިވަރު ފެސިލިޓީސް ގާއިމުކުރުން. އަންޑަރވޯޓަރ ސިޓީއެއް ގާއިމުކުރަން
އިޢުލާންކުރަންވީނޫންތޯ އިންވެސްޓަރުންނަށް. ދެންމެ ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވި ތިމަން މަނިކުފާނު ހަތަރު، ހަތް
ބުރީގެ އިމާރާތެއް އަޅުއްވަނީއޭ ހުޅުމާލޭގައި. އެސް.ޓީ.އޯ ހޮޓާ އެހެން، އެތަނަށް އޮފީސްތައް ބަދަލުކޮށްލަންވީނޫން.
ކީއްކުރަން އެތަން ބަހައްޓަންވީ. އެސް.ޓީ.އޯ ދަށުގަ އި މި ހުރިހާ ވިޔަފާރި ޕްރައިވެޓައިޒުކުރަންވީނޫންތޯ. އެސް.ޓީ.އޯގެ
ބްރާންޗެއް ކީއްވެގެންތޯ ސިންގަޕޯރގައި ނެތީ ނޫނިއްޔާމު ލަންކާގައި ނެތީ. ބެންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް ކީއްވެތޯ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ.
ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސް ނިއުޔޯ ކުގައި ހުންނަންޖެހޭނެ. އެހެންނޫނީ އެތާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަ ތު މި އަރުވަނީ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީއަށް.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކު ރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑު އޮޅުންފިލުވާލަން ބޭނުންވަނީ ސަރުކާރުން ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓެ އް
ހިންގުމުގެ ބަދަލުގައި ކޮންޓްރެކްޓަރ އޮފް ފައިނޭންސް އުސޫލުން ޕްރޮޖެކްޓަރ ރަށްރަށުގައި ހިންގާ ބޮޑެތި
މަޝްރޫޢުތައް އަދި އަތޮޅު ތެރެއަށް ބޮޑެތި މަޝްރީޢުތައް ދޫކުކޮށްލުމުގެ ވިސްނުން އެބަހުރިތޯއޭ މި ސަރުކާރުގެ
ބަޖެޓުން ހުރިހާ ކަމެއް ކޮށްލަން އެ ހިފެހެއްޓުމުގެ ބަދަލުގައި. އެކަހަލަ ވިސްނުމެއް އެބަ ގެންގުޅުއްވަންތޯއޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދާންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު
އަބްދުاله އަށް.
61

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިއީ ކުރިން ކުރި ސުވާލެއް. ސަރުކާރު ބަޖެޓުން އެސް.އޯ.އީތަކާ ޙަވާލުކޮށްގެން ތަކެތި ޕްރޮކިއަރކުރާއިރު
އަޅުގަނޑު ކުރިން ވެސް ދެންނެވި ތާޑް ޕާޓީގެ ޕްރޮފިޓް އެއަށް ލަފާއޭ އެމީހުން މި އަގު ހުށަހަޅަނީ. ދެން
އެހެންވުމުގެ ސަބަބުން ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާގޮތަށް ބައެއްކަންކަން ކުރެވޭތަން އެބަ ފެނޭ. އެހެންވީމާ، މި އުސޫލު
އެހެން ގޮތަކަށް ބަދަލުކުރައްވަން ވިސްނަވާތޯއޭ. ދެން ދެވަނަ ސުވާލަކަށް ނިލަންދޫ ދާއި ރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަލީ ރިޟާ ފާހަގަކުރި ގޮތަށް ރަށްރަށުގެ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ ބަޖެޓު ވަކިކުރަން އެބަޖެހޭ. ދެން މިއީ މިނިސްޓަރ ތި
ފާހަގަކުރެއްވީ ހަމަ ބައިބަޔަށް އެކަން ދާނެ ކަމަށް. އެހެން ދާއިރު މިސާލަކަށް މިއަންނަ އަހަރު އެގޮތަށް
ފެށިގެންދާއިރު ވަކި ހިސާބަކުން އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލުން މުޅި އަތޮޅުގެ ހުރިހާ ބަޖެޓެއް އެއްކޮށް ހުސްކޮށްލާފައި ހުންނަ
ތަން ފެންނާނީ ބަޖެޓު ވަކިވާއިރު. އޭރުން ވަކިވާއިރު ނޯންނާނެ އެއްވެސް އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، އެއަށް ރަނގަޅު
ވިސްނުމެއް ގެންގުޅުއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމަށް.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ކޯޑު ނަންބަރު 123032 އެއީ 191 ޕޭޖު ނަންބަރު. ރަސްމީ ނޫން ބަނދަރުތަކަށް މުދާ އަރުވައި ބޭލުމުގެ
ފީއެއް 39 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ވާހަކަ. މިހާރު އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައި އޮތް މާލެ ފިޔަވައި ދެން ކުޅުދުއްފުށީގަ ޔާ އި
ހިތަދޫގައި މިއިންނަ ބަނދަރަށް އަދި ޑިއުޓީ ކޮންސެޝަނަށް ވެސް އެބަ އިނދޭ. މިހާރު ވެސް އަދިވެސް އެ އުސޫލަކީ
ހަމަ ކޮންމެ ތަނަކަށް ރަސްމީ ބަނދަރު ނޫން ތަންތަނަށް ރާއްޖެއިން ބޭރުން ބޯޓުފަހަރު ކައިރިކުރެވޭ ގޮތަށްތޯ. އެއަށް
ބަދަލެއް ނުގެނެވޭ ކަމުގައި ވަނީނަމަ މިދެންނެވިހެން ވަކިން މި ހަދާ އޮރިޖިނަލް ބަނދަރުތަކުގެ ބޭނުން އެކަށީގެންވާ
ގޮތެއްގައި ކުރުމުގެ ޖާގަކުޑަވެދާނެތީވެ އެ ސުވާލު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ. ދެވަނަ ކަމަކީ ވިދާޅުވެއްޖެ ކުރީއްސުރެން
ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓްސްތައް އެބަހުރި މީގައި ހަތަރު ފަސްހަރު ކުރިން އެއަށްވުރެ ވެސް ކުރީ އްސުރެ ބަޖެޓުގައި ކޮންމެ
އަހަރަކު ޚަ ރަދު ނު ކުރެވި. މިސާލަކަށް ހިތަދޫގައި އަޅާފައި އިންނަ މިސްކިތެއް އެތައް ދުވަހެއްވެއްޖެ ހަމަ
62

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
އެހެންއެހެން ދެމިގެން އޮންނަތާ. ބައެއް އެހެން އެބަ ހުރޭ. އަޅުގަނޑު ނަން ކިޔާފައި ފާހަގަކުރާކަށެއް ނޫން.
އެހެންވީމާ، އިސްކަމެއް ދެއްވާނަމޭ ވަޒީރު ވިދާޅުވެއްޖެ. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ހަމަ ސާފުކޮށް ވިދާޅުވެދެއްވަބައްލަވާ
އެކަން ކޮށްލަދެވޭނެ ގޮތެއް އޮތްތޯ. މިދެންނެވީ ވަކިތަނަކަށް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އެހެން އެކި ސަ ރަޙައްދުތަކުގައި
ހުރި ޕްރޮޖެކްޓްސްތައް އިސްކަންދެއްވުމުގައި މިހާރު ހިންގުމުގެ. ދެން ޑައިވަރސިފައި ކުރުމުގެ އެ ވާހަކަ
ސިންދަރޕާތްކުރުމުގެ ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަތައް ބަޖެޓު ސްޕީ ޗުގައި ވެސް މަނިކުފާނު ދެއްކެވި. އެންމެ ބޮޑަށް މި
ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފެނިގެންދާނީ ކޮންކަމެއްތޯ، މިދެންނެ ވީ މައިގަނޑު ޓޫރިޒަމް ނޫން އެހެން ސިނާޢަތެއް
ކުރިއެރުވުމަށް ޓަކައި ބޮޑުތަނުން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިލްޔާސް ލަބީބަށް. ދެ މިނިޓު.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ޑެފިސިޓް ފައިނޭންސްކުރަން އެކި ގޮތް ގޮތަށް ޕްލޭންކުރައްވާފައި އެބަހުރި. އޭގެ ތެރެއިން އޮފީސްތަކަށް
ލިބޭ ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި އެބައިން ގާތްގަނޑަކަށް 2.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އަދި އޭގެ އިތުރަށް އެބަހުރި ރަޙްމަތްތެރި
ޤައުމުތަކުން ލިބޭނެ ކަމަށް 3.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިއީ ކިހާވަރަކަށް މިހާރު ވާހަކަދެވިފައި ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިތޯ
ހުރީ މި ފައިސާ ލިބޭނެ ކަމަށް ބެލެވިފަ އިތޯ ހުރީ. އަނެއް ސުވާލަކީ، އިކިނޮމިކު މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވި އިޤްތިޞާދީ
އެކި ޒޯންތަކަށް އެ ޕްލޭން ގެ ދަށުން ބެހިފައި އިން ވާހަކަ. މިހާރު މި ބަޖެޓުން ކިހާވަރަކަށްތޯ އެ ޒޯންތަކަށް
އެޑްރެސްކޮށްދެނީ އެ ޒޯންތަކުގެ އިކޮނޮމިކު އެކްޓިވިޓީސްތައް ޑިވެލޮޕްކުރަން. އެކްޓިވިޓީސްތައް އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފަށް. ދެ މިނިޓު.
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
63

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވީ އައްޑޫ އިކުއިޓޯރަލް ހޮސްޕިޓަލާ އި ކެއާރިޗަރ
އެއް މޮޑެލަކަށް ދާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ހަމަ އުފަލާއެކީގައި ހަމަ ފާހަގަކުރަން. ދެން އޭގައި ސަ ރުވަޝް ވިދާޅުވެއްޖެ
192 މިލިއަންގެ ވާހަކަ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ފެންނަނީ 192 މިލިއަން އެބަ ފެނޭ އޮފީސްތަކުގެ ޑޮމެސްޓިކް
ބަޖެޓު ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ނުހިމަނާ. އެއީ ޕޭޖު 231ގައި. ހަމަ އެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ މުވައްޒަފުންގެ
ޚަރަދު ވަކިން ޖަހާފައި އިންތަން. އެހެންވީމާ، އެ ދެބައި އެއްކޮށްލީމަތަ ނޫނީ ކިހިނެއްތޯ އެވަނީ ހަމަ އަޅުގަނޑު
ސާފުކޮށްލަންވެގެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ވަޒީރުންނަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންގެ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދިނުމަށް ޓަކައި.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ޗްފީ ފައިނޭންޝަލް ބަޖެޓް އެގްޒެކެޓިވް އަޙްމަދު ސަރުވަޝް އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެންމެ ފުރަތަމަ ފަހު ސުވާލުން ފަށާނަން އިނގޭތޯ. މިހާރު މުވަ އްޒަފުންނަށް ހިނގާ ޚަރަދަކީ ބަޖެޓުގެ އެހެން
ކުލެސިފިކޭޝަނެއް. އެއީ އިކޮނޮމިކު ކުލެސިފިކޭޝަން. މިހާރު އިކޮނޮމިކު ކުލެސިފިކޭޝަންގައި މުވައްޒަފުންނަށް
ހިނގާ ޚަރަދު އަދި އެހެން ބައިބަޔަށް ކުރާ ޚަރަދު ވަކިވަކިން އަޅުގަނޑު މި ބަޔާންކުރަނީ. މި 192 މިލިއަން އޭ.ޗަށް
ދަންނަވާފައި މިވަނީ އެތާނގެ ޖުމްލަ ބަޖެޓު. އެއީ މުވައްޒަފުން ވެސް ހިމަނައިގެން. ހަމަ ކުޅުދުއްފުށީ ހޮސްޕިޓަލް
ވެސް އެ ޓޭބަލްގައި ހިމެނޭ އެމައުންޓު އެއީ ހަމަ މުވައްޒަފުން ހިމަނައިގެން. ހަމައެކަނި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ އެ
ޓޭބަލްގައި ވަކިން މި ނުހިމަނާ އޮންނަ އެމައުންޓެއް ގޮތަށް އިންނާނީ. ދެން 191 ވަނަ ޞަފްޙާގައި އޮތް ރެވެނިއު
39.5 މިލިއަން. އެއީ ހަމަ އިމްޕޯޓު އެކްސްޕޯޓު ގާނޫނަށް ގެނައި ބަދަލާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ
ރެވެނިއުއަށް އަންނަ ބަދަލެއް. ކަސްޓަމްސްއިން ކަލެކްޓްކުރާ ރެވެނިއުއެއް. ދެން މިހާރު ވެސް ޙަޤީޤަތުގައި އެ
ރީޖަނަލް ޕޯޓްސްތަކަށް މި އިންސެންޓިވް ދީގެން މިހާރު ވެސް މުދާ ބޭލެމުންދަނީ. އެހެންވީމާ، 30% ޑިއުޓީ
މަޢާފްކުރެވިގެން ރީޖަނަލް ޕޯޓްސްތަކުގައި މިހާރު ވެސް މުދާ ބޭލެމުން ދާނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެތާނގައި
އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވްކޮށް އެ ނަގާ ފީތައް އިމްޕޯޓު އެކްސްޕޯޓު ގާނޫނަށް ގެނައި ބަދަލާ ގުޅިގެން އިތުރުވެފައިވާނީ.
އާދެ! ދެން ފައިނޭންސިންގއާ ގުޅޭގޮތުން ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން 105 ވަނަ ޞަފްޙާގައިވާނެ އެހެން
ޕްރޮސްޕެކްޓިވަކުން ފައިނޭންސިންގ ފިގަރ ލިޔެދީފަ. މިހާރު އެ ލިބޭ ފައިސާ ހޯދާ ގޮތާއި އެ ކީގައި. މި 2.2 ބިލިއަން
64

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ރުފިޔާއަކީ ގްރާންޓެއް. ގްރާންޓެއް ގޮތުގައި 150 މިލިއަން ޑޮލަރަކީ އަޅުގަނޑުމެން އަދި ސެކުއަރ ކުރަންޖެހޭ،
ހޯދަންޖެހޭ ގްރާންޓް. ދެން އޮތް ބަޔަކީ ޕްރޮޖެކްޓް ގްރާންޓް. ޕްރޮޖެކްޓް ގްރާންޓަކީ އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކޮށްފަ އި
ހުރި އެކިއެކި ގްރާންޓުތަކުން އަންނަ ޑިސްޕާސްމަންޓު. ދެން ހުރި ފައިނޭންސިންގ، އިތުރަށް ހޯދަންޖެހޭ
ފައިނޭންސިންގ ދެން ފެންނާނީ ބަޖެޓުގެ އަޅުގަނޑުމެން މި ކިޔާ ބިލޯ ދަ ލައިން އައިޓަމްސްތަކުގެ ތެރެއިން.
އެހެންވީމާ، އެ ޑެފިސިޓު ފައިނޭންސް ކުރާނީ ކިހިނެއްތޯ. އޭގެ އެހެން ޕްރޮސްޕެކްޓިވެއް ނުވަތަ ބަޖެޓު ފޮތުގަ އި
އިންނަ ގޮތާއި ޚިލާފަށް އިންނަ އެހެން ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އޭތި ހުށަހަޅާފައިވާނެ 160 ވަނަ ޞަފްޙާގައި. އޭގެ
ތެރޭގައި ފައިނޭންސް ކުރަންޖެހޭ ކަންކަމާއި އެ ފައިނޭންސްކުރަން ފައިސާ ހޯދާނެ ގޮތްތަކުގެ ވަކިން އަޅުގަނޑުމެން
ލިޔެދީފައިވާނެ. އެގޮތުން ލޯނު ގޮތުގައި ލިބޭ 4.6 ބިލިއަން ރުފިޔާއަކީ މިހާރު ސޮއިކޮށްފައި ހުރި ލޯނުތަކުން
އެލް.އޯ.ސީއާ އަދި އެކިއެކި ލޯނުތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ޑިސްޕާސްކުރާނެ އެމައުންޓު. ދެން ސުކޫކަކީ 300 މިލިއަން
ޑޮލަރަށް އައި.ސީ.ޑީއާ އެކީ ކުރާ މަސައްކަތް. އަދި ސަމުރައި ބޮންޑުގެ މަސައްކަތް ވެސް އެބައޮތް. ގްރީން އެންޑު
ބްލޫ ބޮންޑަކީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އިތުރަށް ހަމަ މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭ އައު އެއްޗެއް. އޭގެ މަސައްކަތްތަކެއް ވެސް
މިހާރު އެބަ ކުރެވޭ. ބައިލެޓްރަލް މަލްޓިލެޓްރަލް ސަޕޯޓަކީ މިސާލަކަށް އިންޑިއާއެކީގައި މިއަ ހަރު ކުރެވުނު ޗައިނާއާ
އެކީގައި ކުރެވޭ އަދި ޖަޕާނާއެކީގައި ވެސް ކުރެވޭ މަޝްވަރާތައް ކުރިއަށް ދޭ. އަދި މަލްޓިލެޓްރަލްއަކީ އަޅުގަނޑުމެން
ޖަޕާން ވޯލްޑު ބޭންކު، އޭ.ޑީ.ބީ އަދި އެފަދަ ފަރާތްތަކާ އެކީގަ އި ކުރެވޭ މަޝްވަރާތަކުގެ އަލީގައި. މިއަހަރު ތެރޭގައި
ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްކުރެވުނު. މިއަހަރުގެ ތެރެގައި ލިބުނު އެއްޗެ ހިތައް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނާނީ ލޯނުގެ ތެރެއިން. ދެން ޑޮމެސްޓިކް ސެކިއުރިޓީސްއަކީ ޓީ-ބިލާއި ޓީ-ބޮންޑާ.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް ވާހަކަދެއްކެވުން:
... ޑޮމެސްޓިކް ފައިނޭންސްކުރަން އެބަހުރި. މިސާލަކަށް ބީ.އެމް.އެލް. އެ ބޭންކުތަކުގައި ވެސް އެބަހުރޭ ސިންގަލް
ސްޕޯޝަރ ލިމިޓެއް. އެހެންވީމާ، އެ އެއްޗެއްސަށް ބަލާފައި މިހާރު އެ ފަރާތްތަކާ އެއްވެސް ވަރަކަށް
ވާހަކަދެކެވިފައިތޯ ހުރީ. އަދި މިސާލަކަށް ސުކޫކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ މަސައްކަތްކޮށް ވަރަށް ކުރި އަށް
ހިންގަވާފައިކަން. އޭގެ ދެން ހުރި ކަންތައްވެސް އެވަރަށް މަސައްކަތްތައް ކުރެވިފައިތޯ ހުރީ އަދި މަސައްކަތް ނުކޮށް
އެބަހުރިތޯ މީގައި ޕްލޭންތަކެއް އަދަދުތަކެއް ޖަހާފަ.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ޗްފީ ފައިނޭންޝަލް ބަޖެޓް އެގްޒެކެޓިވް އަޙްމަދު ސަރުވަޝް އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
65

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މަސައްކަތް ހިނގާފައި ހުރި ކަންކަން މުޅިން ވެސް ބަޖެޓުގައި މިހިރީ. ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ކުރެވިފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކުގެ އަލީގައި މިހާރު މި ބަޖެޓުގައި ހުރި އެމައުންޓުތައް ޖަހާފައި ހުންނާނީ. ދެން
ޑޮމެސްޓިކް ސެކިއުރިޓީސް މާކެޓުގައި ޙަޤީޤަތުގައި ސިންގަލް އެކްސްޕް ލޯ ލިމިޓުތަކާ އެއްޗެހި ވެސް ހުރޭ. ދެން
އޭގައި އިތުރު މަޝްވަރާތައް އެ ދެން ހެދޭނީ ކިހިނެއްތޯ ވަރަށް ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރެވޭ. ދެން އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ޙަޤީޤަތުގައި ކުރީ އަހަރުތަކަށްވުރެ ކުޑަވާނެ ޑޮމެސްޓިކު މާކެޓުން އަޅުގަނޑުމެން ޓެޕްކުރަން
ބޭނުންވާ އަދަދު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެސް.އޯ.އީ ޕްރޮކިއުމަންޓު ގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލައިފިން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ވެސް ދައުލަތުގެ
މާލިއްޔަތު ގަވާއިދަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްފަ އި ހުންނާނެ. އަޅުގަނޑު ހިތުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސްޕެސިފިކު
ކޮންސަރންސްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތު ގަވާއިދާއި ޕްރޮކިއުމަންޓު އުސޫލަށް ގެނައި ބަދަލުގެ
ސަބަބުން ހުންނާނީ އެޑްރެސްވެފަ. ދެން އޭގެ އިތުރުން ކޮނޓްރެކްޓަރ ފައިނޭންސިންގ އުސޫލުގެ ދަށުން
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކުރިން ވެސް އެކިއެކި މެންބަރުންގެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވާފައިވާނެ
ކޮންޓްރެކްޓަރ ފައިނޭންސިންގ ގެ ތެރެއިން ވެސް މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށް ރޭވިފައި އެބަވެއޭ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން
ދަންނަންޖެހޭނެ ހަމަ ވަރަށް ރޭވުންތެރިކަމާއެކު ވިސްނައިގެން އެކަން ކުރަންޖެހެނީ. އެއީ ކޮންޓްރެކްޓަރ
ފައިނޭންސިންގއަކީ ވެސް ހަމަ ފިއުޗަރ ލައިބިލިޓީއަށް ވެގެންދާނެ.
މިނިސްޓަރ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓު ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ކަނޑުއަޑީގެ ސިޓީއަށް ތިއީ ވަރަށް ހިތްގައިމު ޚިޔާލެއް އިނގޭތޯ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން
އޭގައި އަޅުގަނޑުމެން އެކަހަލަ ކަންކަމަށް ހުޅުވިފައި އޮންނަނީ. ހަމަ ޕްރޮޕޯސަލްސް ހުށަހަޅުއްވައިގެން އެ
ފައިނޭންސިންގއާއި ހުރިހާ އެއްޗެއް އޮންނަ އުސޫލުގެ ތެރެއިން ހަމަޖެހޭ ކަމަށް ވަންޏާމު ދެން ސަރުކާރުން އެ
ޤަބޫލުކުރާ ޕްރޮޖެކްޓެއް ކަމަށް ވަންޏާމު، އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ކަމުދޭ އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑަށް މި ފައިސާ
ދެއްވާކަށް ނުޖެހޭނެ. ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ. މި ކޮންޓްރެކްޓަރ އޮފް ފައިނޭންސް މޮޑެލުން ކަންކަން ކުރިކަމުގައި
ވީނަމަވެސް ބަޖެޓުގައި ޖަހަންޖެހޭނެ. ބަޖެޓަށް އަންނާނެ އޭތި. އެއީ ކޭޝްފްލޯއަށް އަންނަ ޑިފެރެންސެއް ޙަޤީޤަތުގައި
އެ އަންނަނީ އިނގޭތޯ. ޓޫރިޒަމްގެ ރީސްޓްރެސްޓް ޕްރޮޕަރޓީސްތަކަށް އަދި ޓޫރިޒަމްގެ ސިނާޢަތް މިހާރަށްވުރެ ވެސް
66

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ފުޅާކުރުމަށް ޓަކައި ވެސް ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަ ލުތަކެއް އެބަ ގެނެވޭ. އޭގެ ތެރޭގައި އެގިވަޑައިގަންނަވާނެ
ޒަމާނުއްސުރެ ކުރިން ޓެކްސްއާ އެއްޗެހި ނުނަގާއިރުގައި އޭރު އޮންނަ ބެޑް ރެންޓު ހޯދުމަށް ޓަކައި އެ
ނުދައްކައިފިއްޔާމު ދުވާލެއްގެ މައްޗަށް % 0.5 އިންޓްރެސްޓެއް ޗާޖުކުރަމުންދިޔަދިއުން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ވާނީ
ހުއްޓާލާފަ. އެހެންވީމާ، މިހާރު އޮންނާނީ އޭތި އެނުއަލަ އިޒް ޑް އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި މެކްސިމަމް 18% އަށް. ހަމަ
އެގޮތަށް އެހެން ހުރިހާ އެއްޗެއް އަޅުގަނޑުމެން މި ބަދަލުކުރީ. އޭގެ ސަބަބުން ވަރަށް ބޮޑު ބަރޑަންއެއް ކެނޑިގެން
ގޮސް ޑިސްޓްރެސްވެފައި ހުރި ރަށްތައް ވެސް ފަށައިގަނެ އެއަށް ގޮތްތަކެއް ވުމަށް ފަސޭހަތަކެއް ވެގެންދާނެ. ހަމަ
އެއާ އެއްކޮށް އިރާދަފުޅުކުރެއްވިއްޔާމު މި އަންނަ ހަފްތާ ތެރޭގައި ޓޫރިޒަމް ބިލަށް ހުށަހެޅޭ ބަދަލުތަކާ އެއްކޮށް
އިތުރަށް އެ ގޯސްވެފައި ހުރި ރަށްތަކަށް މާކެޓަށް ނެރެވޭނެ އިންތިޒާމުތަކެއް ހަމަޖެހިގެންދާނެ އިނގޭތޯ. ދެން އެއާ
ގުޅޭ އުސޫލުތަކެއް ވެސް ރެގިއުލޭޝަންތަކެއް ވެސް މިއަންނަ ހަފްތާ ތެރޭގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާމު
ގެޒެޓްވެގެންދާނެ. ޑައިވަރސިފައިކުރުމުގެ ވާހަކަ ހިތަދޫ އަސްލަމް، ދާއިރާ އަޅުގަނޑަށް މެދުތޯ އުތުރު ދާއިރާ. އާދެ!
ސޮރީ އިނގޭތޯ. އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި ޑައިވަރސިފައި ކުރުމު ގެ. ވަރަށް ބޮޑު
ފޯކަސްއެއް އަޅުގަނޑުމެން މިއަންނަ އަހަރު ދީފައި އޮންނާނެ އެގްރިކަލްޗަރ އާއި ފިޝަރީޒް ކުރިއެރުވުމަށް އިނގޭތޯ.
މިގޮތުން ފިޝަރީޒްގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓާގެޓަކީ ދެތިން ހަތަރު ޓާގެޓެއް އަޅުގަނޑުމެން އެބައުޅޭ. ފިޝަރީޒް
މިނިސްޓްރީއާ އެއްކޮށް ވަރަށް ގާތުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުންދާ މަސައްކަތެއް. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ
ބޭފުޅުންނަށް އެހީތެރިވެދެމުން މި ދަނީ އެކަންކަމުގަ އި. އެއްކަމަކީ މިހާރު ދިވެހިރާއްޖެއަށް ބާނާ މަސް ވަރަށް ބޮޑު
ޕަސަންޓޭޖެއް މި ދަނީ ރޯ ފޯމްގައި ކުޑަ އަގެއްގައި ނޫނީ ގެއްލުމުގަ އި. އެހެންވީމާ، އެއަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ކުރެވުނު ހިސާބުތަކުގެ ތެރޭގައި އެކަން ރަނގަޅުކުރެވެން އޮތީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސްޓޯ ރޭޖު ކެޕޭސިޓީ ވަރުގަދަކޮށް
ވެލިއު އެޑިޝަން ގެނެސްގެން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓާގެޓަކީ މިފްކޯގެ ކޭނިންގ ކެޕޭސިޓީއަށް އިންވެސްޓުކޮށްގެން
އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަނީ ގާތްގަނޑަކަށް ތިރީހަކަށް މިލިއަން ޑޮލަރުގެ އިންވެސްޓުމަންޓްކޮށްގެން ރާއްޖޭގައި ބާނާ
ހުރިހާ މަހެއް ވެލިއު އެޑްކޮށްގެން ގެންދެވޭވަރު ކުރުން. އޭގެ ން ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލެއް ފިޝަރީޒް އިންޑަސްޓްރީއަށް
އަންނާނެ. އަދި އިތުރު އެކުއަރކަލްޗަރ، މެރިކަލްޗަރގެ މަސައްކަތެއް ވެސް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ. ހަމަ އެގޮތަށް
އެގްރިކަލްޗަރގައި އެގްރޯނެޓް މެދުވެރުކޮށް ފާމާސްއަށް ޔަޤީންކަން ދީގެން އިންޕުޓު އިތުރުކު ރަން. ދެން ހަމަ
އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މި އަންނަ އަހަރު ތެރޭގައި އެ މަސައްކަތް ފަށައިގެންދާއިރު އެ ކާމިޔާބުވާ ކަމަށް
ވަންޏާމު އަޅުގަނޑުމެން ޓާގެޓްކުރާ ބައެއް ތަރުކާރީ އާއި މޭވާގެ ބާވަތްތަކަށް ޑިއުޓީ ބޮޑުކުރާނަން އިމްޕޯޓްކުރުން
މަދުކުރުމަށް ޓަކައި އިނގޭތޯ. ދެން ޒޯންތަކަކަށް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ކަނޑައެޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން ސްޕެޝަލް
67

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ޕްލޭނާ އެއްގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން އަދި އިޤްތިޞާދީ ހަތަރު ހަބެއް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ. ތިން
ހަބެއް މިވަގުތު ވަނީ ކަނޑައަޅުއްވާފަ. އެހެންވީމާ، އެތަންތަ ނަށް ބަހާލައިގެން އެކިއެކި ކަންކަމަށް ފޯކަސްކޮށްގެން
އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ. ހަމަ އެގޮތުން ދަންނަވައިލާނަން އައްޑޫ އަތޮޅު އެއީ އިކޮނޮމިކު ހަބެއް ގޮތަށް
ކަނޑައަޅުއްވައި އައްޑުއަތޮޅަށް، އައްޑުއަތޮޅުގެ ބައެއް މެން ބަރުން ވެސް އެބަ ބައެއް ރައްޔިތުން ވެސް ވަރަށް
ފާހަގަކުރައްވާ ކަމެއް ކުރިއަށް ނުދާ ވާހަކަ. ދެން އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ވަރަށް ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެތަނަށް މި ކުރިއަށް ގެންދަނީ އިނގޭތޯ. ދޯންޏެއް ބަންނަން ފަށައި ގެން ވެސް އަހަރެއް ދެ
އަހަރުވޭ ދޯނި ބޭލުމަށް އިނގޭތޯ. އެއީ ފައިސާ ހުރެގެން. ފައިސާ ނެތި ފަށައިގެން އަޅުގަނޑުމެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
މިހާރު އެ އޮތީ ޕްރީ ކޮލިފިކޭޝަން ސްޓޭޖު ނިމިގެން މިއަހަރު ތެރޭގައި ޓެންޑަރާ ހިސާބަށް ދެވޭ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް
ބޮޑު އެޗްވީމަންޓެއް އެއީ އިނގޭތޯ. ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތެއް މި ކުރަނީ އައްޑޫގެ ތަރައްޤީއަށް. އެހެންވީމާ، އެއީ
ސާޅީސް ކިލޯ މީޓަރުގެ މަގާއި އިތުރު ފަސް ރަށް އުފެއްދުމާއި އޭގެ އިތުރުން ގަން އެއަ ރޕޯޓު އަސްލު
އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓަކަށް ކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ހަމަ ވަރަށް ސާފުކޮށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ އެލް.އޯ.ސީގެ ތެރެއިން އެކަން އެބައޮތްކަން. އެކަމަކު އޭގައި އޮ ވޭ އުސޫލުތަކެއް. ވަކި
މުއްދަތުތަކެއް ދޭންޖެހޭ. ވަކި ގޮތްތަކެއް ހަދަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އޭގެ ތެރެއިން އެބަ ދޭ އިނގޭތޯ. ރަނގަޅު، ސީދާ
އެކަން ފެނުނީމަ ނޫނިއްޔާމު ރައްޔިތުން ޤަބޫލުނުކުރައްވަފާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން އެގޮތަށް އޮތީ އިނގޭތޯ.
ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެއްޗެއް އެޑްކުރައްވަން ބޭނުންތޯ؟ ވަޒީރު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑު އިތުރަށް ފުރުޞަތެއް ބޭނުންފުޅުވާ
ކަމަށް ވަންޏާ މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސްއަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަދި ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
ވަރަށް ގިނަ ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބު ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ތަފުސީލުކޮށް ކިޔައިދީފައިވާނެ.
ތި ބޭފުޅުން ބައްލަވައި ލައްވަ އިފިއްޔާ ފާހަގަވާނެ މަޢުލޫމާތު ގޮޅި، އަޅުގަނޑުމެން ވަ ރަށް ގިނަ، ގާތްގަނޑަކަށް 13
މަޢުލޫމާތު ގޮޅި މީގައި ބަޖެޓު ފޮތުގައި ހުންނާނެ. ހަމަ އެއީ ސިންދަފާތުކުރުން ކަމުގައި ވިޔަސް، ދައު ލަތުން
68

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ނޮވެންބަރު 2020
ކުރިއަށްގެންދާ އުމްރާނީ ތަރައްޤީގެ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް ކަމުގައި ވިޔަސް، ސަރުކާރުގެ ހަމަ ވިސްނުން ސިޔާސަތު
ހަމަ ވަރަށް ތަފުސީލުކޮށް މި ބަޖެޓުން ފެންނަން ހުންނާނެ. ދެން ހަމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ ހަމަ
ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރިހެން މި ކޮ ވިޑު19- އާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދިމާވެފައި އިން
އިޤުތިޞާދީ ކާރި ޘާއިން އަރައިގަތުމަށް ޓަކައި، ޙަޤީޤަތުގައި ވީހާ ވެސް އަވަހަކަށް އަރައިގަތުމަށް ޓަކައި
އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް ކުރަން. އެހެންވީމާ ، އެ ކަންތައްތަކަށް ޓާގެޓެޑް ކަންތައްތަކެއް ކުރުމަށް
ޓަކައި ހުށަހެޅިފައި އިން ބަޖެޓެއް މިއީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ދިން މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ހުރިހާ ސުވާލުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ ފުރިހަމައަށް ޖަވާބު ދެވިއްޖެ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިތުރަށް ދެން ސުވާލުކުރާކަށް އަޅުގަނޑަކަށް މެންބަރުންނަކަށް ފުރުޞަތެއް
ދެން ނޭރުވޭނެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަނޑު މިހާރު މިހިސާބުން ދެން
މިއަދުގެ ބައްދަލުވުން ދެން ވަރަށް ދިގުލައިގެން ދިޔައީމާއެކު ނިންމާލަން މި ހިފަނީ. މިނިސްޓަރ އޮފް އިކޮނޮމިކް
ޑިވެލޮޕްމަންޓް އަދި މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އަދި މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިން ގ، 3 ބޭފުޅުން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ ދަޢުވަތަށް ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެން ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނާ ތި ހިއްސާކުރެއްވި
މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝު ކުރުދަންނަވަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިހިސާބުން މިއަދުގެ ބައްދަލުވުން
ނިންމާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އަދިވެސް އެއްފަހަރު.
____
69